

БЮЛЕТИН

Културно-информационен център на българското малцинство
“Цариброд” – клон Босилеград

Година 9 Брой 50. декември 2006 година Безплатен екземпляр

БЮЛЕТИН

Основател и издател: Гражданско сдружение Културно информационен център на българското малцинство “ЦАРИБРОД” Димитровград, Площад на освобождението № 8.

Редакция: Иван Николов, Радко Стоянчов и Александър Димитров. Технически редактор: Новица Божилов.

Адрес: Ул. Маршал Тито № 15, 17540 Босилеград, тел./факс: 017/78 – 254.

Главен и отговорен редактор: Иван Николов.

Печата: Графическо предприятие “Мишич”, Ниш, Земунска 18 тел. 018/715 691.

На външната граница на Европейския съюз

Уважаеми читателю, предлагаме ти 50-ия брой на “Бюлетина”. На следващите страници се опитахме да направим ретроспектива на изминатия път, на идеалите и стремежите които са ни вълнували и продължават да ни вълнуват, на борбата която водихме и продължаваме да водим, на постиженията и естествено, грешките от които не сме застраховани. И все пак, като се огледаме назад се изкушаваме да си мислим, че “Бюлетина”, въпреки че анализираше събитията пост фактум, винаги вървеше крачка пред времето в което живеем.

Днес, когато до членството на България в ЕС остават броени дни, а виновниците за югославската драма един след друг отиват в черните страници на историята или берат душа пред Трибунала неспособни по друг начин да оправдаят убийствата, палежите и грабежите в гражданската война, ние винаги имаме с какво да излезем пред ония които години наред ни оплюваха по официалния печат като “сепаратисти”, “фашисти”, “великобългарски националисти”, “платени агенти на Ватикана”, на НАТО и САЩ и на кого ли не още, които ни преследваха и продължават да ни преследват, които ни съдиха на скалпени процеси, които нарушаваха правата ни и зад които останаха само материалните и духовни развалини от империята на която се клепа на вечна вяръност.

Накрая, “платените агенти” си останаха все така бедни и скромни, все така замислени и загледани в бъдещето и страдащи пред огромните океани от човешко нещастие безсилни да го предотвратят по друг начин освен да разобличават и предупреждават. За разлика от тях, големите “сръбски патриоти” (включително и ония от чисто български произход), успяха да направят огромни богатства от беззаконието и разпадането на държавата. Заети с всеобщия грабеж, с “патриотизма си”, с войнствената радикалска реторика от края на XIX и началото на XX век, с доказване на лоялността си към “единствената родина Сърбия” и отричането и оплюването на българската нация и култура – те загубиха чувство за време и място.

И докато тази, с десетилетия отричана и осквернявана, “татаро-монголска” България вече се приобщава към голямото семейство на европейските народи, големите борци против “сепаратизма” остават на балканското бунище на историята и от 1 януари 2007г. ще трябва да молят за визи в българското консулство в Ниш за да отидат до Долно Уйно и Кюстендил. Ето докъде ни докараха! Ония, малко по-интелигентните, презглава подават молби за българско гражданство и дори се осмеляват да протестираат, че България им го забавя прекалено дълго!? Дори и през ум не им минава, че може и да не са го заслужили с антибългарските си прояви от 90-те години на миналия век до днес, със систематичната борба срещу българския език и българската култура, с дребните и едри шпионски роли срещу България в полза на Държавна сигурност, със сляпата вяра в Милошевич и Шешелъ, със систематичната борба срещу ония които бяха избързали в мисленето и сочеха пътя по който трябва да се върви.

И така, докато България влиза в Европейския съюз, ние, българите от Западните покрайнини ще го гледат през крив макарон! Благодарение и на родните “сръбски патриоти” от български произход, които на държавни разноси се клепа на “вечна вяроност” и “лоялност” и ни държаха в робска послушност по времето докато другите народи и малцинства заедно с по-прогресивната част от сръбския народ воюваха за друг тип общество. С други думи, благодарение на ония които сляпо развяваха комунистическите, радикалските, монархическите, па дори някои “демократични” знамена из улиците на Босилеград и Цариброд и които кротко изпълняваха поръчките на Белград послушно влизайки (за да мълчат!) в Националния съвет, Парламента, Общинските съвети, в разни Комисии и какви ли не други паразитни институции в които се превръщаха в кротки хрантувеници на системата която ни мачка и потиска.

Пропуснатото време с нищо не може да се запълни. Не могат да се върнат напразно изживените години. Дано само някои други хора се поучат от нашите глупости. И нашите управници дано да се издигнат до оная духовна висота от която да разберат, че не бива да създават своето щастие върху нашето нещастие.

За съжаление, освен тежката стъпка на времето което ни гази всички заедно, освен някои отломки на цивилизацията донесени от някакви далечни ветрове и освен илюзии за промени – истински промени към по-добро няма!

По време на изборите за Президент на България в Босилеград, повечето от ония които имат българско гражданство шикалкавеха да упражнят правото си на глас – макар и да задраскат предложените кандидати. Дори и със защитата която им дава българския паспорт, те все още се озъртат от сянката на Великия брат да не би да отнякъде да ги дръпне за ушенцата.

По същото време се провеждаше референдум за нова сръбска Конституция и хората пак шикалкавеха – раздвижиха се едвам когато батко-Владковата партийна дружина с ловджийските си джипове помъкна старците и бабите от забутаните махали към изборителните секции да изпълнят гражданската си длъжност към държавата която и днес, на стари години им дере кожата така както и турчин не я е дра!

Новата сръбска Конституция бе изгласувана с жив зор и кражби на гласове пред очите на цялата световна и сръбска демократична общност и никой, с изключение на някои интелектуалци, дребни партии и неправителствени организации, не можа да събере сили да изкрещи срещу тази отвратителна измама чийто единствен резултат може да бъде само – окончателно разпадане на това което е останало от Сърбия. Или може би, това вече никога не интересува?!

Едва приключи цирковото представление с донасянето на новата сръбска Конституция и започнаха подготовките за парламентарни избори на 21 януари 2007 година. Републиканската изборителна комисия хвърли въдицата на малцинствените «национални» партии и нашите мераклии за сръбски депутати веднага я лапнаха! За тяхна жалост, можеха само да констатираат, че единствената ни национална партия, ДСБЮ, вече е толкова разорена, че не става и за заверка на заявленията на кандидат-депутатските листи. Досегашният ѝ лидер Йовица Костов най-сетне реши да се отърси от печата и архива на ДСБЮ като назначи за временен председател Драголюб Иванчов който е свикал заседание на Главния съвет на партията за 21 януари 2007 година. Предстои тежка, мъчителна и с неизвестен изход работа за преодоляване на тежката криза в партията предизвикана от многобройните преврати и подмолни диверсии.

През това време тънката опозиционна прослойка в Босилеград играе на картата на белградските демократи: нека първо да свалим Кошунница и после ще се оправим! Колко пъти ще се сплитаме все на същия този камък? И кога ще разберем, че и когато Милошевич, или Джинджич, или Тадич или който и да е друг дойде и си отиде от власт, ние пак си оставаме там където сме, че нашите

проблеми са си само наши и че не е проблемът, че сръбските политици са глухи, а че нашите са неми! И че не мислят със своите, а със сръбските глави!

В рамките на тази система, в рамките на тази нова Конституция, която си е досущ като предишната, и в рамките на този духовен и културен образец в който е затворена цялата сръбска нация, едва ли може да се направи нещо повече от това което прави (за себе си и за нас) сегашният кмет и депутат в сръбския парламент Владимир Захариев: солидна депутатска заплата, някое по-голямо парче асфалт, някоя и друга пара за спортна зала, за телефон, за дом за възрастни, (но не и за родилен дом), за покрива на някое училище или черква и някои “бизнесмени” които от време на време минат, пуснат слух че ще приватизират това или онова, и после за една нощ изчезнат като си понесат нещо “за спомен” от нашите социалистически предприятия които леко започват да обрастват в бурени.

Няма инвестиции, няма пазари, няма нови работни места!

С Новата 2007 година България влиза в Европейския съюз, а ние оставаме на външната му граница, в ролята на великосръбски ариергард който ще пази “териториалната цялост, суверенитета и интегритета на Сърбия от силите на “новия световен ред, Папата, Ватикана, САЩ и НАТО.” Честито!

Иван Николов

Равносметката на 50-те броя “Бюлетин”

Уважаеми читателю, ти държиш в ръцете си юбиларния 50-ти брой на списанието “Бюлетин” излизащо вече 9 години – достатъчно дълъг период за равносметка и преоценка на изминатия път. Съдбата на това списание е неделима от съдбата на КИЦ “Цариброд” в Босилеград.

Както мнозина от вас си спомнят, първият брой излезе през март 1998г., написан на една обикновена пишуща машина и фотокопиран в 150 бройки. Въпреки бедния си външен вид, чрез него дейността на КИЦ-а стана обществено достояние и израз на историческите стремежи на българите в Западните покрайнини, на политиката на България към българите в чужбина, на съпротивата срещу режима на Милошевич, на човешките и малцинствени права, на националната идентичност и европейските стремежи за усвояване на ценностите на демокрацията и гражданското общество – с една дума, на всичко онова с което се занимаваше КИЦ-а в Босилеград. Да отстояваш една кауза която коренно противоречи на великосръбската национална доктрина, и да оцелееш в условия когато държавата се намира в гражданска война – никак не е лесно.

В началото “Бюлетина” беше средство с което КИЦ-а отбиваше ударите на централните белградски медии: “Политика”, “Политика експрес”, “Борба”, “Вечерни Новости”, РТС и техните сателити: “Народне новине”, “Братство”, Радио Босилеград, Радио Цариброд и др. КИЦ-а едва бе започнал работа когато общинските съвети на СПС в Босилеград и Цариброд и служебните журналисти излязоха с предложение Министерството на правосъдието да му отнеме решението за регистрация защото: *“Културно-информационния център на българското малцинство със своите “културни дейности” налага институционална рамка за легални политически действия от позициите на великобългарската политика и териториалните претенции спрямо Югославия”.* (**“Политика” 08. 02. 1998г.**)

Отговора бе: *“Такова поведение разголи докрай една безпринципна политика която за себе си иска всичко онова което не признава на другите. В страната в която “имаме всички права и свободи според най-високите международни стандарти, на дори и повече от тях”, е точно предписано кой какво може да чете, кой какво може да мисли и кой какво смее да работи. Нашата лична и обществена изява се състои само в това да акламираме политиката на разни малки и големи вождове. Но къде са тогава свободата и правата за които имат цинизма да казват, че били на световно равнище? Или може би ние сме за тях недостойни да живеем като свободни хора? Може би за тях сме само жалки поданици които навеки трябва да изплащат историческите грехове?”* (**“Примитивизмът срещу културата”, “Бюлетин” бр. 1 от март 1998г.**)

По повод откриването на КИЦ-а, българският посланик в Белград г-н Ивайло Трифонов каза: *“Нека чрез българската песен, чрез българската поезия, чрез българската музика, чрез българските танци, чрез българските романи да се въздигне отново духът на българите в Югославия”.* И по-

нататък: *“Дошло е времето вече действително всички ние да се чувстваме деца на една майка родина, независимо къде живеем. И нека този културен дом бъде един велик стълб за запазване на културната идентичност на българите в Югославия...”*.

А българският министър-председател Иван Костов в писмото си каза:

“Тази дълго мечтана институция на българцината ще има важното призвание да съхрани и укрепва българското самосъзнание на хилядите наши сънародници в СР Югославия. Нейното значение се оценява високо от българското правителство. Уверяваме ви, че гарантираме пълно съдействие за развитието и дейността на Културно-информационния център.”

Отстоявайки именно това право за принадлежност към българския народ, независимо от държавните граници, “Бюлетина” посвети много страници на основната битка – обучението на майчин език. В многобройните статии беше разобличена същността и целите на изхвърлянето на обучението на български език и предателството на ония наши отродени сънародници които активно участваха в този денационализаторски процес.

“Безспорно, ние нямаме друг избор освен да останем лоялни на държавата в която живеем, но тази лоялност, за да бъде истинска, не бива да почива върху доктрината на страха и насилието, а върху свободата и всестранния материален и духовен просперитет... И само като граждани които държат до своите интереси, можем да заслужим доверието и подкрепата на другите която ни е така необходима. Но като мижитурки които се самоунижават да си продават езика, историята, традициите, стопанските ресурси и всичко останало – няма да заслужим внимание.

Ако вече държавните представители са свикнали да ни сочат като пример за най-лоялно малцинство в Югославия, тогава къде са резултатите от тази наша лоялност? Или ако сме свикнали да се хвалим че сме едно от най-образованите малцинства, защо сме толкова бедни, ако вече сме толкова умни? Ако наистина живеем в условия на свобода, тогава откъде идва това наше сервилно поведение, та чак и от майчиният език да се отказваме – нещо за което ни презират и за което ни се смеят по света?” (**“Хамлетовия въпрос на нашата историческа съдба”, “Бюлетин” бр. 2, април 1998г.**)

Авторите на “Бюлетина” обаче не се ограничават само на проблемите на обучението на майчин български език, навлизайки в писмеността на сръбското общество изобщо от където произлизат истинските проблеми: *За Сърбия сведенията са следните: 9,5% няма никакво училищно образование, 23,4% има незавършено основно образование, 25% има завършено основно образование. Ако вземем предвид, че разликата между истинската и статистическата неграмотност се увеличава поради това, че имащите основно образование имат повърхностни знания, които най-често бързо се забравят поради непрактикуване, излиза, че повече от половината на населението е със съмнителна грамотност...*

...Такава структура на (не)грамотността създава и съответна ценностна система която се отличава с консервативен традиционализъм, антиинтелектуализъм, авторитарност, несигурност, изразителна некритичност, липса на новаторство, фатализъм, ограниченост, низки амбиции... Такива хора живеят в затворени общности, използват устни информации, твърдо вярват на телевизията и са идеални за политически манипулации.

Критичното отношение, информираността и смисълът за реалност са елементи които идват след писмеността и са вече някакъв критерий за просветеност. Просветеността значи създаване на благоприятни условия за индивидуално културно развитие което обхваща определен фонд на знания, ценности, становища, определен кодекс на поведение, зачитане на другите, обкръжението, творчество и пресъздаване на действителността. Сегашната ни култура е заснована на митологичните представи от историята, а не на актуалните събития от нашата реалност. Това обаче е недостатъчно за да може днешният човек правилно да се ориентира в обществото.

Модерният свят в писмеността вече не вижда само оспособяване за четене и писане, но един много по-широк процес на “освобождаване” на човека и неговото цялостно развитие. Затова там имаме писменост която създава условия за развитие на критичната мисъл за обществените противоречия и цели”. (**“Бюлетин” бр. 3, май 1998г.**)

Запечатани са и нелепостите които КИЦ-а изживя с общинската власт в Босилеград при организирането на първите културни мероприятия. Примадоната на българската народна песен Надка Караджова и квартет “Славей” и Илия Луков трябваше да пеят на улицата и то при минусови температури защото, “сръбските патриоти” от български произход не разрешаваха ползването на залата на Културния център. Забележени са и произволията на полицаите и митничарите на

границата които не само не разрешаваха внасянето на книги и списания от България, но даже не позволяваха да се хвърли българска книга в сръбски контейнер.

В многобройните си авторски и подбраните по системата дайджест статии от сръбски и български автори, систематично, до подробности бе разобличавана същността на великосръбската националистическа идеология, не само като първопричина за трагедията на нашето малцинство, но и като причина която неминуемо води към разпадането на Югославия и срив на сръбската икономика:

“Днешната власт все още пази някакво привидно социално равновесие изразходвайки националното богатство за купуване на социален мир. Групат се и външни дългове, които ще се плащат, когато и да е. Външните кредитори няма да ни подарят нито един цент. Това, че нашите управници си точат зъбите срещу тях, няма никакво значение. Това значи, че от чисто икономическа гледна точка, тази политика на изяждане на националното богатство трябва веднага да се изостави и замести с друга, диаметрално противоположна. Икономическите експерти казват, че ако в бъдеще искаме да ни е по-добре, сега и в близко бъдеще трябва да ни стане много по-зле, т.е. да изтърпим неудобностите на реформата докато все още имаме сили за това.

Необходимите стопански реформи и когато станат, неминуемо ще доведат до дълбоки социални превирания вследствие на ликвидиране на голям брой фиктивни работни места. Това значи изпадане от производството на всички предприятия които не биха могли да издържат международната конкуренция.” (**“Бюлетин” бр. 3, май 1998г. “Демокрация на бедните.”**)

Или на друго място: *“Сръбският народ, който е един от творците на Югославия и вероятно един от най-значителните фактори в създаването на Югославия, трябва да бъде този, който това неуспешно недоносче което вече седемдесет години полага изпит по съвместен живот и непрекъснато пада на него, трябва да бъде онзи фактор който да поведе и да бъде инициатор за разотиване. Нарочно не използвам думата разпад, пропаст, и т.н., защото формулата е: разотиване на Югославия – мирно, сериозно, умно и рационално. То е възможно, то е нужно и аз се надявам, че сръбският народ ще осъзнае това. Той трудно осъзнава това защото във всеки сърбин клечи югославянин. Сръбският народ е вложил много в Югославия, но той трябва да разбере, че това е историческа несполука. А историческите несполуки не се решават с тяхното постоянно повтаряне: първа Югославия, след това втора, трета и колкото и да са, всичките ще бъдат създавани по различен начин и ще произвеждат еднакви последици. Резултата от седемдесетгодишната Югославия е несравнимо по-голяма омраза на югославските народи един към друг, отколкото в самото начало. Когато в историята се случат такива неща, разумния и прибран народ разбира, подписва своите загуби, без оглед на това колко са големи и започва да си създава по-подходящ, по-разумен и целенасочен живот.* (**“Борислав Михайлович Михиз – Мемоари, Бюлетин, бр. 7, септември 1998г.)**

Авторите на “Бюлетина” още отначало се задълбочават не само в конкретната денационализаторска, но и в социалната същност на демографската криза която застрашава малцинството навлизайки дълбоко и критично в ценностната система на тнр. “модерно общество”:

“В патриархалните общества раждането и отглеждането на деца винаги е било ценност без оглед на равнището на жизнения стандарт. В таканаречените “модерни” общества и тази ценност девалвира. В сегашната “новокомпонирани” култура няма никакъв смисъл да имаш дете ако не можеш да му обезпечиш апартамент, къща с базейн, автомобили, мебели, диплома, гардероб и т.н. Ясно е, че според тия натрапени критерии у нас няма никакви условия за отглеждане на деца. Според най-минимални изчисления за отглеждане на дете до дванайсетгодишна възраст са необходими около 200 ДМ на месец. Но не там е проблемът. И развитите страни където жизнения стандарт е сравнително по-висок, са изправени пред същата опасност. Очевидно, касае се за много по-сериозни обществени и духовни деформации които из основи деградират човешката личност и семейството като основен молекул на обществото. В днешната новокомпонирани “фолк”, и “рокенрол” култура, личният егоизъм се издига на равнището на обществена норма на поведение. На днешните родители са натрапени такива фалшиви ценности, според които децата са излишно бреме. А раждаемостта е тясно свързана с правилното възпитание на бъдещите родители. Даже и ония семейства които отглеждат деца не ги възпитават правилно. Тия деца са бъдещи родители и те пак репродуцират неправилно възпитани деца или пък просто прекъсват репродукцията.

В сегашната култура никой не ни е учил как се отглеждат и възпитават деца. Учеха ни какво ли не: най-много за “гнилият” капитализъм и диктатурата на пролетариата, за самоуправлението, делегатската система, седемте Титови офанзиви и т.н. но не и за семейството, за отношението между родители и деца, общуването между половете, отглеждането и възпитаването на деца.

*Днес зее истинска пропаст между родители и деца. Това вече не е онази характерна разлика между поколенията която даже е и полезна. Родителите днес просто не забелязват своите деца, освен при инцидентни прояви. За проблемите на децата и младежта се говори като за изолирани социални явления, като че ли тия деца не са изобретение на самите родители. Неспособността на обществото да създава духовно здрави хора и да ги ангажира с обществено полезна работа, довежда до появата на секти, проституцията, наркомания, бандитизъм и други девиации в които младите бягат гонени от своите бунтовни комплекси. И не заради това, че се дружат с лоши другарчета а заради това, че живеят с лоши родители. Неспособността на обществото като цяло, ни прави неспособни като хора и индивиди и тука кръгът се затваря. (**“Бюлетин”, бр. 4, юни 1998г. “Поколение което се самоубива”**)*

Бичувайки и обяснявайки апатията и инертността в поведението на нашите съграждани изправени пред новите предизвикателства на демокрацията и промените е записано:

“В изтеклите няколко години ни се случи разпадане на държавата, гражданска и междуетническа война, етническо прочистване, масови убийства, национализъм и шовинизъм, пълна международна изолация, една от най-страшните хиперинфлации в икономическата история на света, невиджан грабеж на националното богатство, размах на престъпността и корупцията, тотална икономическа криза и ерозия на всички морални ценности. И въпреки всичко, за нашия “малък” човек, е едва ли не светотатство да си помисли дори, че за това е виновна властта и да пусне една бюлетина на изборите против нея.

В нашата култура се счита за нормално властта да си прави каквото си иска, а ние да си стоим по-настрана от нея. И тъкмо това в случая е ненормалното. Но е напълно обяснимо.

Ние никога не сме живели в свободно, демократично общество. Нямаме елементарна демократична култура, и просто ни е непознат този политически механизъм се който се избира и контролира властта за да може тя да ни сервисира, а не да ни владее както иначе сме си свикнали...

Тия исторически наслоения от страх и покорство днес все още ни парализират да се владеем свободно и нормално. А първото и основно предусловие за изграждане на демократично общество е личната и духовна свобода на всеки гражданин... И точно там е целият проблем, че всички ние, без оглед дали сме на власт или в опозиция, сме робни на един отживял начин на мислене. Липсва ни свобода, преди всичко свобода на мисълта и говора. Ние се страхуваме да мислим, защото не знаем къде ще ни отведе мисълта. Ние се страхуваме да говорим за да не ни чуе някой и така да си направим беля...

*Но за да се промени нещо в обществото, трябва да се промени нещо в гласоподавателните кутии. А затова е нужно поне на 51% от нашите граждани да се промени нещо в главите. (**“Бюлетин” бр. 4, юни 1998г.**)*

В стремежа си да извика този процес на промени на местна почва, “Бюлетина” жестоко критикува местните последователи на отречената в планетарни мащаби комунистическа идеология:

“Според техните измерения, изминатият път от газеничетата до електрическите лампи, от розозките до модерните спални и от конските самари до модерните автомобили е голям напредък. Този напредък те произволно го приписват на комунистическата система в която те иначе свалиха спечените свински цървули и завързаха червените си вратовръзки. Така те личния си “успех” в системата, отъждествяват със самата система. При това те не си задават моралния въпрос, че самите те в тази система трябваше да се трансформират от борци против “капиталистическата експлоатация”, в паразитваща класа каквато не е имало от Адамови дни до днес и която не е живяла по-разточително за сметка на четиригодишната си борба срещу фашизма, и по-късно, пропагирането на левичарската фразеология, приучена на политическите школи в Лесковац и Кумровец.

Намирам, че е безсмислено да се води диалог на това равнище.

Все пак искам да подчертая, че трябва да се прави ясна разлика между техническо-технологическия прогрес и развитието на науката и човешката мисъл от една страна и обществените идеологии от друга. Напредъка на човешката цивилизация не винаги е напредък на човечеството. Да се слава знак на равенство между компютъризацията и комунизма е, меко

казано, безотговорно. Защото науката, техниката, технологиите се развиват, и то много по-успешно, и в некомунистическите страни.

Утопичният проект, наречен комунизъм, който според думите на Маркс е изграден върху анализа на тогава модерната класическа страна на капитализма - Англия, на практика никога не е приложен там където е създаден. В самата замисъл, в самите идеи на философията на марксизма има ключови дефекти, макар че класиците на марксизма са претендирали да го засноват на откритиите, по тяхна преценка, железни закони на общественото развитие.

Системата в която бяхме поставени да живеем беше още по-железна: грамадни плакати на бригадири, грандомания за светло бъдеще, голи обещания, масовност, партията-диктатор която буквално изнасилва живота... и на края, чиста утопия. Или, според думите на Бжежински "принуждаваща утопия". Защото от началото до края целият проект е заснован на насилието, принудата и терора. **("Има ли изход", Бюлетин бр. 5, юли 1998г.**

Естествено, невъзможно е в този преглед да се проследи всичко написано в изминалите 50 броя. Идеята ни е да отразим най-характерните неща отразяващи истинското лице на това списание и хората които го създаваха. Освен основните политически процеси в Сърбия, България, Македония и на Косово, в него аналитично, критично и безпощадно са отразени почти всичките идейни и политически борби обхванали българското малцинство в Западните покрайнини в търсенето на изход след разпадането на Югославия. Бъдещите изследователи могат да забележат, че авторите на "Бюлетина" винаги са вървяли в крачка а понякога и доста пред становищата на официалната власт, иронично разобличавайки местните агенти на държавна сигурност:

...местните ни клеветчици пак са плъзнали по Белград да клепат хората от КИЦ "Цариброд" че не се занимавали с култура, както според тях си е редно, а с политика. Демек, каква е тая работа, моля ви се? Къде го има това културни хора да седнат да се занимават с политика? То че е така, така е, (у нас), и затова сме на такова дередже.

Според техните разбирания, културата си е култура, а политиката си е бамбашка работа. И че културните дейци трябва да си стоят по-настрана от политиците, защото тя, културата, не е лъжица за политици. Едно време се знаеше задачата на културните дейци. Ако е да речем, поет, тогава той трябваше да пише стихотворения и поеми по повод 25 май или 29 ноември. Ако е художник, тогава пък трябваше да рисува изтъпанчени труженици с горилообразни пръсти хванали сърпа и чука и устремени към невидимите хоризонти на комунизма. Така беше някога. А не като днес, когато разни "декадентни" писаруици осмиват почтените партийни секретари а художниците изобразяват вилите и лимузините спечелени с почтен комунистически труд на село или например в "Слога" или "Чорапарата".

"Бюлетина" едва бе нарушил многобройните табути и разчупил някои наложени рамки за мислене и писане, когато КИЦ-а бе принуден да преустанови дейността си поради войната на Косово. След пет месеца той отново започна да излиза, но само след три броя бе забранен със специално нареждане на сръбското Министерство за информации оглавявано от радикалския водач Александър Вучич. След една година "Бюлетина" отново изниква от пепелта:

Бяхме стигнали до 11 брой когато започнаха НАТО бомбардировките. В такава ситуация, когато разни накокошинени журналисти и политици кудкудякаха по държавната телевизия и другите медии срещу целия свят, а всяка проява на разум и критична мисъл се заклеимяваше като държавна измяна, ние решихме да спрем "Бюлетина". Щеше да бъде безразсъдно ако бяхме продължили да пишем това което мислим, и лицемерно ако бяхме почнали да пишем против уверенията си.

Когато след бомбардировките КИЦ "Цариброд" отново заработи, действияят "Шешелов" закон за информирането вече бе унищожил свободния печат в Сърбия. Съдиите за нарушения, по съкратена процедура, съвсем по говедарски, налагаха баснословни глоби и унищожяваха финансовата и материалната база на свободния печат. В такава ситуация ние имахме само две възможности.

Едната бе да зарегирираме нашия "Бюлетин" в Министерството на информациите, и вече в следващия брой да рискуваме съдията за нарушения да ни наложи глоба от 800 000 динара /по тогавашния курс това бяха около 60 000 ДМ/, с което фактически щяхме да закрием КИЦ "Цариброд". Това беше тъй желаната мечта на босилеградските СПС и ЮЛ чорбаджии.

Другата възможност бе да продължим да издаваме "Бюлетина" докато не получим писмено предупреждение от Министерството за информациите. Избрахме втория вариант защото той носеше по-малко рискове. Така излязоха още три броя, но ние ясно си давахме сметка, че

“Бюлетина” при тая власт няма да издържи. Просто неможеше да просъществува списание с такава либерална концепция когато цяла Сърбия, и особено Босилеград, трепереше от престъпност, грабеж, полицейщина, насилие и едноумие. Общинската СПС камарила в Босилеград с подкрепата на няколко Де-Бе ченгета здравата работеше срещу нас, като че ли само ние бяхме виновни за всички проблеми не само в общината, но и в цяла Сърбия.

И така, при посещението на една госпожа зам. министър от Министерството на информацията в Босилеград, след един продължителен запой и съответното “клепане” зад затворени врати в общината, от Министерството на информацията пристигна писмена заповед да спрем “Бюлетина”... (“Бюлетина” и предизвикателствата на демокрацията”, бр. 15, декември 2000г.) Докато чакахме да мине процедурата по регистрацията, работехме в КИЦ-а и се опитвахме да стабилизираме ситуацията в ДСБЮ. Междувременно, авторите на “Бюлетина” вече са поовладели компютърната грамотност, придават му по-приличен външен вид и веднага влизат в битка:

“Времето на великите промени е изпълнено и с велики морални падения. Вече сме свидетели как старите комунистически вълци се преобличат в заешки кожи и тичат да хванат доходоносни места пред държавните ясли. Но тия новоизлюпени “демократи” носят в манталитета си всички недостатъци на тоталитарния строй, каквито са сляпата послушност и покорност, интелектуална и морална поквара, и отново заради дребни привилегии в системата или в името на някаква нова “лоялност” могат отново да загърбят интересите, идеалите и стремежите на нашето малцинство. На тях трябва да се противопоставим с механизмите на демократичното общество – пълна прозрачност и пълна отговорност за всичко направено и всичко изговорено. Именно това е работата на свободните медии в демократичното общество. И в това ние днес виждаме задачата и ролята на нашия “Бюлетин”. Вярваме, че с помощта и моралната подкрепа на нашите читатели, “Бюлетина” ще стане открита демократична трибуна, от която отворено и без увъртане, ще говорим за фундаменталните проблеми на малцинството и ще търсим пътища за нашето всестранно развитие паралелно със свободния свят”. (Пак там)

Еуфорията след падането на режима на Милошевич е голяма, но чувството за реализъм и будната обществена съвест на редакторите на “Бюлетина” не може да бъде подведена: «Да, наистина, еуфорията е разбираема, но тя скоро ще отmine, и ще остане само тръпчивия вкус на поражението и въпроса: Защо? Кому беше нужно всичко това? Кой ни тласна в този безсмислен ад, и можехме ли да го избегнем?... “Духът на нацията” създаден по времето на агресивния национализъм на Гарашианин, Обреновичите и Караджорджевичите е несъвместим със съвременните демократични понятия. Сръбското общество днес има нужда от коренно преосмисляне на сръбската национална доктрина, и от изграждане на нова политика която да го освободи от анахроните идеи и националният егоцентризм на 19 век.

Това, което се случи на Сърбия, беше логичен край на една държава, създавана върху фалшиви ценности. Държавата е трайно нещо и тя не може да се създава върху фалшива идеология, нейните поданици не могат да се възпитават върху фалшива история и култура, не могат да живеят със стандарт който не почива върху реални икономически постижения. Сръбските политици не успяха да доловят големите промени в Европа и в света и да почувстват дъхът на новото време. Но сръбският народ неможеше да излъчи нищо по-добро защото неговата турбо-фолк култура обременена с митове и легенди, с грандомания и посредственост, създаваше хора с шайкачи и опинци, но с космическо самочувствие, неспособни да заживеят в реалния свят на телекомуникациите и интернет.

Духовният катарзис на сръбската нация тепърва предстои. Новата политическа класа която днес завзема ключовите позиции в обществото, изникна върху критиката на предишната власт, но тя все още няма алтернативна програма. Сръбският народ на 24 септември каза какво не иска, но сега трябва да каже какво иска и да си плати нужната цена. (“Отиват ли си караконджулите”?, - пак там.)

Опасенията се осъществяват много скоро; криворазбраната демокрация се изражда в безкрупни политически манипулации от страна на бившите служби за държавна сигурност. В Босилеград започва процес на развъждане на сръбски политически партии и националните интереси на българското малцинство отново са изиграни, тоя път от новоизлюпилите се “лидери” на демократичната опозиция които в стремежа да се докопат до нови синекурни длъжности в системата се оставиха на разположение на белградските политически централи:

«Тая есен в Босилеград се навъдиха бая ми ти партии. Въпреки че есента беше сушина, те никнат като гъби след дъжд. Рецептата е проста. Събира се една бирена компания в любимото си

кафене, след три бири си избира крамар-башия и партийката е готова. На другия ден нейните "лидери" вече се бутат в общината и надничат в бумагите да видят колко наденици са измезили досегаишните управници и колко шишета ракия са изцъркали. И докато четат, цедят лиги и преглъщат. Яд ги е не толкова за народната мъка "изядена на гозби и пирове", а за самите наденици и ракийката. Такова плюскане да падне, и те да не знаят! А бе има си сметка да стане човек я кмет, я секретар, я общински чиновник.

Да не помисли някой, че съм против това да се правят партии. Пази боже! От много партии, вреда няма. Само че, за съжаление, и полза няма. През последните десетина години пред очите ми се изнизаха няколко партии и коалиции които продефилираха през Босилеград, и си отидоха в боклукчийското кошче на историята, без да оставят някаква положителна следа. СЮК, СКПЮ, НКПЮ, СРС, ЮЛ, ДЕПОС, ЗАЕДНО, и две-три други които сега се готвят да хвърлят топа. Същата съдба предричам и на новоокоитилите се "Нова Сърбия", "Християн-демократическата", "Социал-демократическата", "Гражданския-съюз" и други подобни тъпотии. Като си помисли човек, в Босилеград да има, да няма, място за две-три партии. Да речем, една лява – да има старците какво да си говорят на чашка, една дясна – за тия дето гледат телевизия и четат вестници, и една национална – да държи оглавника на ония наши селяни дето говорят с кравите си на сръбски език.

На останалите – да им се чудии на акъла. Граждански съюз – сред селяни. Християн-демократи – сред неверници. Социал-демократи – сред комунисти. Нова Сърбия – сред българи. Все парадокс до парадокс. **(Нови партии – стари еничари, пак там.)**

От тази статия се разграничи дори ДСБЮ – била вредна за коалиционните сделки със сръбските партии! Опитът ДСБЮ да се издигне като основна и водеща политическа сила на малцинството вече се бе провалил, а лидерите му продължаваха някаква странна пропаганда "по къшета, на ушета" и правеха безпринципни коалиции със сръбските националистически партии с една единствена цел: разпределение на директорските места в общината.

Много скоро, на прицела на "Бюлетина" пада и "мостът на сътрудничество" – идеологическата догма която обрича малцинството ни на заложник на криворазбраните "добросъседски" отношения между България и Югославия:

"Мине не мине някой ден, току-виж някой пак изтупа онази изтъркана фраза за българското малцинство като "мост на сътрудничество" между двете държави. Тази фраза за пръв път се чу още по времето на Тито и Димитров, и изглежда все още им харесва. И кому няма да се харесат такива добичета като нас. Работят, гладуват, мизеруват, и си мълчат. Колко им дадеи, толкова. За кого им речеи, за тогова гласуват. Нека да е война, нека да е глад, нека да е чума – те все за властта ще гласуват. Накъде ги поведеш, натам вървят.

Та ще ни правят на мост и това си е. Дано само по стар балкански обичай не ни зазидат в основите му. Защото каквото време е дошло и всеки е зинал за пустите му пари, ако някой може да изкара някаква печалба от нас, ще ни направят не на мост, а направо на изтривалка за краката. Мост? Е добре де, ама къде е тогава реката? Ако България и Югославия си имат някакви държавни интереси за свободна търговия и добросъседски отношения, защо това непременно трябва да става през нашия гръб? Впрочем, защо никой не говори за унгарското малцинство като мост между Югославия и Унгария? Или за сръбското малцинство като мост между Хърватско и Югославия? Защо все ние трябва да сме непременно "мост" и то в буквалния смисъл на думата – и сърби и българи да газят през гръба ни и да си гледат сметките, пък ние спаднахме на жизненото равнище на Етиопия и Нигерия? Какъв мост ще сме ние, когато под прозорците ни минават цистерни с горива и отиват във вътрешността на Сърбия, а в Босилеград няма горива за елементарни нужди? За какъв мост говорят политиците, когато на митницата на Рибарци пренасянето на книги написани на български език се смята за престъпление, а провеждането на български културни програми се счита едва ли не за антидържавна проява? Но за пренасянето на контрабандни стоки няма никакъв проблем, стига да сложиш в паспорта банкнота с определена номинална стойност.

В България станаха промени, в Югославия станаха промени, а ние все сме си мост, все пъшкаме под тежестта докато и сърби и българи газят през раменете ни. Поне нещо да ни бяха подхвърлили да се посъвземем, да не каталясаме под огромната тежест. Аман от тия мостове бе, хора! Разберете че ние не сме никакъв обект, а живи хора които искат да свалят натрапеното бреме от гръба си и да заживеят един по-свободен и по-достоеен живот. То и мост да сме, пак някой трябва да ни поддържа, да не вземем един ден да се срутим под тежестта, и тогава и едните, и

другите, ще цопнат във водата. То както е тръгнало непременно така и ще се случи. (Бюлетин бр.17 “За прогнилия мост” януари 2002г.

Верен на демократичните си убеждения, “Бюлетина” остана отворен и за лидерите на сръбските политически партии в Босилеград и Цариброд. Дори и ортодоксалните комунисти бяха допуснати да се изповядат за това как се е стигнало до фаталния за малцинството “двезичен” модел на обучение. Друг е проблемът, че те нямаха да кажат кой знае какво. Така например, тогавашният лидер на Демократичната партия в Босилеград Драган Андонов надълго и нашироко обясняваше своя принос за “раждането” на демокрацията в Босилеград. Но когато Димитър Димитров се опита да му противоречи, нещата стигнаха до съд! “Новите” демократи много трудно се освобождаваха от комунистическите си навици.

Привлечени от либералната концепция, появиха се и нови сътрудници на “Бюлетина”: Зденка Тодорова, Тодор Димитров, н. с. Ангел Джонев, доц. Лозан Митев, д-р Валентин Янев, Костадин Николов и др. Бюлетина бе отворен и за читателски мнения. Но не всеки бе дораснал да се изкаже чрез него и да си поеме отговорността за това което говори.

Проблемите на често фалшифицираната и прикривана история, на нарушаването на човешките права, на прехода, на демокрацията, на беззаконието, на престъпността, на обучението на български език, на културния живот – всичко това не слизахе от страниците на “Бюлетина”. Многобройните културни дейци които гостуваха на КИЦ-а и изпълняваха своите културни програми пред босилеградската публика, чрез “Бюлетина” имаха възможност допълнително да се произнесат по проблемите на културата, политиката, националната идентичност... Някъде по това време в Босилеград се проведе спектакулярен рок-концерт на “Сигнал” на който излязоха почти хиляда души! Бяхме наясно, че ония които ни дебнат няма да ни оставят да събираме на едно място толкова много хора. Читателската публика се увеличаваше, тиражът също а периметърът на “Бюлетина” се установи в триъгълника София – Белград – Скопие.

Като непрекъснато повтарящ се рефрен, от първия до настоящия брой, “Бюлетина” буквално крещи от призови за разрешаване на проблемите на малцинството: *“Жалко е, че и днес, когато демократизацията дава много по-широки възможности за по-свободна политическа изява, мнозина наши съграждани продължават да мълчат като че ли все още живеят в 1948 година. Този проклет страх, тия робски рефлексии, тази отворителна гражданска “лоялност”, тия дребни душици продължават да ни съсипват все повече и повече. Но бъдещето не принадлежи на робите, на страхливците и на бърбивците. Бъдещето принадлежи на свободните, смелите и образованите хора които могат да отговорят на изискванията на времето в което живеем.*

Видяхме че няма нищо вечно. Че от всички вярвания и илюзии най-лесно рухна сляпата вяра в комунизма, в югославянството, в самоуправлението, в армията, в силата на сръбската нация. Питам се, какво ще правим ако утре и сегашната Югославия се разпадне? Както знаем, ние в тая държава се намираме въз основата на международен мирен договор подписан от страна на Кралството на сърби хървати и словенци. Негов наследник беше Югославия, но ако тя се разпадне като международно-правен субект, кой ще ни наследи нас? Сърбия ли? На какво основание? («Ние на историческите кръстопътища», «Бюлетин» бр. 19, май 2001г.)

Почти във всеки брой присъстват прогонените от нашата среда теми от българската, сръбската и нашата малцинствена национална история и култура: исторически дати и личности, юбилеи, кръгли годишнини, събития – всичко онова което работи за възстановяване и укрепване на нашата национална идентичност.

И не на последно място – спорта. Разбирайки ролята и значението на спорта за оформянето на националната идентичност, КИЦ «Цариброд» успя да създаде фенклуб «Левски» в Босилеград. По този начин името на Босилеград и на Западните покрайнини излезе не само на националните стадиони в България, но и на европейските.

Милошевич падна. По нечия идея «свише» и босилеградската опозиция надигна глава и свали комунистите от власт. Още същия ден към Белград потече поток от доноси в които местните агенти на ДС се изпреварваха да клепат своите сънародници, че били сепаратисти и великобългарски националисти, че били оръдия в ръцете на ДСБЮ който искал да «прекроява» граници и да присъедини Босилеград към България. Сръбското «демократично» правителство дълго се колеба преди да назначи временно общинско управление. Накрая го назначи, но никой не се съмняваше, че то е премрежено от тайни агенти. Ролята на ДСБЮ не само че беше маргинализирана но и значително деформирана. КИЦ-а в Босилеград и «Бюлетина» не можеха да останат безучастни.

Назряваха първите противоречия и разногласия между КИЦ-а в Босилеград и ДСБЮ. Последва оставката на лидера на ДСБЮ покойният Арсо Тодоров:

«Ежедневникът “Блиц” от 28 август обяви статия “Мост на сътрудничество или скарване на държавите” в който се говори, че бившият председател на Демократическия съюз на българите в Югославия Арсо Тодоров е подал оставка “...заради разминаване на Тодоров и някои разочаровани членове с ръководителите на Културно-информационния център в Босилеград”... който “...вместо с изворните принципи да се бори за националната самобитност на българското малцинство на нашите пространства започна да проповядва национализъм”. По-нататък в статията се говори, че Арсо Тодоров отбранявал тезата, че българското малцинство “...не смее да скарва Белград и София, но трябва да бъде мост на сътрудничество между двете държави. Противоположно на него, ръководството на Културно-информационния център е решително в настоящето българското малцинство да се дистанцира от която и да е партия със сръбски белег». (КИЦ – дежурният виновник на всяка власт, Бюлетин бр. 21, септември 2001г.)

Нашият отговор бе: *«КИЦ “Цариброд” в Босилеград непрекъснато изтъкваше необходимостта от единствено настъпление на българското малцинство пред държавното ръководство на Югославия и Сърбия за да може то да се избори за по-добро икономическо и социално положение. Заради това изпаднаше в стълкновение с партиите “сърбски белези” които започнаха бързо да се разнежават след 5 октомври в Босилеград където над 98% от населението е от българска националност, сочейки опасността, че тия партии, чрез своите централи в Белград могат да наложат своята политическа воля на българското малцинство, вместо да го оставят то само, по демократичен път да формира своята политическа воля и свободно да я изнесе пред държавното ръководство. От друга страна, тия партии разбиват единството на българското малцинство и значително намаляват шансовете на ДОС на предстоящите местни избори. Още повече, че в тия партии се групират хора от местните силови центрове и бившите СПС и ЮЛ структури които по заобиколен път се опитват отново да се върнат на власт.»*

Едно такова безкомпромисно и принципно становище на КИЦ и “Бюлетина”, и подмолните действия на някои съмнителни лица които сгъстиха пътуванията си до София доведе до странна промяна в поведението на доверашните съюзници и партньори на КИЦ-а в България:

“Мисълта ми е за ония наши безделници които с часове наред киснат из разни министерства и служби в София, и по линията на лични познанства и връзки не само злонамерено клеветят хората които работят в КИЦ, но и манипулират и излагат на риск други хора, злоупотребявайки чистосърдечните им патриотични чувства към нас, за да си разчистват сметки на комшийска основа в Босилеград – все в името на “националните интереси” на българското малцинство. Така все в името на “националните интереси” му нанесоха не малко вреда. Благодарение на тях, някои млади хора от Босилеград и Цариброд претърпяха пълно разочарование в България. Някои не можеха да получат българско гражданство, други неможеха да следват, трети бяха тормозени и изнудвани, защото все се намираше някой да ги наклепе Тамкъдетотрябва, че баща им и майка им били еди-какви си. Единствения резултат от това бе, че тия млади хора после отиваха в Сърбия, потъваха там, и бяха завинаги загубени за българщината... Когато КИЦ започна да работи, група махленски шпиони дни и месеци наред, на студ и пек, клечаха на пейката срещу КИЦ и старателно записваха кой влиза и кой излиза от него. До 5 октомври докладваха в Белград, че в КИЦ влизат много хора, а след 5 октомври докладват в София, че влизат – малко. Престарават се и пред едните и пред другите... КИЦ може да бъде обвиняван във всичко друго, но не и в безделие, липса на посетеност, отстъпване от програмните цели и националните интереси на малцинството. Всеки който е видял концертите на рок-групата “Сигнал” и на народния певец Илия Луков знае, че е безочна лъжа да се говори за липса на посетеност. Всеки който знае, че КИЦ в Босилеград годишно разпространява около 15 000 видеокасети на български език, 900 български книги, над 1500 български вестници и списания, няколко стотин български календара, организира по 6 - 7 масови културни програми - концерти, издава един доста популярен “Бюлетин” с тираж около 4 000 екземпляра годишно, организира летни и зимни почивки за около стотина босилеградски деца, екскурзии за възрастни из България, участва в работата на разни форуми на неправителствени организации от които защитава правата и интересите на българското малцинство, организирано участва в масови спортни прояви в България, оказва услуги и съдействие на много хора, помага на болни хора да бъдат лекувани в България, провежда курсове по английски и т.н. – не може да отрече успехите на КИЦ-а. Може би всичките проблеми идват от там, че работи прекалено успешно по всички направления и от това някой безспорно много се дразни... Тия “големи

патриоти”, които в България се ползват с не малка репутация и влияние, особено сред определени кръгове и личности които никога не са стъпили в Босилеград, на малка врата прокарват своите лични виждания като партийни становища на ДСБЮ, но като се върнат в Босилеград, навсякъде сеят дефетизъм и деморализация. Със своето компромисерско поведение към сръбските политически партии те до значителна степен отслабиха ДСБЮ и превърнаха Босилеград в развѣдник на сръбски политически партии в които посредствени хора с дребни душички за лични интереси отново ще проиграт надеждите и стремежите на хората за промени, а агонията на българското малцинство ще продължи. (**“За самозваните емисари и подмолната война срещу КИЦ”, пак там).**

По това време в ДСБЮ се появиха и първите предложения след падането на Милошевич да се излезе с декларация за решаване на проблемите на българското малцинство. Това “изплаши” част от “твърдите” членове на партията и тя започна да загнива превръщайки се вместо в основна и водеща политическа сила на малцинството, в един от многото незначителни местни отбори на сръбските политически партии – групирани в ДОС. Известно време тя така се и държи като “твърда” опозиция на управляващите, а после започва все повече да се обезличава. Борците за “демократично и гражданско общество” изведнѣж се оказаха без съдържание; демокрацията беше постигната но те не знаеха какво да правят с нея. На сръбската политическа сцена отново изплуваха, сега вече преобладаващите в синьо, бивши водачи на СПС и ЮЛ и се групираха в ДСС.

Само КИЦ-а в Босилеград чрез “Бюлетина” твърдо отстоява идеята, че в новите демократични условия е нужна коренна промяна на статута на българското малцинство в сръбската политическа система.

На 4 ноември 2001г.се проведеха местни избори в Босилеград. Представителите на ДОС загубиха и в Босилеград спечели току-що създадената партия на Воислав Кошуница с местния лидер Владимир Захариев който изведнѣж стана кмет и народен представител в сръбския парламент. «Бюлетина» не спести критиките и на ония които спечелиха и на ония които загубиха изборите

«Като демократ и легалист уважавам и се прекланям пред волята на народа. Като човек съм убеден, че това беше грешка и имам свободата да я кажа на всички Босилеградчани в лицето: Да, вие отново сбъркахте, драги мои сънародници! Вие днес сбъркахте така, както сбъркахте преди десет години, когато понесени от общата националистическа еуфория, гласувахте за Милошевич и проливяхте кръвта на децата си във Вуковар и на Косово в негово име. Същият той Милошевич пред когото се прекланяхте, ни направи военнопредстѣпници, бежанци, безработни, проказани и изолирани от целия свят. Когато осъзнахте грешката си, заедно със сръбския народ, вие свалихте Милошевичевата власт през октомври и ноември миналата година, но не успяхте да се отърсите от верноподаническия си манталитет и вековната навика да гласувате за “властта”. Не след дълго, вие отново ще осъзнаете грешката си. Дано да не бъде късно.

Грешките си ще осъзнаят и ония които загубиха изборите, и може би са отговорни за това че ги загубиха, но чиято идеология и програма все пак беше най-близо до изискванията на времето в което живеем. Дано само нейните носители да извлекат съответни поуки от поражението си. “Коалиция ДОС – Босилеград” така или иначе, беше оптималният избор за Босилеградчани. Те не го направиха. Всички трябва да анализират защо.

Причините могат да се разделят на две: на обективни, и субективни. За обективните е отговорен Белград, за субективните – партийните активисти на партиите обединени в “Коалиция ДОС – Босилеград”.

Белград е отговорен, защото си остана докрай резервиран към реформистките усилия на момчетата от Временната общинска управа които поне професионално и компетентно проговориха за реалните проблеми на малцинството и на общината, и предприеха някои конкретни действия да намерят изход от тежкото икономическо положение. Белград не им даде нужната финансова и морална подкрепа, а се подведе по известията на своите полуграмотни доносници от спец-службите, които умело разиграваха изтърканата от дългогодишно повтаряне фраза за “великобългарските националисти които искат да присъединят Босилеград към България”. В крайна сметка, Белград отново заложи на ония на които винаги е залагал: на послушниците които изпълняват всичко каквото им се каже, без да се замислят за интересите и бъдещето на своя народ. Явно в Белград не се интересуват много-много нито от процента на безработните в Босилеград, нито от нашето пропаднало стопанство, нито от нашите нарушени човешки права, нито от нашите изровани селски пътища, нито от лошата ни питейна вода, нито от лошото ни здравеопазване и т.н., а само от “евет-ефендетата” които здраво да държат юздите на

младите и образовани кадри и национално мислещата интелигенция докато българското население в Босилеград бавно умира. Нека да ме извинят новоизбранните общински съветници, но щом като актуалният югославски президент Воислав Коцуница е в състояние да хвърли луди пари за предизборната кампания и да разчита на хора с основно и средно образование, а не на свободно мислещата интелигенция и на младите високообразовани специалисти – нещо не е наред с неговата демокрация” (**“Коцуница победи – Босилеград загуби, “Бюлетин” бр. 22 ноември 2001г.**) Излизането на босилеградската политическа сцена на Владимир Захариев на страниците на “Бюлетина” беше посрещнато крайно критично. От днешната дистанция от време все още не могат да се оспорят основните критични забележки в управлението му. Първият му мандат мина в тъпчене на място. По време на втория мандат Владимир Захариев претърпя известни корекции по националния въпрос, благодарение на което бе повдигнат паметника на Левски в Босилеград. През лятото на 2002 година в Босилеград бе създадена “Матицата на българите в Сърбия”. След първите изяви на нейният председател Пене Димитров, че тя ще бъде “коректив на КИЦ-а”, “Бюлетина” обяви вероятно една от най-острите си полемични статии срещу представителите на онази част от нашата малцинствена интелигенция която и след демократичните промени продължава да провежда старата политика с нови средства:

*В «Програмните насоки» (на Матицата, бел. моя) е записано, а в изказванията по този повод бе и потвърдено, че “Матицата” няма да се занимава с “високата политика”, нито да се бори за “кметските кресла”. Питам се, кому е нужна такава “общобългарска асоциация” която няма да се занимава с “високата политика”, т.е. с първопричината за нашата катастрофа? На малцинството ли, или на самите носители на “високата политика”?... Нямам намерение никого да обвинявам – най-големите обвинения срещу себе си нашите интелектуалци оставиха в своите произведения, статии, изказвания. Но чувството на гражданска отговорност ме кара да си мисля, че не може да се тръгне напред преди да се развенчаят бившите самокоронясали се кумири и завинаги да се разчисти с миналото... Представяйки “Матицата” по радио Босилеград, нейният председател Пене Димитров каза, че за разлика от КИЦ-а който “на практика показва, че се занимава предимно с внасяне на културни съдържания от България” и “...хората виждат, че много неща вървят по линията на частност, на приватизация, как да кажа, и от тази гледна точка хората са недоволни”, “Матицата” цяла да попречи на “...всякакъв вид личен престиж, лидерство, приватизация и подобно нещо и от друга страна да бъдем коректив на предишните две организации, (КИЦ и ДСБЮ бел. моя) дори и на други, в смисъл да бъдем по същество автентични, т.е. самобитни, да бъдем вътрешни, домашни, т.е. тука на родна почва, да не се считаме за ничий слуга, т.е. да бъдем само слуга на малцинството, в зависимост от неговите възжеления, нужди...” Съжалявам, наистина страшно съжалявам, че формирането на “Матицата” с такава примиренческа програма дойде в най-неудобният за малцинството момент. Щеше да бъде много по-добре ако вместо “Матица” си бяха помислили да направят един манастир където до края на дните си да изповядват греховете си всички ония които ни доведоха дотука. И днес, вместо да използваме историческия шанс който ни дава поредното разпадане на Югославия и демократизацията на Сърбия, за започване на сериозни преговори за постигане на политическа автономия на малцинството и признаване на неговите колективни права въз основа на положителния опит на малцинствата в Южен Тирол, Оландските острови, Белгия, Швейцарските кантони или Испанските малцинства, ние отново разводняваме проблемите с тиражирането на остарели малцинствени концепции от времето на социалистическото самоуправление които на практика се оказаха напълно ялови и вредни. (**«Мат, мат, мила мат, събери ги, набери ги», Бюлетин бр. 26, август 2002г.**)*

В края на 2002 и началото на 2003 година, «Бюлетина» вече е с цветни корици, а съдържанието му – още по-критично към актуалните въпроси на политиката, икономиката, културата и вероизповеданието. Демокрацията се изражда, а редакцията се отваря все повече за всички мнения: едновременно критикува и дава шанс на опонентите да се защитят. Владимир Захариев е принуден публично да заяви: «Не мога да бъда друг освен българин» а на следващата страница Стивън Майър, професор на университета по национална отбрана във Вашингтон заявява: «Границите на Балканските страни не са истински и неизбежно ще трябва да се променят». На местно ниво властта все повече губи почва под краката си:

“Демокрацията” на великосръбските националисти съсипа още една година от живота ни без да даде никакви видими резултати. Великосръбската политика вече е толкова съсипана, че вече и едни избори не е в състояние да направи. Кое то никак не е лошо. Лошото е, че у нас все още има

политически шушумиги които правят избори с наивната надежда, че ще си изберат по-добър самар за гърбината.

На Босилеградската политическа сцена управляващите и опозицията съвсем закъсаха. И всички ние заедно с тях. Сега вече всички разбират, че “експертите” от управляващата ДСС на кмета Владимир Захариев не стават за нищо. Според техните обещания, “Бор” и “Кобос” трябваше да проработят още преди два месеца, а работниците вече трябваше да са взели по една-две заплати от по 15 000 динара. Хората си седят и чакат “да се оправя”, въпреки че на всички им е ясно, че то ако беше за оправя, нямаше и да се обърка.

Сметката е много проста: ако някой имаше интерес от босилеградските заводи, щеше да дойде и да ги приватизира. Взимането им под “наем”, (както е в случая с “Бор” и “Кобос”), дори и да не бяха неразчистените сметки с вранянската компания “Юмко”, не е никакво “гениално” откритие на Владимир Захариев. От опитите на постсоциалистическите страни знаем, че това е начина по който се източва преостаналият капитал от предприятията и после те или се дават на безценница или просто се изоставят. Такива предприятия в България днес обрастват с бърз и коприви, защото вече не представляват интерес за никого. Не знам дали това ще се случи и с “Кобос” и “Бор”, но щом не се обаждат сериозни купувачи, нищо чудно да се случи.

Още повече, че общинската власт в Босилеград, за наш резил, е една от най-неграмотните в Сърбия. И докато случайни, събрани от улицата и околните махали хора се разпореждат в общината, и вечер по кафенетата в бирено настроение бистрят политиката, преостаналите млади специалисти и други трудоспособни босилеградчани се редят на опашка пред Министерството на правосъдието в София в желанието си да се докопат до български паспорт и с първия самолет да хвъркнат към Европа или Америка...

По това време тогавашния секретар на КИЦ-а Александър Димитров дойде до идеята за кабелна телевизия в Босилеград. КИЦ-а в Босилеград и “Бюлетина” го подкрепиха, но за съжаление, не и българската държава. Александър реши да рискува, излезе от КИЦ-а и сключи договор с Никола Стоянчов който даде част от парите за телевизията. Когато КТ “КОДАЛ” стана факт, а българските ТВ програми навлязоха в домовете на босилеградчани давайки нов тласък за възстановяване и развитие на българщината – отношенията между собствениците се изостриха и Александър Димитров беше принуден да си подаде оставката от директорския пост в телевизията. Въпреки че в медиите се появиха много клевети, клюки и интриги по този случай – за добрите познавачи нямаше никакво съмнение, че става дума за контрол на медийното пространство в Босилеград.

“Телевизията е последното нещо което една власт може да изпусне из ръцете си. Знае се, че она която контролира медийното пространство, контролира и властта. Затова никак не ме учудват всичките открити и подмолни нападки насочени срещу “Кодал” и специално – срещу мен. Борбата за “Кодал” е борба за политически и икономически промени в Босилеград, за възстановяване на културата на българското малцинство и съвременните демократични ценности – с една дума, борба за по-добър и по-свободен живот. Това е борба между миналото и бъдещето, между свободата и тиранията, между насилието и правовата държава.

След статията в “Блиц” в която авторът се опита да представи проблема тенденцизно и едностранчиво, отправих реакциите които беше публикувано в “Блиц” със съкращения. Използвам възможността чрез “Бюлетина” да представя цялото реакциите по този повод.

Причината за кризата в “Кодал” не е никакъв реален спор между собствениците и абонатите. Този спор беше създаден изкуствено, а причината е една групировка от около петдесетина души, които, използвайки методите на застрашаването и позициите в местната власт, искат да контролират телевизията за да могат по-лесно да прикриват своите политически неуспехи, да налагат волята си и да избегнат отговорността пред обществото.

Искам да припомня, че опитите за обструкция на изграждането на кабелната телевизия бяха много силни още от самото начало. В това особено се изтъкна общинската ДСС власт в Босилеград на чело с Владимир Захариев и сателитните институции които са винаги с общинските власти. Използваха се всички средства: от закани по телефона, нелоялна конкуренция, всевъзможни инспекции и т.н само и само да ни накарат да се откажем от изграждането на кабелната телевизия. Екипът на Д.О.О. “Кодал” достойно изнесе всички тези изкушения. Виждайки, че са загубили началото на битката, нашите противници после лесно се прехвърлиха на страната на абонатите и приеха условията на договора за приключване към мрежата.

Не успявайки да разбият “Кодал” отвън, те смениха тактиката и тръгнаха с много по-ефикасна и дългосрочна стратегия на разбиване отвътре. Този метод е характерен за нашите

условия и успява 90-процентово. Това е улеснено и от обстоятелството, че общината ни е бедна, а хората са изплашени и подложни на манипулации. Допълнителен проблем е това, че в Босилеград живее българско малцинство и медийният контрол е от решаващо значение за провеждане на асимилационната политика на която са подложени нашите съграждани. (**“КТ КОДАЛ – кой иска да я контролира?” Бюлетин бр. 30 февруари 2003”**)

Началото на 2003г. е изключително трудно за КИЦ-а: той едновременно воюва срещу “Братство”, “Матицата на българите в Сърбия”, общинската власт в Босилеград, лидера на ДСБЮ Йовица Костов който изведнъж проявява претенции към КИЦ-а и срещу задаващия се Национален съвет на българското малцинство в Сърбия – все институции които размиват проблемите на българското малцинство вместо да дават принос за решаването им. Голяма част от нападите са адресирани към моята скромна личност. КИЦ-а в Босилеград, и аз като негов председател бяхме принудени да се отбраняваме и наистина задавахме съкрушителни удари на всичките си врагове – времето ще потвърди стойността на фактите:

«Да се стовари цялата вина върху Иван Николов за неуспехите на ДСБЮ, да се злепостави той в България, че КИЦ-а нищо не прави, че няма посетители, че няма резултати; значи, заслужил е да му се отрежат финансите и ако може, да се пренасочат към славната “дружина” от тайните среднощни седенки на “Воденици” и “Магурка”? Всичките до един патриоти и успешни борци за правата и интересите на българското малцинство които сега си направиха и “Матица”. На българите в Сърбия. С авторитетни хора – все служители на бившия система. Хора с биографии – които бягаха като зайци щом паднаха първите бомби на НАТО, а като се завърнаха на вълшебен начин се сдобиха с по 20 – 30 000 ДМ и сега отново им е виновен Иван Николов! Защото Иван Николов е тяхната нечиста съвест който много добре помни “героите” които го хвърлиха в тази безмилостна борба за правата и интересите на българското малцинство, а те при първата опасност ловко се изплъзнаха настрана и се спотаиха.

*Не, не съм забравил, че в Общинският съвет Лидия Жижова, Миле Ненов, Анани Ненов, Велин Стоичков и Йовица Костов са мнозинство. Как ще забравя когато и аз създавах чудовището което сега иска да ме глътне. Но не ми пука от тях. Ако аз като “партиен функционер” с денонощната си работа в КИЦ-а, с контактите си с хората, с децата, с младите, с изкачването на пети етаж на патерици по българските и сръбските министерства, по конференции, по рейсове, по влакове, с коли, със самолети, с монашеския си начин на живот съм “свалил” рейтинга на ДСБЮ; с какво ли Йовица Костов, Миле Ненов, Велин Стоичков, Анани Ненов, Лидия Жижова и “редница” други успяха да го “покачат”? (**«Когато врабците се карат за просо», Бюлетин бр. 30, февруари 2003г.**)*

Оттук нататък започва кризата в ДСБЮ:

“Кризата в ДСБЮ започна още в началото на 2003г. когато в нарушение на Устава и без обяснение, в типичен комунистически стил, една малка групичка начело с председателя на Главния съвет на ДСБЮ Йовица Костов и председателя на Общинската организация на ДСБЮ в Босилеград Миле Ненов превзе организацията и без обяснение изключи Иван Николов и Радко Стоянчов от ръководството и членството на партията. На тяхно място бяха назначени двама послушни членове Живко Велинов и Ботко Христов и от тогава общинската организация на ДСБЮ не работи.

Почти цяла 2003г. така прекроеното ДСБЮ не предприе почти никаква политическа активност. В края на годината без знание на членството, Йовица Костов и Миле Ненов се приподписаха под малцинствената коалиция на Расим Ляич “Заедно за толеранция” която, както е известно, катастрофално загуби парламентарните избори.

Изнервени от пасивното и анемично поведение на ръководството, група от 20 члена на общинската организация на ДСБЮ в Босилеград на 12. 12. 2003г. с петиция поиска от Миле Ненов в срок от 5 дни да свика разширено заседание на общинската организация. Той отказа, и на 30. 01. 2004г., 14 члена на ДСБЮ самоинициативно свикаха заседание на което след всестранна дискусия решиха да формират работна група която да свика общинска конференция на 06. 02. 2004г. на която отново писмено да поканят Йовица Костов и Миле Ненов.

Работната група свика конференцията на 06. 02. 2004г. в хотел “Дукат” на която присъстваха 20 члена на ДСБЮ и шестима гости. Йовица Костов и Миле Ненов отново отказаха да дойдат без оправдателни причини. След тричасово обсъждане на проблемите конференцията констатира, че Миле Ненов е с изтекъл мандат и реши да избере нов общински съвет. С тайно гласуване бе избран седмочленен Общински съвет на ДСБЮ в Босилеград в състав: Александър Димитров –

председател, Иван Николов – секретар, Жаклина Иванчова касиер, и членове: Димитър С. Димитров, Димитър А. Димитров, Драган Христов и Васил Василев. Конференцията бе протоколирана и с решенията писмено бяха запознати Миле Ненов и Йовица Костов, като им се наложи в седмодневен срок да предадат печатите, архива, мебелите и помещението на ДСБЮ.

Миле Ненов получи и прие материалите по пощата, а Йовица Костов отказа да приеме писмото с което неговите членове го осведомиха с решенията на конференцията.

На 05. 03. 2004г. във в-к “Братство” Йовица Костов от името на Главния съвет на ДСБЮ излезе със съобщение в което новоизбраното ръководство нарече “незаконно и нелегитимно” и каза че “законен и легитимен председател на ОС на ДСБЮ в Босилеград е г-н Миле Ненов, който е избран на този пост през септември 2001г. и чийто мандат изтича през септември 2004г.”

Във втората половина на съобщението Йовица Костов пояснява, че причините за изключването на Иван Николов и Радко Стоянчов от членството на ДСБЮ са идейни: “законното и легитимно” ръководство на ДСБЮ се “...дистанцира от утопията за териториално-политическа автономия на българското малцинство, чийто автор е г-н Иван Николов. Предлагайки тази своя теза за нова програма на ДСБЮ, той и на практика се обяви против зачитането на Конституцията на държавната общност Сърбия и Черна гора.”

Приблизително по същото време, убийството на Джинджич отново връща сръбското общество назад във времето на социализма и национализма:

“Убийството на Джинджич разголява реалното положение в Сърбия. Оказа се, че наследството на Милошевич е тежко и че разграждането на неговата държавна структура няма да е нито лесно нито безопасно. 5 октомври мина безкръвно защото някой беше обещал амнистия на ония които помогнаха свалянето на режима на Милошевич. За съжаление, те много бързо поискаха сметка за неизпълнените обещания”. (Сърбия на (кръст)опът – възкресение или разнесение?, Бюлетин бр. 31, април 2003г.)

КИЦ-а в Босилеград отказа да участва в създаването на Националния съвет на българското малцинство.

«...сръбскоговорещите българи от Босилеград и Цариброд скроени по мярката на великосръбските национални интереси, както от властта така и от опозицията, хукнаха да изпълняват инструкциите на Министерството за национални малцинства без да се замислят какви шансове дава този съвет на българското малцинство. На никого не направи впечатление, че дори заявките за “електори” на Националния съвет на българското малцинство бяха написани на сръбски език! А в тях кандидат-електорите заявяват, че българският език в Босилеград и Цариброд е в “служебна употреба” и че майчиният им език е български! Кое си е чиста лъжа. Така очертаващия се състав на Националния съвет на българското малцинство от “електори” които до вчера заклемяваха всичко българско, и които и днес умишлено продължават да нарушават член 11 от същия този закон който ги задължава обезателно да въведат българският език като служебен; днес с помощта на 100 подписа се обръщат за 180 градуса и с чиста съвест подписват изявления на сръбски, че майчиният език им е български!

Така този Национален съвет още в началото се превърна в театър на абсурда.

Дори и ако се съгласим, че такъв Национален съвет ни е нужен, и то не като съвещателен, а като върховен законодателен и представителен орган на българското малцинство, тогава той трябваше да бъде демократично избран с общо и тайно гласуване на непосредствени и свободни избори. Съвет който да бъде легитимен и отговорен представител на малцинството и да има реални властови механизми да работи за неговият духовен и материален напредък. Сегащият Национален съвет съставен от неопределени в национален смисъл мелези лишени от национално мислене не може да донесе нищо добро за малцинството. Той може да послужи само за параван зад който старата асимилационна политика ще продължи с нови средства. Вместо сяло да изпълняваме политическите поръчки на Белград, ние трябва да се поучим от положението на малцинствата в развитите демократични страни на Западна Европа и да използваме демокрацията да представим нашите искания в Белград, а не послушно да изпълняваме всяка инициатива която идва оттам. Защото това нещо го правехме десетилетия наред и то не ни донесе нищо добро. (Национален съвет на българското малцинство – театърът на абсурдите, Бюлетин бр. 31, април 2003г.)

И на друго място: «...обстоятелството, че Владимир Захариев е проправителствен човек и близък приятел на Коцуница, както и другото обстоятелство, че д-р Ангел Йосифов обедини в себе си три противоположни и взаимно изключващи се длъжности каквито са Председател на

Националният съвет, зам. Председател на ДСБЮ и председател на КИЦ "Цариброд" в Димитровград, ме кара да си мисля, че всичките заедно обслужват не интересите на българското малцинство, а интересите на великосръбската шовинистическа политика към българското малцинство.

Така се стигна и до създаване на Съвета на Националните съвети в които освен председателите на Националните съвети влизат и някои ресорни министри и се ръководи лично от премиера!

*Тука порочният кръг се затваря. Защо Правителството като държавен орган трябва да ръководи Националните съвети които са обществени организации? И защо Правителството трябва да ги контролира тях, когато Националните съвети трябва да контролират Правителството? Могат ли те да защитават правата на малцинствата от действията на държавата която най-много ги нарушава, ако те се ръководят от премиера и ако държавата ги финансира?» (**«За Националния съвет на българското национално малцинство – една година по-късно», Бюлетин бр. 39, ноември 2004г.**)*

Отгласите от тези борби стигат до София. Някои служители в министерствата заемат позиция по тези наши вътрешни спорове и това допълнително изостря ситуацията: КИЦ-а чрез «Бюлетина» твърдо отстоява позициите си и безпощадно критикува българската политика към Западните покрайнини. Той едновременно пренася становищата на учените от Научния център за българска национална стратегия които смятат: «*Днес т. нар. остатъчна Югославия не е призната от нито една държава за единствен правопреемник на СФРЮ. Кога една държава излезне, съгласно международното право, престават да действат всички международни договори, които тя е сключила.*» Според тази теория Ньойския договор става недействителен и следователно остава възможността: «*Създаване на съвместно управление (кондоминиум) на Сърбия и България на Западните покрайнини.*» По този повод българският посланик в Белград Яни Милчаков каза че: «*...не бих могъл да се ангажирам по никакъв начин с коментар на изявленията и възгледите на частно лице, отделен институт или масмедия...*», а сръбският посланик Чедомир Радојкович мисли че: «*проблемът на крайграничните общини е икономически. Подобно е и в България... Нека да посоча само примера на Видин чието население през последните години намаля от 70 на 50 хиляди души.*»

Коментара на «Бюлетина» е: *Вместо критически да преразгледа историята си и да я очисти от едностранчивите научни фалсификации с които на българите в Сърбия се набива комплекс за вина и малоценност за това че са българи, вместо сръбските политици да се извинят на своите лоялни граждани от български произход за всичкото зло което им нанесоха в продължение на осем десетилетия и ги доведоха на ръба на егзистенцията, те продължават да тиражират политиката която нанесе страшна вреда не само на българското малцинство, но и на целият сръбски народ... Българските политици и дипломати никак не се чувствуват комфортно когато стане дума за нашата съдба и положение. Почувствал съм го неведнъж. На тях много им се иска ние да си мълчим, да не ги слагаме в неудобно положение пред сръбските колеги, пред международните институции по правата на човека, в голямото бай Ганьовско шествие към Европа.*

*Спасоносната формула за "еврорегионите" като например "Душата на Балкана", всъщност показват цялото бездушие и на българските и на сръбските политици които отново са готови да ни жертват в името на поредната утопия за "Триединството на Европа". (**Каква съдба ни кроят в Белград и София, Бюлетин 31 април 2003г.**)*

По повод съдбата на Западните покрайнини след разпадането на Югославия, трийсетина неправителствени организации и политически партии в България проведоха подписка за промяна на статута на Западните покрайнини. След дълго отлагане в българския Парламент бе проведено разискване по този повод:

"Научния център за българска национална стратегия смята за необходимо да запознае заинтересованите институции и обществеността с развитото по-нататък свое становище относно парламентарните разисквания от 6 февруари 2004г. за защита правата на българите в Западните покрайнини и свързаната с това необходимост от промяна статута на този регион.

Разискванията възникнаха по повод парламентарното питане на народния представител г. Евгений Бакърджиев и отговора на министъра на външните работи г. Соломон Паси. Становището на научния център е разработено от хабилитирани специалисти по международно право и практически дейци в дипломатическата сфера които са членове на същия Център.

1. В прочетения от министъра на външните работи г. Соломон Паси писмен отговор подготвен от съответните структури на МВнР, се сочи, че с оглед на европейските интеграционни процеси е “юридически и политически недопустимо” да се правят искания за “териториални промени”. Дори не се споменава за предложените от Научния център други варианти за промяна статута на Западните покрайнини, които не означават гранични и териториални промени – предоставяне на административна и културна автономия или съвместно управление (кондоминиум) на района при международен контрол.

Международното право и международната политика допускат териториални промени по мирен път. Практиката от последните 1-2 десетилетия доказва това. Примери са обединението на Германия и разпадането на СССР, Чехословакия и частично на Югославия – Р Македония се отдели по мирен път, а Хърватия, Словакия и Босна чрез забраненото от международното право военно решение, наложено от Югославия, виновниците за което сега са подсъдими в Хага. Други примери има с третирани мирни териториални промени от Гърция, която е член на ЕС и от Кипър, който кандидатства за член на ЕС. Що се отнася до административно-културната автономия или кондоминиума те са също признати от международното право. Унгария успешно решава така проблеми с Румъния за Трансилвания и със Сърбия за Войводина.

Напоследък се утвърди международноправният принцип за приоритет на нормите за защита на гражданските и политическите права на човека пред други международноправни норми. Ето защо в името на защитата на човешките права се допуска и промяна на териториален правен статут.

2. В писмения отговор неоснователно се твърди, че Сърбия (или общността Сърбия и Черна гора) е правопреемник на Югославия, от което се прави извод, че именно Сърбия има право да разполага със Западните покрайнини. Добре известно е обаче, че Сърбия не се признава от международната общност, включително и от ООН, за правопреемник на Югославия. Тепърва предстои международна конференция да решава въпросите свързани с правопреемството на бивша Югославия. **“(Научен център за българска национална стратегия, Бюлетин бр. 38, август 2004г.)**

Във вътрешните боричканета са разобличени докрай всички проблеми с образованието, информирането, политиката, икономиката, вероизповеданието... КИЦ-а в Босилеград изпада в немилост пред някои български дипломати които даже се опитват да реализират сръбската замисъл за закриването му! Знаехме, че това не е нищо ново и бяхме готови и на това. По този повод и особено по повод една научна конференция за Емануил Попдимитров организирана от страна на българското посолство, на която беше премълчана обществената изява на поета в защита на малцинството в «Бюлетина» се проведе доста полемика: «Атаките срещу “Бюлетина” продължават. Което доведе до увеличение на тиража му. Някои “експерти” по западнопокрайнинския въпрос от жълтите павета пишат докладни срещу него до едно министерство като по Живково време. Не им стиска да излезнат публично. Аз казвам, щом “Бюлетина” не им харесва – да го закриват. Така както Милошевич го закри преди две години. Сега си седи в пандиза в Хага. Така се пада на всички които се опитват да си играят със свободата на словото и ценностите на демокрацията. Това, че някои самозвани мисюнери никак не могат да се примирят със свободата на словото в Западните покрайнини си е техен личен проблем”.

(Агонията на един умиращ град, Бюлетин бр. 3, април 2003г.)

По това време КИЦ-а вече е спечелил съвместния проект с италианската неправителствена организация СООРІ и това е решаващо за оцеляването му. Доц. Лозан Митев, проф. Григор Велев, д-р Валентин Янев, Зденка Годорова, Димитър Димитров и редица други, независимо от това, че ДСБЮ не взема никакво отношение, обсъждат проблемите на българо-сръбските отношения, на положението на малцинството в разпадащата се по седми път Югославия, загиването на македонистката идеология, проявите на беззаконие в Босилеград, възстановяване на връзките с козлодуйските преселници и не на последно място, отразява всички културни и обществени изяви на КИЦ-а в Босилеград. На страниците на «Бюлетина» са отразени противоречията на «КОДАЛ» с Александър Димитров и с КИЦ-а.

На страниците на “Бюлетина” завинаги са запечатани отчаяните опити за овладяване на ситуацията в ДСБЮ. Публикувана е и проектопрограма на ДСБЮ изготвена с решение на Главния съвет на ДСБЮ в стремежа той да се наложи като основна и водеща политическа сила на малцинството: **“ДСБ ще се бори за промени в Конституцията на Югославия с които да се озакони признаване на териториално-политическа автономия на територията на която живее българското**

малцинство определена с клаузите на Ньойския мирен договор.” (Защо ме изключиха от ДСБЮ, Бюлетин бр. 34, декември 2003г.)

През всичкото това време «Бюлетина» има активна обществена позиция и с не малка доза хумор и ирония се отнася към събитията и личностите които трудно се ориентират в сложните национални и политически събития.

Верен на концепцията си всестранно да разглежда положението на малцинството и неговата идентичност в контекст на българската история и култура, сръбската асимилационна политика и европейските стремежи от друга страна в «Бюлетина» са обявени много материали утвърждаващи националното самосъзнание на българите.

Едно от най-значителните културни събития в Босилеград, Великденския фестивал, родил се в главата на Александър Димитров от една игра с група деца и прераснал в балкански фестивал, събиращ над петстотин деца от балканските страни е нещо което стана отличителен белег на Босилеград: «Най-после вече можем да кажем, че мечтата на организаторите на Великденския турнир по чупене на яйца, той да прерасне в постоянна международна детска манифестация която на Великден да събира децата от балканските страни в духът на високите морални ценности на християнството и новите европейски стремежи за сближаване и развитие на трансграничното сътрудничество в областта на културата – е постигната!

Тази година на Великден, 502 деца от Сърбия, България, Македония и разбира се, най-много от Босилеград, два дни се състезаваха за най-здрavo, най-оригинално и най-красиво яйце! Два дни си гостуваха, другаруваха и се забавляваха! Два дни Босилеград беше в центъра на вниманието и години наред това събитие ще живее в спомените на децата дори и когато те пораснат! (**“ХІ международен детски Великденски фестивал по чупене на яйца – сбъдната мечта!”**, Бюлетин бр. 37, юни 2004г.) «Босилеградският Великден» е събитие което отдавна надрасна нашите тесни кръгозори и все повече установява Босилеград като град на детската радост и на приятелството между балканските народи. Летвата е вдигната толкова високо, че се опасявам, че вече никой няма да може да я достигне без сериозна външна помощ. Великденския фестивал (на който тази година дойдоха 600 деца) ни е нужен за да можем да излезем от анонимност и да привлечем върху себе си вниманието на балканските и на европейските народи. По добър пример за проект утвърждаващ трансграничното сътрудничество и европейските ценности – кажи му здраве. Великденския фестивал може и трябва да се превърне в защитен знак на този тежко заболял град. И вместо общинските власти да се връщат половин век назад възстановявайки «междудържавните събори» на Славчето от времето на комунизма, трябва да поемат Великденския фестивал, с който вместо назад в мракобесието на комунизма, да тръгнат напред – в обединена Европа.» (**“Немилостивия ход на времето”**, Бюлетин бр. 43, юни 2005г.)

В статиите на един от най-ревностните сътрудници на «Бюлетина» и на КИЦ-а в Босилеград, доц Лозан Митев обхващат сериозни културни, икономически, геополитически, социални и други всестранни анализи касаещи положението и тенденциите на развитие на българското малцинство в контекст на приемането на България в ЕС и сръбско-българските отношения. Далеч преди България да стане членка на ЕС, доц. Митев предупреждава за предизвикателствата които носи въвеждането на визовия режим и забавянето на решенията по молбите за българско гражданство: «Създаването на консулства в Западните покрайнини е един въпрос на политическа смелост и преодоляване на комплекса на подсмърчаща политика, който България води към Сърбия през ХХ век. Ясно е, че вместо изгода се поставя въпроса за **ПОЛИТИЧЕСКА РЕШИТЕЛНОСТ И ДАЛНОВИДНОСТ**, която Българската политика трябва да се научи да налага с практически действия.

Ето такава политика се нуждае от приложение на Западната ни граница – **СЪЗДАВАНЕ НА ДИПЛОМАТИЧЕСКИ КОНСУЛСТВА В ЦАРИБРОД, БОСИЛЕГРАД И ЗАЙЧАР**. Съвсем в духа на добросъседството е такива консулства да бъдат отворени и от страна на Сърбия в Кюстендил, Калотина и Видин, при положение, че има политически и икономически интерес от тяхна страна». (**Междудържавни предизвикателства – настояще и бъдеще (II част)**, Бюлетин бр. 42, април 2005г.)

По това време КИЦ-а е реализирал едно от своите най-големи постижения: паметника на Левски в Босилеград: «132 години от смъртта си, образа на Апостола на свободата, Васил Левски, е сред нас. Днешния ден е доказателство, че и най-невероятните мечти могат да се сбъднат стига човек да вярва и упорито да работи за тяхното осъществяване, следвайки зова на времето. Или както самият Левски е казал: «Времето е в нас, и ние сме във времето – то нас обръща и ние него обръщаме».

Овековечавайки светлия образ и гения на Левски в Босилеград, ние издигаме образа на идеалния българин с който да се гордеем, от който да се учим и който непрекъснато трябва да подражаваме. Левски трябва да бъде опора за всички нас, но и предупреждение за всички предатели.

От днес Босилеград е по-богат и по-красив. От днес Сърбия е по-демократична и по-толерантна към своите лоялни граждани от български произход. От днес България е по-съпричастна към своите сънародници зад граница. От днес ние имаме повече национално самочувствие и вяра в себе си, че можем да постигнем това което искаме... Чест прави на кмета на Босилеград Владимир Захариев и на Общинския съвет в Босилеград че разрешиха и помогнаха повдигането на този паметник и аз от името на Културния център искрено им благодаря. Поднасям изрази на искрена благодарност за приноса на Общобългарски комитет и Фондация “Васил Левски”, и специално на д-р Стоян Джавезов, на всички спомоществатели и приятели които помогнаха повдигането на този бюст и на всички гости от България и Сърбия и всички босилеградчани които уважиха това велико събитие”. (“Слово по повод откриването”, Бюлетин бр. 42, април 2005г.)

През май 2005г. в КИЦ-а в Босилеград се провеждат парламентарни избори за депутати от Народното събрание на Република България за хората които имат българско гражданство: «Избирателна секция в Босилеград за българските парламентарни избори само допреди десетина години беше във сферата на научната фантастика. Удбаджиите и партийните секретари от време оно сигурно се обръщат в гробовете! А всъщност, няма нищо по-нормално от това. Но за да има някаква практическа полза от това, молбите за българско гражданство не бива да отлежават с години в Министерството на правосъдието в София. И не бива сред тия молби пак да се търсят “вражески елементи”. Престъпници, да. Отявени потивници на българщината, също. Но не с бюрократични пречки да се спира естествения процес на възстановяване на българско гражданство за ония обикновени хора които насила са откъснати от тялото на България.”(Пак там).

Предизвикан от скалъпена “петиция” за обучение на сръбски език подписана от шейсетина души от Босилеград и изпратена до сръбското просветно министерство КИЦ-а организира подписка за обучение на майчин български език която подписват 600 босилеградчани! Тя е изпратена до сръбското просветно министерство и из основи раздвижва проблемите на образованието на български език. През учебната 2006/2007г. в Босилеград ще бъде създадена паралелка на български език – половинчатото решение с което КИЦ и “Бюлетин” не се примиряват. През 2006г. заедно с подръжниците си и приятелите от България КИЦ-а проведе успешна акция за поправка на Долнолюбатската черква. Редакцията и външните сътрудници на “Бюлетина” продължават да публикуват статии които утвърждават културата и националната идентичност на българите в Сърбия, анализират политическите процеси в обкръжението Сърбия, България, Македония и Войводина.

Същевременно, на страниците на Бюлетина са отразени около 230 културни събития организирани от страна на КИЦ-а в Босилеград от откриването му до днес. И не на последно място, последната, и вероятно най-популярната в Босилеград, хумористично-сатирична страница на Бюлетина винаги беше посветена на осмиване на обществени явления, събития и техните носители.

Педесетия брой на “Бюлетина” вече е самостоятелна институция на българското национално малцинство в Западните покрайнини, институция която е недолюбвана и подложена на натиск от мозина, но която се чете от всички.

Иван Николов

Във формата на калъпа

Педесет броя, малко или много, е аспект на гледна точка, обаче едно списание което излиза девет години – това е съвсем сериозен период. За тези девет години се изнизаха десетки автори, десетки статии за режими, правителства, общински ръководства, десетки коментари, интервюта на забележителни личности от областта на българската култура, писма на читатели, хумористични и сатирични стихове, хуморески осмиващи онова което по никакъв друг начин не може да се разобличи и отрече, и всичко това в едно списание насловено с едно съвсем обикновено заглавие, “Бюлетин”. Четиридесет и девет безплатни екземпляра. Списание което намери читателска

аудитория в България, Сърбия и Македония. Списание което имаше смелостта и доблестта да се захване с горещите проблеми на българското малцинство в бивша Югославия и не пощади от критиките си всички ония които работеха против неговите интереси. Списание което беше забранявано от режима на един покоен сръбски диктатор. Списание с разпознаваем стил и ясни становища по малцинствените въпроси. Списание което не иска да бъде ничий конкурент и не вижда конкуренти в другите малцинствени вестници на български език. Списание което се занимава с обществени въпроси които се намират извън полезрението на другите медии които не искат да “захапят” горещите теми на деня. Списание за което не съществуват табути и личности застраховани от критики за своите действия или бездействия. И всичко това правено с една единствена цел: да се отстранят аномалиите които ни натискат, да има прозрачност в действията, в решаването на обществените въпроси, да има отговорност от ония на които народа им е дал доверие да го управляват, но не и да се разпореждат със съдбата му. “Бюлетина” и неговия редактор не са ничии говорители. Има възражения, че в “Бюлетина” имало черногледство и изблици на негативна журналистическа енергия. В определени моменти, може би – да, но това не е състояние на творчески дух, напротив, тия статии са писани от автори които до болка познават проблематиката на малцинствения българин. Тия статии не са писани с цел да се деградира и очерни определена личност. Напротив, винаги е писано с цел определени хора да се осъзнаят и техните действия или бездействия да не вредят на западноукраинския гражданин.

Притиснат от немощията, обеднелия малцинствен българин е страхлив и лесен за манипулация. Най-лесно го манипулира властта защото с десетилетия му е насаждано в съзнанието, че единствено властта и държавата се грижат за неговата същност. А когато на човек му вземеш икономическата мощ, взимаш му всичко. Точно това ни направи държавата в която живеем. Всичко което можеше да се вземе, бе взето. Когато пресъхне гъола, жабите го напускат. Така е и с нашите хора. Влошеното до неузнаваемост икономическо положение принуди хората да напуснат родните си огнища. А когато югославянството и комунизма взеха ума на хората, не беше трудно да им се вземе езика, духовността, вярата...

Майката родина засега е само безмълвен наблюдател на безчинствата от страна на държавата в която живеем. Ние май сме вечната изкупителна жертва в исторически, духовен и нравствен план. Всички ни съчувстват, а помощ няма отникъде. Не е ли време да се осъзнаем, че прекалено дълго и много сме лъгани? Не е ли време да станем ковачи на собствената си съдба и да кажем сиктер на всички които ни хранят с празни обещания, а те са много и навсякъде? Злото пълзи като октопод и ни обвива с отровните си пипала. Един философ каза: “няма зло, има само нееволоирило добро”. Може би е прав, но злото за да еволюира, трябва да си получи по задника.

Ето, скъпи читателю, сега и ти ще ме обвиниш в черногледство, мен и моите съмишленици похарчили бая мастило върху тоя проблем. За някого това и не е проблем: щом си позволил със шепя сол да те мамат и водят като овца, ти не си жертва, особено пък не изкупителна а по-скоро флуидна маса която се разлива по формата на калъпа.

Радко Стоянчов

“Европейска конституция” по сръбски

Увод за диктатура

Ако се съди по изострянето на цялата обществено-политическа риторика преди “окончателното решение на косовския въпрос”, Сърбия ускорено върви към пропастта си. Добре, това не е нищо ново за нас, свикнали сме. Единствено не съм сигурен, че всичко това можем да изнесем още веднъж – не и във тия външни обстоятелства, не и след всичко което ни се случи, не и заради такива съмнителни причини каквито ни се налагат. Но какъв вид вид може да получи пропастта този път? Ами сигурно някакъв вид на популистка диктатура – може би от “по-мек” тип, но не и по-малко отвратителна – в която безумието и насилено ще получат форма и интензивност невиджани по времето на Милошевич, които в такъв случай ще изглеждат като прелюдия за Истинското Нещо, за едно безнадеждно и бездънно Царство на Тъмната в дълбоките Балкани. Ох, има ли тогава изобщо надежда за нас? Тя се крие в прословутата несериозност, нерешителност и несолидност на тукашната

“политическа класа”: просто защото, почти без изключение, става дума за събрание на медиокритети с оскъден ум, нищожни способности за обобщаване и бедни капацитети дори и за някакво истинско зло, а камоли за добро. С други думи, отново сме паднали толкова низко, че можем да се измъкнем само надявайки се, че нашата политическа каста – както и придружаващата я интелектуално-медийна менажерия – няма да се вземе на сериозно.

Причината или повода поради който Сърбия отново се намери в ролята на самоубиец който се е качил на оградата на моста и гледа във водата поемайки дъх и кураж да се гмурне в дълбокото, отново е Косово, тази “най-скъпа сръбска дума” от една тривиална имагинация. По-точно може да се каже, че Сърбия най-късно от 1981 година живее под опасната косовска грозница в която трудно може да се намери място за сериозно мислене и обосновано действие – а камо ли за сериозно и възрастно преосмисляне на собственото място и роля във вселената – с оглед на това, че още от 1987 година направо и недвусмислено се намира в извънредно положение, под произволната, импресионистка тирания на полуделия Вожд (който междуременно си замина) и всякакви подивели Служби (които блазе си на нас, останаха). За миг-два ни се стори, че след 2000 година извънредното положение е приключило, но се оказа че то поляка се връща и то с пълна сила заканвайки се, че едвам сега ще видим какво може да направи. Но най-лошото от всичко е, че си личи, че никой не мисли за опасността която се намира пред нас, че нито политическите актьори които би трябвало да анализират събитията, нито ония чиято работа е да изпреварват основните процеси и да предупреждават за последствията на това което политиците говорят и правят – нямат нито най-малко интересование за това: цялата аналитична продукция се свежда само на Дай Ни Днес, на секциране на момента: кога ще има избори, какво ще ни донесе на нас, блазе си го на нас, референдума, дали Веля ще отиде с Кошунница или обратно, какво ще направим с милиард и отгоре телекомически еврета... Общо взето, Ханибал е пред вратата, но ние сме решили да не чуем звънеца. Няма значение той, той знае и да ритне капията с ботушляците и тогава всички ще се видим на чудо голямо!

Хайде да разложим нещата съвсем конкретно. Ако не до края на тази, тогава всякак до пролетта на следващата година, статута на Косово ще бъде формализиран, решението за него ще бъде не взето – по всичко си личи, че това е направено отдавна – а съобщено. Никой сериозен не умее дори да си помисли, че тоя статус ще бъде нещо друго освен независимост, недоумението е във връзка с начина: дали веднага така ще се казва, или с някакъв вид на ревизия на прословутата Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН-е и юридически ще бъде измъкнато от, (и без това виртуалната), институционална връзка със Сърбия, докато формалното признаване на съществуването на нова държава на Балканите ще бъде препуснато на “работата на времето”. Впрочем, не забравяйте че и Княжеството/Кралството Сърбия точно така на парченца, получаваше независимостта си от Стамбол; само че сега трябва да се отчита, че тази епоха е по-ускорена от XIX век. Когато вече сме тук, не е напразно пилеене на време върху нещо което отдавна е унищожено и принизява и обезпокоява всеки който отглежда зрънце от разум в себе си: срещу независимостта на Косово може да се изнесе и по някой сериозен и верен аргумент, но аз не го чувам, защото никой и не се занимава сериозно с него, а вместо това се дрънкат неразбираеми глупости. Ако не се върви към незначителната, митоманска емоционализация на разговора (“Косово е нашата Люлка и т.н.) или на глуповатото и неисторическо отричане на “облигационните” връзки на днешна Сърбия с онази на Милошевич (“защо ни наказвате за неговите грехове?”), тогава се върви към минусинтелигетно цупене: Как мислите ние да се съгласим с откъсването на част от нашата територия? Коя държава се отрича от своята територия? Това никога и никъде не е било! Никой никога не може да създава държава върху територията на друга международно призната държава и пр. Когато слушаш тия денонощни мантри без и най-малко участие на мозъчните клетки, които вероятно нямат да престанат до края на хилядолетието, напуска те всяка надежда: мани че тия хора си мислят, че техните поданици са безнадеждни тъпацы, ами си мислят същото и за целия свят?! Именно, вече векове назад в миналото почти всяка държава наставя “на част от територията на друга държава” – та къде иначе, на Нептун ли? Още откакто европейския човек “откри” и колонизира американския и австралийския континент, на тази планета вече практически няма “незаето” парче земя, такова което да не е “част от територията” на някоя държава. И все пак, държавите заради това не са престанали да се раждат, да умират, да се увеличават, да намаляват, да се сдружават и раздружават. Модерната Сърбия е настанала на “част от територията на международно признатата Османлийска империя, първата и следващите Югославии на почвата на Сърбия, Черна гора и “неделимата част от територията” на Турция и Австро-Унгария, Норвегия на

“част от територията” под шведската корона, Пакистан на “част от територията” на Индия, Република Ирландия на “част от територията” на Обединеното кралство ...

Какво, смятате ли че с Косово няма да бъде така!? Добре, тогава аз дрънкам глупости, а вие можете спокойно точно на това място да четете този текст – той и без това е посветен на един несъществуващ проблем, нали? Добре, ако все още сте тук, да продължим. Всичко което прочетохте в предишния пасаж по принцип е “общо място”: На всеки който не се е смъкнал в Сърбия направо от Плутоний (когато го разпланетисаха), е ясно, че имаме съвсем слаби изгледи статуса на Косово да не се разплете горе-долу така както е описано по-горе (без оглед на пшкането на оня кагебеовец в Кремъл, който всъщност си гледа интереса и се опитва в новия чин на балканската трагедия да изтъргува нещо за себе си и Русия, а не за “нас”); истинския въпрос е значи, не “какво ще стане с Косово”, а какво ще стане със Сърбия?

Засега нещата се движат в много опасна посока, а най-опасното е, че на хоризонта няма сила която да спре тази самоубийствена посока и след това да я обърне за 180 градуса. Сърбия има нова Конституция, след която следват избори – редовни или извънредни, почти е все едно. Отнякъде властващата част от политическата класа се напъва час по-скоро да се захване за работа. Вероятната причина и тука и “навън” е уверението, че за изборната съдба на “демократичните сили” (каквото и да е това), е по-добре изборите да бъдат преди “решението за Косово”, от което се вижда, че дори и тукашните букачи знаят какво ще бъде това решение, и искат да си укрепят властта преди него, защото после може да бъде късно: изфабрикуваната, да не се лъжем, крайно изкуствена истерия около Косово – като един, реално “мъртъв” проблем, защото Милошевич го умъртви още през 1999 година – ще се строши от главите на ония които го правят, защото предизвестената развързка на Тъжната приказка преди изборите, направо довежда радикалите и социалистите на власт, полусвет който (исторически проверено) и без това не умее нищо друго освен да произвежда деструкция и да паразитира върху нея. Ами добре, това е лошо, но, ура, все пак има решение: всичко което трябва да направим е да обезпечим “демократичните сили” (т.е. сегашната коалиция плюс ДС, може би и ЛДП или автономистите от Войводина) да останат на власт, каквото и да се случи с Косово. Е, нищо няма да стане. Естаблишмента най-напред написа нова Конституция в чийто увод се перчи парапоетичното заклинание, че “Косово е неделима част от Сърбия” и пр. Кошуница и неговите министри и министранти отнесено ораторствуват на тази тема, радикалите и тем подобни по същество са част от този разказ, а не виждам, че и демократите на Тадич имат и умеят да гъкнат нещо против: въпреки че инсистират на “по-мекият подход” и са по-приемчиви за реалността, те най-много се страхуват от “минирането на националния консенсус”, колкото и в конкретния случай той да е заснован на пълна сомнамбулия.

Лесно може да се случи така: Косово получава тази или онази форма на независимост, а турбодемократичната, а не например радикалната Конституция – не ще и да чуе. Паралелно с това, Сърбия и по-нататък отглежда илюзии за “европейските интеграции”, Динкич – този или някой друг – мами пари от всички страни, всичко е толкова идилично, избегнахме радикалната напасть, безспирно вървим към Брюксел...

Тогава ЕС – а вероятно и ООН-е – казват: “Ало, хора, махайте тази глупост от Конституцията, как мислите да отивате в интеграции без признаване на съседите? За това и дума не може да става, обадете се когато пораснете!” Кошуница и всички други поред след това ритуално се заклеват, че никой няма да изтръгне Косово от техните патриотични сърца, пък и от Конституцията, вие (ни) правете каквото си искате, цялата политическа класа утвърдително кима с глава, поповете и поетите всичко това подпечатат със своето възвишено мрънкане... И Сърбия отново цамбурне в кацата, огражда се в чардак нито на небето нито на земята, попада в своеобразна мутантна реплика на пълна изолация от деведесетте години, само че сега без надежда, защото няма силна и перспективна алтернатива: всичко видимо се е събрало под един байрак, вдървило се е под зова на една тръба... Какво ще прави Европа в такъв случай? Ами нищо. Никъде в конститутивните европейски книжа не пише, че една страна трябва да бъде членка на ЕС, ако ето, вече не иска, пък и никъде не пише, че на която и да е страна или народ може да ѝ се забрани да не направи колективно самоубийство на изплащане. То разбира се, ще зее една малко неприятна дупка по средата на Балканите, но Континента ще може да живее с това, има силен организъм. Истинският въпрос е, пак, дали Сърбия, и как, ще може да преживее и надживее надутата недорасналост на своя елит.

За всичко това трябва да се мисли сега; после може да бъде късно и напразно. Разбира се, възможно е от този “черен сценарий” – дай Боже – да не стане нищо поради онази банална причина посочена в началото: просто защото тия хора са несериозни и защото всичко това е дневнополитически яр.

Все пак аз не бих разчитал на това: радикалите и компанията използват суматохата да се докопат до властта, изолираната Сърбия почти е неизбежно пропада придружена от някакъв вид популистка (полу)диктатура. Обаче склон съм да разбера сериозно и патетичните думи на Кошунница; мисля, че у нас неговият потенциал за аутистки националистически фанатизъм е подценен дори от неговите заклетни врагове и като че ли непрекъснато се забравя, че той и с Милошевич воюваше около “националния въпрос” (основно в Босна) и твърдеше, че пожаревацкия Калигула е – прекалено отстъпчив. С други думи, за какво са ни радикали ако вече и демократите са ни достатъчно радикални? Затова не ми е трудно да замисля, че Сърбия и под формално демократичната власт заседна на “косовският” пясък и трайно се прости от всякакво по-добро и по-нормално бъдеще по най-ужасен и най-абсурден начин плащайки сметката на един твърдоглав фанатизъм.

Теofil Панчич

Лошо за Сърбия – зло за Войводина

Не е неочаквана наглостта на водещите политически партии в Скубщината на Сърбия които демонстрираха превратническият начин за донасяне на най-важния правен акт (конституцията), защото на гражданите отдавна е известна тяхната готовност за подобни постъпки с които се понижават и гражданите и парламента като институция. Така получихме някакъв вид октроирана конституция, без елементарно зачитане на демократичните и правни принципи при нейното донасяне. Това е направено за да се внесе правно съдържание в конституцията което също не гарантира нейната легитимност.

Само това е достатъчно показателно, че тази конституция не може да бъде гаранция за стабилността и напредъка на политическата общност която настои да конституира, защото тя не е гаранция за лоялността като основна предпоставка за стабилно гражданско положение.

Властта която се реши на такъв ход е опасна за нашето бъдеще. Тя ще репродуцира подобна власт и няма да има желание да се изправи с отговорно отношение пред гражданите, да разбере времето в което живеем, да се отнесе разумно към бъдещето, да задвижи големите въпроси за изправяне пред близкото мрачно минало и самокритически да се отнесе към собствените си грешки.

Според това, трябва да разберем духовния и политически амбиент в който е донесена тази Конституция. Тя обезпечава приемственост на една традиционалистка, нелиберална линия на политическо мислене и поведение, която се потвърди пред очите на всички ни и след 2000 година. Беше много лесно да се регистрират все по-присъстващите процеси на засилен централизъм, национализъм, клерикализъм па дори и милитаризъм. Редица разпоредби на тази конституция опасно предупреждават за неговата използваемост в тази насока. С тях обществото се затваря, задържа своя аутизъм и некомуникативност със света и времето в което живеем. Той доказва, че Сърбия все още няма политически капацитети да артикулира живота на хората и техните общности на това пространство по съвременен начин, т.е. адекватно да се самоидентифицира в цялата си сложност и богатство.

Ония, които по един или друг начин участваха в създаването на Конституцията твърдят, че тя е настанала в резултат на консенсус и това ѝ се приписва като добродетел. Трябва да се запитаме за какъв консенсус тук става дума. Става за дума консенсус как да се остане на власт и как наопаки да се упражнява властта, как да се задържи контрола върху властта и институциите и партиите, контрола върху “ситуацията” дори и под условие фикциите да се провъзгласят за реалност.

Други твърдят, че тук става дума за компромис. Трябва да им се каже, че приемането на поражението не е компромис. Много е чудно, че тази конституция я хвалят както творците на Конституцията от 1990 година така и нейните предишни критици, а между тези две конституции няма съществена разлика.

Тук индивида е потиснат. Той става интересен едва като изманипулиран избирател и член на нацията чиято патриотична длъжност е да излезе на референдум, а не като гражданин. Повечето конституционни постановления приличат на покривки, с които извън контекста, леко се прикрива същността. Затова например, най-напред трябва да кажем, че начина по който е идентифицирана Сърбия в преамбула на Конституцията е многозначителен и политически вреден. Тя като че ли слага камък на шията на всички бъдещи поколения и институции на общността.

Концепцията на тази конституция е обоснована върху илюзията на тнр. ефикасен централизъм, върху страха от всичко което е местно, специфично, върху погрешното убеждение, че всичко което не е под контрола на централната власт може да бъде отвратително, дори и опасно. Това е далеч от съвременната идея за регионализация и децентрализация на властта, от идеята че всичко което може да се уреди на местно и на по-низко равнище на властта, трябва да се решава на това равнище, значи от концепцията на властта заснована върху принципа на заместителност и на предполагаемите надлежности отдолу. Това особено се отнася за уреждането на мнимата автономия, защото, по тази конституция, автономията, особено на Войводина е не само деградирана, но и анулирана. Конституционалистите се плашат от автономността: на тях, както произлиза от коментара на актуалния премиер на правителството един ден и най-висшата научна и културна институция, която иначе ще бъде един от най-мощните центрове за лобирание за катастрофалната политика на Сърбия в изминалите двадесетина години, държавното единство, “стабилността” на държавата ще бъде най-важно легитимиращо основание за конституцията. Такива представи за политическата общност и нейният конституционен акт ни връщат на логиката на XIX век, а не ни въвеждат в XXI век Това са хората на миналото, а не на бъдещето. Те създават поданическо, а не гражданско отношение към държавата – нацията. Изобщо не е случайно, че в тази конституция не е вмъкната тнр. интеграционна клауза.

Ключовите проблеми при донасянето на новата Конституция, и в десетината проекти за нова Конституция на Сърбия бяха:

- Дефиниране (идентификация) на Сърбия като държава;
- Концепцията за човешките права и тяхната стандардизация според международните документи;
- Балансиране (разделение) на властта, и
- Особено на териториалната организация на властта.

За преамбюла и дефинирането на Сърбия като държава е казано много.

Уреждането на човешките права и свободи които от някои критици на тази конституция се считат главно за коректни, всепак е под въпрос заради редица ограничаващи и някои твърде проблематични формулировки. С това човешките права и свободи сериозно се релативизират. На пример, разпоредбата за религиозните права и свободи, за армията, за правото за раждане на деца, за включването на моралните критерии в ограничаването на човешките права (като че ли това общество има “обективизиран” и безспорен морален кодекс) и пр.

Уреждането на отношенията между отделните власти в повече насоки е също проблемно, преди всичко по отношение на президента на републиката към правителството, статуса на депутатите и депутатския мандат, начина за избирането на съдиите и пр.

Особено са тревожни разпоредбите за териториалното разделение на властта, особено на онази която се отнася за статута на покрайнинската автономия, на първо място на Войводина. Дълго мислехме, че досегашната конституция в това отношение представлява върхът на цинизма, но очевидно сме се излъгали. Тази Конституция го превиши. При нейното донасяне напълно е запоставен искът покрайнината да се уреди като автономия. И с тази конституция, даже и по-силно от онази от 1990 година, покрайнината е изпразнена от всякаква съществена автономност. Тя не решава нито за своята територия, нито за съдбата си, а прословутите 7% от бюджета е не само сурова ирония, но и изкусно подменяне на тезата в разговорите за положението на Войводина.

Според това, мотото с което избирателите се позоваваха на референдум от страна на ония които донесоха тази конституция, че с нея уж идват “по-добри дни за доброто на Сърбия”, по-скоро можеше да гласи: идват по-лоши дни за Сърбия и още по-голямо зло за Войводина. Това, според мен, е посланието на тази конституция.

Станко Пихлер, “Хелсиншка повеля” бр. 99-100

Тласкане на автономията в държавност

Радивой Степанов

Встъпителна бележка.

Всичките тези критически реакции в “минута след полунощ” не са никакъв “истински” дебат за новата Конституция на Сърбия. Това е “хващане за главата” на потиснатия народ за измамническите трикове на властта, за подмятането на “вампиърската” конституция, това е “жал” за окончателно пропадналия проект за гражданска и демократична Сърбия (от малцинствени права до териториална организация), за пропуснатия единствен конституционен шанс (който се оказа) там някъде през “далечната” 2000, 2001, или 2002, или 2003 и който в близко бъдеще няма да се повтори нито да се окаже...

И както винаги бива, “докато раненият елен сълзи пролива, здравият елен играе” (В. Шекспир), докато ние така измъчено разправяме “караванът минава”, а заговорническата коалиция на конституциописателите (тройство: ДСС, ДС, СРС/СПС доволно търка ръце и отстрани се надсмива на наивността на масата/гражданството...)

И това не е всичко. Сега трябва да се глътне голямата лъжа и да се повярва, че всяка конституциописателска страна е защитила това което е искала, че е изиграла онази другата страна, че “всички, всички, всички” са постигнали това което са искали, че Сърбия най-после ще я огрее слънце, пък и Войводина се “омъжи” по-добре отколкото се надяваше (както каза младичкия Пайтич).

В психологически смисъл, поне така аз го чувствам, този шок от референдума го изживявам като някакво време за погребение, като погребение на октомврийската атака на “просветената” Сърбия срещу небето... Сърбия, обаче, си остава там където си е, заробена в митологическото си минало, със своите невъзпети остарели юнаци от изгубените битки, със своите нови престъпници които като герои доездяха от неотдавнашните етнически прочиствания и разбойнически походи, Сърбия която е обезумена от своите сложни патриоти които за една нощ склепаха Конституция и при това безочно лъжат народа за собственото си добро и които в литературните салони предат нови жици за гусли яворови изтъркани от многовековна употреба и злоупотреба.

Между другото, Черна гора си отива в своите “ботуши от седем мили”, бяга и се отдалечава от Сърбия, всички си отиват, само ние оставаме и изоставаме, всички търсят и искат да отидат в някакво ново общество и общност, само ние можем да бъдем сами и ниции... и не можем без Косово, защото сме “родени и умираме със съзнанието, че Косово е било и завинаги ще бъде част от Сърбия” (или така някак си).

Забележките върху текста на новата конституция бих разделил на две групи: на забележки по принцип и по подробности. (И повече не бих погледнал тази конституция! За Конституцията от 1990 година критически говорих и писах и след 16 години не бих участвал отново в този сценарий!)
Забележки по принцип:

1. Конституцията на Кошунца от 2006г. (а всичките ни конституции носят имената на владетелите, или на православните празници, или на тайните скривалища в които са писани: (Сретенска конституция, Кардельева конституция, Жабляшка конституция), е идентична на Конституцията на Милошевич от 1990. Структурата, езика, правната логика с която е писана, манталния състав с който е осмислена, институциите, организацията на властта, всичко, всичко е идентично. (В занаятчийския смисъл предимството е на страната на Конституцията от 1990., но това сега не е важно). Конституцията от 2006 по същество е радикалски редилайнирана Конституцията от 1990. Идеята за създаване на сръбска национална държава по един шизофреничен сценарий който е започнат с Конституцията от 1990, се стреми да се финализира с Конституцията от 2006. Новата Конституция е настанала върху политическия “ортакъл” на ДСС, СРС/СПС и ДС. Тия партии с “по-мек” или “по-твърд” национален белег засновават визията на “новата” Конституция върху рецепирането на националното политическо минало, на реставрацията (на базичните) наследени политически и правни институции (от режима на Милошевич), на премахването на принципите на гражданството и гражданските ценности от обществото и на пълна блокада на интеграционните процеси към Европейската общност на народите.

2. Интонираният с почит Преамбюл на новата Конституция в знака на националистическата доктрина на XIX век “Blut und Boden” в конституционен и популистки, епически вариант провъзгласява, че Косово е било и завинаги ще бъде “съставна част от територията на Сърбия” в обстоятелства когато то вече не е. По-нататък Преамбюла недвусмислено изтъква “задълженията на всички държавни органи да се застъпват и защитават държавните интереси на Сърбия на Косово”. Всичко това представлява опасен правен и международен прецедент! С такава формулировка конституционният преамбюл стана публична обява за целия свят, че Сърбия влиза в конституционен, държавен, политически, православен “джихад” за Косово. Днес за Косово, а утре, по тази логика, и

за териториите които ни отнеха маджарите, румънците, босненците, за граници до Карлобаг-Вировитица-Огулин, за онова което ни откъснаха македонците, за онова което ни грабнаха довчерашните братя черногорци и кой ли все още не. Вместо да получим онова което се казва “конституционен патриотизъм” на нас ни се случи някакъв пристрастен “конституционен национализъм” във фундаменталисткия, балканско/сръбски вариант. (Последствията могат да бъдат катастрофални).

3. Всички конституции, и предишните и сегашните, никога не оставят наполовина решени въпросите за “хоризонтална” и “териториална” или вертикална организация на разделение на властта. Тъкмо това се случва в новата Конституция на Сърбия. Именно въпроса за териториалната организация на властта в новата Конституция на Сърбия остана недовършен, недефиниран, недоречен, или поне “открит”. Нерешената териториална организация на властта особено се познава по въпроса за автономията! Новата Конституция произвежда конфузия от три вида автономии.

Кои три вида?

Това е първо, несъществуваща автономия; второ, съществуваща автономия, трето, надсъществуваща автономия (“от автономия до независимост”).

Несъществуваща (ограничена, рестриктивна, “автономия под настоятелство”) е предвидена за Войводина, а Войводина не иска такава автономия.

Съществуващата автономия е предназначена за Косово, но Косово не приема такава автономия.

Надсъществуващата автономия (или “бъдеща независимост”) е истинското състояние на Косово за което сръбските власти не искат и да чуят.

По каква логика Косово получава повече, а Войводина по-малко автономия? Дали за това, че светът принадлежи на ония които се бунтуват а не на ония които мълчат и робуват? (Б. Шоу).

Без разумно, реалистично и в известен смисъл футуристично гледане на въпроса за автономията и териториалната организация, новата конституция и актуалната сръбска власт отново ще западнат в нерешими трудности които рано или късно ще се счупят от главата на народа и гражданите.

Забележки в подробности:

1. Чл. 1. От Конституцията: “Сърбия е държава на сръбския народ и на всички граждани...” Това начало на Конституцията конституира “родната” държава и признава “родния” народ като народ от пръв ред и “ония другите” като прибавен или народ от втор ред. “Сръбския народ” е този “роден народ”, а гражданите са народ без родина, “ония другите”, “останалите”, “излишни и ничии”, всъщност – ненужни!

Модерните европейски конституции нямат такива постановления, нито унитарните, нито федералните, нито еднонационалните, нито мултинационалните държави. Такива постановления не могат да се намерат нито в Конституцията на Дания (дори и по времето на Хамлет когато в “държавата Дания имаше нещо гнило”), нито в Конституцията на Македония, нито в Конституцията на Словения, нито в Конституцията на Белгия, Италия, също и в Русия (на която непрекъснато се позоваваме) която своя Преамбюл започва с “мултинационална” тирада: “Ние, многонационалния народ на Руската федерация, свързани с обща съдба в своята страна, потвърждавайки правата и свободите на човека, гражданския мир и съгласието...”

В Сърбия не живеят граждани. Така конституционно е оформено “цивилното прочистване на гражданите” което, честно казано, никъде не съществува, но защо ние първи да не го приложим на практика? Изкуството на прочистването иначе сме овладяли добре на тнр. етнически въпрос.

Предимството на един народ – сръбския спрямо всичките други народи които живеят в Сърбия, а всеки от тия народи е по-стар от сръбската държава, обижда универсалният принцип на равноправието на народите, самоопределението на народите и силата на демократичните основи на държавата.

2. В новата конституция значително са редуцирани човешките и малцинствени права в сравнение с Хартата за човешки и малцинствени права и граждански свободи (2003). Това е същото немарливо отношение към този фундаментален цивилизационен документ както и при Конституцията от 1990 година. В модела на сръбската конституция *Forum iuris* човешките права са систематизирани чрез непосредствено прилагане на конституцията в материята за човешките права, чрез каталога за човешките права и чрез непосредствена конституционна защита на човешките права.

Без оглед на по-голямата “щедрост” на новата Конституция (в сравнение с Конституцията на Милошевич) на полето на човешките права, все пак каталогът не съдържа правото на родна защита, правото на клониране и право на хуманна евтаназия.

С правото на родна защита по конституционен начин може да се гарантира защитата на “сръбския народ” от вулгарното влияние и пагубното действие на неправославните конфесии. Модерната конституция трябва да даде шанс за клониране на сърбите (тъй като малко се раждат), по образа и делото (на актуалния вожд) и то на държавни разноски. Накрая, в Сърбия в която се раждаме и волю-неволю живеем със съзнанието че Косово е сръбско, ако вече не е удобно да живеем, поне можем “удобно да отпътуваме в огнената кола на болката” (К. Маркс) т.е. хуманно да умрем. Поне толкова...

3. Конституционалният (радикален) иск, че в Сърбия са “в служебно ползване сръбския език и кирилицата” (чл. 10), в конституционния актъл означава: “говори сръбски, та цял свят да те разбере”! Да се ползваш с друг език и друго писмо не е нито умно, нито възвишено, нито патриотично! Дали в езическия монизъм и монизма на писмото се крие тайната на нашето присъединение към европейската култура и цивилизация?

4. Право на опазване на специфичността (чл. 79) е един мащабен член на новата Конституция от който нищо не може да се разбере и който тепърва трябва да се тълкува. Политическата херменавтика от време на време ще дава обяснения за този член който накратко може да се определи като право на етническа/национална идентичност. Последователното зачитане на принципа за опазване на специфичността може да доведе под въпрос крехката конструкция на Конституцията. Затова това право ще си остане мъртво слово на хартия. Впрочем, за какво им е на гражданите и етническите групи право на идентичност? “Може да го пропият” (Й. Буличов)

5. Новата конституция от икономическото устройство и публичните финанси миксува собственически коктейл, но финансовите течения на парите след всички приватизации и реприватизации се измъкват от очите на обществеността. Тайните финансови течения са сигурни пътища за държавно пране на пари, корупция и на държавната върхушка заедно с държавата и мафията. Известният въпрос от Войводина: Къде са нашите пари? – не губи актуалността си.

6. Частта от конституцията която се отнася за надлежността на Сърбия е напълно идентична и в двете конституции и тъкмо това показва, че между “капацитета” на Конституцията от 1990 и Конституцията от 2006 година няма съществена разлика. Става дума за конституционно устройство в основно и редилайнирано издание!

7. Хоризонталната организация на властта в новата Конституция е същата както в Конституцията от 1990.

Народната скупщина има 250 представители. Тази магическа бройка от 250 в Конституцията на Милошевич просто не подлежи на дискусия!

Президента на Републиката се избира непосредствено.

Не съществува конституционен механизъм “за конструктивно гласуване на недоверие на правителството” което предвиждаше модела на конституцията BCLJP и модела на конституцията на Forum iuris!

Съществува нещо като “саморазпускане” на Скупщината (чл. 130., ст. 4; чл. 131., ст. 4). Семипрезиденциалната/полупрезидентска система бе задържана и в новата Конституция!

Когато семипрезиденциалната система не се показва като най-добро решение за Сърбия, защо все пак бе задържана? Защо конституцията няма чисти парламентарни решения за хоризонтална организация на властта?

8. Според новата Конституция народните представители са виртуални собственици на депутатския мандат. Истинските собственици на мандата са партиите (чл. 102., ст. 2) . Гражданите не избират човека, те избират политически партии! Народните представители са пазители на мандата за определено време. Партиите са собственици на депутатските мандати, законодателната и изпълнителна власт а по всичко личи и на съдебната власт. Времето на депутатите е минало, идва времето на партиите или партокрация/странкокрация.

9. С властта върви и армията! Армията е получила три скромни члена в Конституцията! Обаче, Конституцията полага големи надежди в армията, тъй като армията ще се използва както отвътре, така и отвън границите на РС - както й скимне на Скупщината! Вместо с тази промяна на Конституцията веднъж завинаги да се откачи от това ужасно бреме наречено армия и да я изпрати в “музея на старините” както това направи Черна гора, Сърбия и чрез Конституцията дава да се разбере, че тука няма да се води политика на мир, “защото ние не знаем да работим, но знаем да се бием” (известни думи на С. Милошевич), че тука ще се води само политика на война, че тука съществува само бог Марс, (изглежда че Амой е приключил някъде в хладилните камиони) или като петя плебеите: “...и пак и пак ако е рекъл Бог...”

10. Първите лъжи на актуалните политици се провалиха още при тълкуването на промяната новата конституция. “Конституцията има недостатъци, но те после лесно ще се поправят” (Б. Тадич, Д. Мичунович) – така някак говореха. Това просто не е истина. Процедурата за промяна на Конституцията е също толкова сложна колкото и процедурата на Конституцията от 1990 година. (чл. 233)!

Една още неформирана държава, каквато е Сърбия, не бива да поставя твърда процедура за промяна на конституцията. С твърда конституция държавата няма да стане по-силна. Тъкмо напротив. Под строгите процедури тя дълго гнилее, губи твърдостта си и заболява систематично и nelечимо. Тъкмо това се случва със Сърбия. Докато не постигне основен политически консенсус, сериозна дългосрочна държавна стратегия, устойчиво икономическо развитие, интегриране в международната общност, активна междунационална интеграция и т.н., няма нужда от конституция която трудно се променя. Къси панталони се шият за ония които растат, същото е и с конституционната приспособяемост на “Сърбия като недовършена държава” (З. Джинджич)

11. Конституционните постановления за териториалното устройство по същество са наказателни за Войводина.

С Конституцията на Милошевич, според думите на един академик, автономията на Войводина бе “остригана нула номер”. С тази Конституция тя е остригана не само до главата, но и с цялата глава. (Така се прави това в кръчмата “Сложни братя” или във висшата Сърбия на Шешел).

Вместо белградските, централистките, радикалските власти да използват донасянето на Конституцията като “даден от Бога шанс”, като единствена възможност с даване на широки правомощия на Войводина да поправи своята предишна ограничителна политика към покрайнините която доведе, (засега), до загуба на едната покрайнина, тя повтаря всичките си грешки!

Това ще се отмъсти на Сърбия! Именно, защитавайки се от тнр. държавност на покрайнината с премахване на автономията, с безпризорно потъпкване на постигнатите автономни права на Войводина и с примитивно подсмиване на съвременните процеси на глобална регионализация, тази власт и дясната сръбска опозиция бутат/насилват автономията в държавност!

И рано или късно, с лошите услуги на тази политика, Войводина ще стане държава!

Резюме – Новата Конституция на Сърбия:

- Няма и следа от правова държава. Съществува само националистически легитимирано беззаконие!
- Няма механизми за съгласуване с юридическата, политическата и икономическата система на ЕС и възприемане на нормите на международното право.
- Няма белег от минимална автономия за Войводина!
- Няма насърчаване на регионалната политика за развитие и за крайдунавската интеграция на Войводина съгласно европейските стандарти!
- Няма и помен за придружаването на Сърбия към Европа!
- Новата конституция на Сърбия е макиавелистки трактат за властта! Как да се държи и да не се изпуска власт!

(Автора е преподавател на Философския факултет в Нови Сад и член на експертния тим Fogum iuris който през 2002 година подготви модел за Конституция на Сърбия)

**Културно-информационен център
“Цариброд” – Босилеград
Б О С И Л Е Г Р А Д**

СЪОБЩЕНИЕ ЗА МЕДИИТЕ

Културно-информационния център “Цариброд” в Босилеград, рискувайки отново да си навлече омразата на великосръбските националистически партии и да бъде обвинен в предателство и “служба на чужди интереси”, се придружава към призивите на редица неправителствени организации, партии и известни политически и публични личности в Сърбия за бойкот на предстоящия референдум за нова сръбска конституция.

Като неправителствена организация която винаги и безкомпромисно е защитавала правата и интересите на българското национално малцинство, ние не можем да се съгласим с формулировката, че “Сърбия е държава на сръбския народ и останалите нейни граждани”. Сръбската държава не принадлежи на сърбите, а на сръбските граждани които са различни по култура, националност, вероизповедание, политически определения, полова ориентация и пр. Тия граждани не бяха питани за тази поредна “октроирана” сръбска конституция което дава основание за заключение, че няма да бъдат питани и за други въпроси касаещи тяхното положение в обществото.

Конституцията бе гласувана без публично обсъждане.

Депутатите в Парламента не само не можах да се произнесат по нея, но дори не им беше допуснато да я проучат а шефовете на парламентарните групи се оправдаха, че това се прави с цел да се запази Косово в рамките на Сърбия!? Никой даже не си и помисли, че по въпроса за конституцията трябва да се произнесат и гражданите на Косово. Войводина не участваше в създаването на конституцията и тя няма да има законодателни правомощия и не може да използва правото си на самоуправление което е крачка назад в сравнение с досегашната конституция. Не бяха взети предвид становищата на националните малцинствени съвети, неправителствените организации и политическите партии занимаващи се с правата на малцинствата. В конституцията не са заложили стремежи за пълноценна интеграция на сръбското общество в Европейския съюз и европейските принципи за регионализъм което е предпоставка за решаване на многобройните малцинствени проблеми в Сърбия.

Тъй като новата сръбска конституция съществено не се различава от досегашната, КИЦ “Цариброд” в Босилеград не вижда никакви конституционни предпоставки за решаване на проблемите на българското малцинство съгласно европейските стандарти за правата на малцинствата и съгласно неговите легитимни стремежи за всестранно национално, икономическо и културно развитие. Положението на малцинството отново се ограничава до равнището на общинско самоуправление и декларативно спазване на правата на човека и правата на малцинствата без да се спазват стандартите наложени с международните конвенции, резолюции и присъди на Европейския съд по правата на човека.

Гражданите на Сърбия не трябва да се съгласят с Конституция която е творение на управляващата коалиция и част от предизборната кампания на действащия премиер Воислав Кошунница. С тази конституция се амнистира от отговорност сегашната власт за тежкото политическо наследство от миналото. Тя е компенсация за провала на Акционната програма, прекъсване на преговорите с ЕС, несътрудничество с Трибунала в Хага и липса на законодателни, политически и икономически реформи.

Имайки предвид, че в близко минало от името на гражданите на Сърбия бяха направени тежки престъпления срещу човечеството, те днес имат нужда от конституция която решително да скъса с ценностната система на великосръбската националистическа идеология и да постави основите на демократично, гражданско общество изградено върху ценностите на европейската цивилизация.

КИЦ “Цариброд” в Босилеград изразява разочарование от Националния съвет на българското малцинство, нелегитимното ръководство на Демократичния съюз на българите в Югославия и десетките сръбски “демократични” и “граждански” партии и медиите които послушно мълчат и не намериха за нужно да реагират по повод наложеният референдум за една конституция която за пореден път обрича българите в Сърбия на системна асимилация, нарушаване на правата на малцинствата и икономическа смърт. Изхождайки от всичко това, КИЦ “Цариброд” в Босилеград призовава българите в Сърбия да не се примиряват със статута който им налага новата сръбска конституция и да бойкотират предстоящия референдум.

Босилеград, 16. 11. 2006г.

Председател на КИЦ “Цариброд”
в Босилеград **Иван Николов**

С Ъ О Б Щ Е Н И Е

Хелзинският комитет за защита правата и свободите на българите в Сърбия призовава своите сънародници да бойкотират разписания за 28-29 октомври референдум, защото не са спазени основните демократични изисквания за разписване и гласуване на бъдещата конституция на Сърбия. Като правозащитна организация не можем да приемем факта, че в изготвянето на конституцията се е стигнало до консензус между всички политически партии в парламента, част от които са виновни за настоящата международна изолация на Сърбия и прекратяване на преговорите с Европейския съюз. С подобен консензус през 2002 г. в съюзния парламент беше приет Закона за националните малцинства, който на примера на българското национално малцинство се показва, че не функционира.

Конституцията която се предлага пренебрегва факта, че 30% от националните малцинства в Сърбия ще се почувстват засегнати, защото “Република Сърбия е държава на сръбският народ и всички нейни граждани” а не на “всички нейни граждани”. Това ще рече, че става дума за неравнопоставеност между сръбският народ като колективитет и като граждани и за националните малцинства само като граждани. За нас е неприемливо предложението за химн “Боже правде” в който от общо 8 куплета, в 7 се величае единствено и само “сръбството”, “сръбският род”, “сръбската слава”, “сръбските земи”.

С конституция се настоява за бързо гласуване статута на Косово в рамките на Сърбия, като се пренебрегва позицията на международната общност и волята на двата милиона албански граждани. И макар че в конституцията са залегнали онези права превзети от Международната Харта за човешки и малцинствени права, изоставено е предложението “националните малцинства да бъдат съответно застъпени в държавните органи на страната”. Вместо това се предлага “при назначаването на работа в държавните институции на страната да се води сметка и за националния състав на населението в Сърбия като националните малцинства бъдат съответно застъпени в тях”. Според конституцията която се предлага, индивидуалните и колективните малцинствени права се осъществяват “в съответствие с конституцията, законите и международните споразумения”. В Международната Харта за човешките и малцинствени права формулировката е по-различна - “в съответствие със законите и международните стандарти”.

И понеже референдумът ще бъде контролиран от онези, които са го разписали ясно е още отсега, че за неговият изход и резултати ще отговарят онези, които са го разписали. Като правозащитна организация, Хелзинският комитет на българите се присъединява към призива на четирите политически партии в Сърбия и всички онези неправителствени организации, които призовават за БОЙКОТ на референдума! Също така призоваваме нашите сънародници в Сърбия да не се подават на манипулация че с тази конституция ще се решат техните права. Напротив, не само че няма да се решат, но ще бъдат признати за неравноправни граждани с химн нямащ нищо общо с тях и техните малцинствени и човешки права!

23 октомври 2006, Цариброд

За Хелзинския комитет на българите в Сърбия
Зденка ТОДОРОВА
/председател/

Съобщение за медиите

На заседанието си от 15 ноември т.г., Републиканската избирателна комисия направи Предложение за напътствие за провеждане на Закона за избиране на народни представители. С чл. 23. ал. 1. точка 8 във връзка с предоставяне на необходимата документация е предвидено с избирателната листа да се предоставят *“най-малко 10 000 съдебно заверени заявления на избиратели които подкрепят избирателната листа сложени по азбучен ред на фамилните имена или на най-малко 3 000 съдебно заверени изявления на избиратели ако избирателната листа поднася политическа партия на*

национално малцинство или коалиция на политически партии на националните малцинства на образец НП-8.”

Председателят на Народната скупщина на Сърбия Предраг Маркович заяви по този повод, че при донасянето на този закон намерението на законодателя е било да се приложи *“системата на позитивна дискриминация към партиите които застъпват правата на националните малцинства.”*

КИЦ “Цариброд” в Босилеград смята, че с Предложението на Републиканската избирателна комисия, противно на Закона за изборите, незаконно се намалява броя на съдебно заверените заявления което противоречи на Конституцията на Сърбия. Но дори и ако приемем, че това предложение е законно, не е вярно, че то *“позитивно дискриминира партиите които се застъпват за правата на малцинствата”*. То количествено намалява броя на съдебно заверените заявления, но качествено увеличава дистанцията между малцинството и мнозинството, както и помежду различните малцинства. Освен това, Републиканската избирателна комисия не предлага критерии според които може да се утвърди коя *“национална”* партия застъпва правата на националните малцинства.

Поради липса на такива критерии, в случаят с българското национално малцинство, изпадаме в абсурдна ситуация, че единствената му национална партия, Демократичен съюз на българите в Югославия, която от основаването си през изтеклите 16 години систематично бе медийно сатанизирана като *“фашистка”, “сепаратистка”, “екстремно националистка”* и *“застрашаваща териториалната цялост на Сърбия”*, която като обект на службите за Държавна сигурност бе подложена на непрекъснати диверсии и вътрешнопартийни преврати и която благодарение на всичко това днес практически не съществува, изведнъж изпада в ситуация да подпечати заявленията на кандидатите за народни представители които изведнъж се появиха, да набере 3 000 подписа и да ги вкара в Парламента за да *“застъпват правата на малцинството”*!? С медийния си образ който му бе наложен от официалните сръбски медии, с разорената си структура и компрометираните лидери, ДСБЮ не само че сега няма необходимото доверие сред българското малцинство да събере 3 000 подписа, но и необходимия вътрешнопартиен консенсус какви *“права и интереси”* трябва да застъпва в Парламента, и с какви правни и политически механизми те ще бъдат реализирани на практика. Ролята на тнр. национални малцинствени партии по този начин е сведена до средство за легитимиране на *“демократичния образ”* на системата, а не за създаване на демократична система която да защитава правата и интересите на малцинството. Разликата е огромна.

Бройката от 3 000 съдебно заверени заявления не е съразмерна на броя на гражданите от различните малцинства и в сравнение с броя на гражданите от сръбски произход е много по-голяма което в никакъв случай не е *“позитивна дискриминация”*.

Получава се подобна ситуация както при избирането на тнр. *“електори”* за Националните съвети които на практика се оказаха неефикасни и безсилни в защитата на националните малцинства, но затова пък станаха ефикасно средство за провеждане на правителствената политика и манипулиране на малцинствата. За трайно и стабилно решаване на проблемите на малцинствата и тяхното представяне в най-високите държавни органи на властта е необходима коренна промяна на техния статут в политическата система и промяна на Закона за избирането на народни представители. За отделни национални малцинства трябва да се намали броя на съдебно заверените заявления съответно техният брой а не да се уеднаквяват малцинствата от няколко хиляди с ония които имат няколко стотици хиляди жители. По такъв начин уважавайки принципите на равнопоставеността и равномерна натовареност с изборите може да се избегне негативната дискриминация на национална основа и еднопартийния малцинствен монопол, както и да се приложи на практика чл. 14 от Конституцията който гарантира защитата на правата на националните малцинства.

Босилеград
02. 12. 2006

КИЦ – “Цариброд” в Босилеград
Председател Иван Николов

Йосифов, оттеглете се от поста!

Неотсавна във в. “Братство” беше предадена информация от заседанието на Съвета на националните малцинства в Сърбия, в която председателят на Националния съвет на българите г-н Ангел Йосифов казва, че малцинствата ще имат свои народни представители в Скупщината на Сърбия. Питам Ангел Йосифов дали НС на българското малцинство защитава малцинството или само формално съществува? Личи, че той се застъпва само образованието да бъде на български. Аз в НС имах пълно доверие, но сега бих гласувал той да престане да съществува или да се ръководи от други хора, понеже сегашните му членове само получават пари от Правителството на Сърбия и защитават неговите интереси. За какво става дума?

Местната общност Драинци, към която са включени и селата Грозатовци и Стрезимировци, изпрати иск до НС на българското малцинство, т.е. Йосифов, в който поискохме да ни съдейства една наша делегация да бъде приета от президента и премиера на Сърбия, понеже човек от Преслап, Църнотравска община, насила ни взе водата от Студена грамада, а нашите три села с българско население останаха без вода. Смятаме, че такова нещо в 21 век е злодеяние.

Ангел Йосифов все още не ни е отговорил на въпроса. С проблема запознах и българския посланик в Белград. Известно ми е, че досега е пристигнало писмо в Сурдулица, с което се търси председателят на общината да се изкаже дали е необходимо делегация на нашата местна общност да замине в Белград и да поиска да се анулира решението на Министерството за селско и водно стопанство.

Питам г-н Йосифов дали и как реагира когато разбере, че хората в трите ни села остават без вода. Защо този НС не обиколи местата с българско население, за да узнае как то живее. Ние в нашата местна общност сме граждани от втори ред. За нас не води сметка нито общината, нито държавата. От община Сурдулица имаме по-големи санкции, отколкото СР Югославия имаше от Америка. Примери за това има много: освен че ни взимат водата, председателката на Общинската скупщина в Сурдулица Мая Митич не иска да приеме делегация на местната ни общност, нямаме аптека, която да работи поне един ден през седмицата, въпросът за превоза още не е решен, нямаме стационарни телефони, на гранично-пропускателния пункт не работи никой от нашата местна общност, нямаме всекидневно лекар, не хващаме сигналите на РТС...

Господин Юосифов, аз мисля, че не заслужавате да представлявате нашето малцинство и бих се срамувал да съм на Вашето място. Обмислете и Вие това нещо!

Стоянча Димитров – Манце
Стрезимировци

Една идея за национално-исторически комплекс “Извор”

**ДО ПОСОЛСТВОТО НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПОСЛАНИК Г-н ГЕОРГИ ДИМИТРОВ
Б Е Л Г Р А Д**

УВАЖАЕМИ Г-н ПОСЛАНИК,

Обръщаме се към Вас от името на Българския Културно-информационен център “Цариброд” в град Босилеград, Западни покрайнини, Република Сърбия като Ви молим за съдействие по следното:

Изхождайки от тежките последствия на великосръбската асимилационна политика в миналото довела до разколебаване и промяна на националното самосъзнание на българското население в Западните покрайнини; необходимостта от преодоляване на тежкото историческо наследство в полза на развитието на добросъседските отношения между България и Сърбия съгласно общите ни стремежи за членство в Европейския съюз и прокламираната политика на Република България за грижа и опазване на националната и духовна принадлежност на българите в чужбина, обръщаме се към Вас с молба за съдействие и подкрепа за изработването и реализирането

на проект за създаване на национално-исторически комплекс от черквата “Св. Троица” от 1834г., килийното училище от 1833г., сградата на прогимназиалното училище и къщите от края на 19 век намиращи се в центъра на село Извор, Босилеградско.

Ние смятаме, че възстановяването на посочените културно-исторически паметници може да има решаващо значение за опазването на националната и културна идентичност на българското малцинство в Западните покрайнини. Те са така структурирани, че биха могли да бъдат превърнати в културно-исторически комплекс който да събере на едно място всички битови предмети от Босилеградско краище които са от национално значение не само за историята на българите в Сърбия, но биха могли да бъдат от значение и за цяла Западна България.

Имайки предвид географското положение на село Извор което се намира съвсем близко до българо-сръбската граница и местността Славчето където се провеждат традиционните българо-сръбски свиждания и че тук минава старият път по който разстоянието до София е само 90 километра, ние смятаме, че с изграждането на национално-историческия комплекс в с. Извор, освен културно-историческото значение за опазване на духовността и националната идентичност на българското население, ще се създадат условия за развитие на планински и църковен туризъм което благоприятно би се отразило върху излизането от сегашната изолация на района и в перспектива, на неговото ускорено икономическото развитие.

Изграждането на един такъв национално-исторически комплекс би утвърдило Република Сърбия пред Европейския съюз като страна спазваща националната култура на малцинствата, България като страна грижеща се за своите сънародници зад граница и малцинството като активен духовен център в тази част на Балканите. Отделно от всичко това ние смятаме, че това благоприятно би се отразило и на отношенията на Българската и Сръбската православна църква.

С тази цел КИЦ “Цариброд” в Босилеград подема инициатива и търси подкрепа от най-високите държавни органи на Република България да изпратят специалисти, които да огледат мястото и посочените обекти и да се ангажират с изработването на проект за изграждане на национално-исторически комплекс в село Извор с който да се конкурира за средства от европейските фондове по Програмата за развитие на трансграничното сътрудничество между Република Сърбия и Република България в областта на културата.

Покровителството на Президентството и на Народното събрание на Република България на един такъв проект би могло да доведе до неговата качествена изработка, до спечелването му и на края до неговата успешна реализация.

Убедени във Вашия патриотизъм и желанието Ви да направите всичко възможно да помогнете на сънародниците си в Босилеградско, ние предварително Ви благодарим и очакваме Вашия отговор на тази наша инициатива.

С уважение,

**Председател на КИЦ “Цариброд”
в Босилеград
Иван Николов**

Сайта на Царибродска община – скандал!

Ако отворим сайта на Царибродска община (www.dimitrovgrad.org.yu), ще видим нещо много потресаващо. В него (сайта) всичко е написано на сръбски - от история, образование и известни личности, до култура, демография и спорт. Ако пък човек пожелае да получи някаква справка на български език, който е майчин на 99% от населението в Царибродско, такава със сигурност няма да намери. Но затова ще получи информация на английски език. Що се касае до миналото на града, то е представено така, всякаш в него живеят извънземни, без език, самобитност, традиции и минало. Оттам и въпроса кои са критериите според които е избран от общинското кметство на Димитровград (не на Цариброд) автора на сайта? Кой е той и с какво се занимава? Кои са източниците които е ползвал за написване историята на града и дали е избран с конкурс или по

партийна линия? Или кметството на Димитровград е предпочело да подкрепи проект нямаш нищо общо с интересите на българското национално малцинство в Цариброд, както много пъти досега.

ИСТОРИЯТА

на Цариброд според информацията от сайта, започвала от енеолита, минавала през бронзовата и желязна епоха, после през средновековието и турското поробяване за да стигне с прескачания на цели векове и периоди до 1951 г., когато Цариброд станал Димитровград. Премълчани са онези периоди от историята на Цариброд, в които българите макар и под турско робство са строили църкви, манастири, килийни училища и чешми, участвали са на по-късен етап в създаването на инфраструктурата на града и неговата културно-просветна дейност, строили военни паметници и гробища за да остане записана макар и на камък, историята на техния град. Премълчан е и факта, че Цариброд е получил статут на град през 1878 г., веднага след Освобождението на България. В края на по-миналия век града имал училища, театър, читалище, железопътна гара, 130 дюкяна, 43 хана, поща, финансово управление, акцизно управление, две банки, кино, дори и телефон. За разлика от днес, тогава е съществувал и градски елит чиито деца учели на запад.

Автор на сайта би трябвало да знае, че културата на един град не представляват само неговите сгради, но и всички досегашни културни постижения в общината. Библиотеката която се споменава като културна институция, по време на създаването ѝ (1898) се е казвала Царибродско градско читалище, с Устав печатан не някъде в Шумадия а в близкия до Цариброд град, Трън. Първият председател на Читалищното настоятелство се казвал Христо З. Кириджиев. В периода от Освобождението до 1919 г. в Цариброд са съществували десетки сдружения и съюзи - на пчеларите, еснафите, учителите, жените, колоездачите, спортистите, както и синдикат на учителите, певчески хор, духов оркестър. С тях са ръководили авторитетни местни българи, а не неизвестни хора с неясна национална принадлежност.

Сайта ни поднася и необикновена информация за просветното дело на Цариброд. Никъде не пише, че в Цариброд в началото на миналия век двете основни училища са се казвали “Христо Ботев и “Васил Левски”. Днешното Основно училище до 1957 г. се е казвало “Христо Ботев” а името му е променено в “Моша Пияде” през 1957 г., седем години след като и Цариброд е станал Димитровград. Що се касае до гимназията “Св. св. Кирил и Методий” името ѝ е изписано по два различни начина, на едно място тя е Gimnazija – “Sv. Kirilo i Metodije“, на друго Gimnazija “Ćirilo i Metodije”. Премълчава се, че тя от доста време е смесено училище, макар че се нарича гимназия, така както са премълчани всички важни за гимназията исторически моменти от 1891 г. насам, както и имената на някогашните директори и преподаватели. Акцентът в сайта е върху сградата, хола и кабинетите по информатика, биология, химия и физика. Ако вече трябва да се изброяват всички кабинети, защо не е пусната снимка и на кабинета по български език, ако има изобщо такъв!?

Липсва информация за ролята на килийните училища в Царибродско, за Учителската семинария преселена от Белоградчик в Цариброд в периода 1879-1886 г. за ролята на директора на Семинарията, Симеон Христов, както и че в Царибродската гимназия учил и известният литературен критик д-р Кръстю Кръстев и че в периода 1888-1941 г. в Софийския университет “Св. Климент Охридски” са завършили 75 царибродски българи. Липсва информация и за Педагогическото и Домакинското училище в града. Не е трудно да се досетим, защо!?

ИЗЛИЗА

че църквите и манастирите в Царибродско са четири, макар че са десет пъти по толкова. Липсва и каквато и да е информация за останалите църкви в общината, както и за редките църковни книги намерени в някои от тях, за разцвета на каменоделството в района и построяването на твърде оригинални манастирски чешми, за камбанариите, магерниците, оброчните и надгробни кръстове характерни за западнобългарските манастири. От предложената информация научаваме, че Погановският манастир “Св. Йоан Богослов” се казва “Sv. Jovan Bogoslov”, и че бил “построен в края на 14 в. вероятно в последните години на сръбската самостоятелност”. Нищо че в неговия Поменък са изписани имената на българските ханове и царе. Липсва информация за комина на войводата Кракра Пернишки, както и че магерницата на манастира се нарежда сред няколкото най-значими български средновековни магерници, заедно с Бачковския и Кремиковския манастири и метосите в Асеновград, Рожен и Сопот. В духа на сръбската именна система е изписано и името на манастира “Св. Димитър” край Цариброд. Подобно на “Св. Јован” и той е “Св. Димитрие”.

Отделни села в Царибродско са изписани също в духа на сръбската именна система: Гоин дол, е Гојин Дол, Долни Криводол е Доњи Криводол, Долна Невля е Доња Невља, Височко Одоровци е Височки Одоровци...

НАЙ-ГОЛЕМИЯ

парадокс обаче намираме в рубриката “Знамените личности” (Известни личности). Оказа се, че те са само пет – един художник, един биолог, един писател, един художник-публицист и един кинорежисьор. Ами в Цариброд поне през последните сто години нали е имало и кметове и учени и майстри строители и свещеници и народни представители и лекари и учители и военни и музиканти и актьори и журналисти и изследователи и борци за свобода. Кой е този който може да им отрече (макар и под формата на сайт) правото на известност, след като са оставили за разлика от днешните управници чиято основна дейност се оглежда в кърпенето на дупки по улиците на Цариброд, конкретни резултати - електроцентрали, водопровод, административни сгради, църкви, паметници, училища и читалища.

Затова е необходимо благовременно да се реагира на всяка злоупотреба и фалшификация с българската история в Западните покрайнини. И защо на сайта на Димитровградска община да не противостои сайта на Цариброд, с неговите будни хора, творчество, паметници и култура!?

Зденка Тодорова

Културно-информационен център “Цариброд” - Босилеград

М Е М О Р А Н Д У М

1. Увод

Българското национално малцинство в Югославия е създадено с Ньойския мирен договор в Париж от 1919 година, когато Великите сили победителки в Първата световна война, от чисто военно-стратегически съображения предават на Кралството на Сърби, Хървати и Словенци една част от Западна България с размер 1545 квадратни километра, населена с около 80 000 етнически чисти българи. На това се противопоставят американските и италианските представители в Париж които предлагат земите от Царибродско и Босилеградско да останат в територията на България защото са тясно свързани с техните естествени пазари – София и Кюстендил.

Тази територия, известна с името Западни покрайнини, днес обхваща общините Босилеград и Димитровград и части от общините Сурдулица, Бабушница и Пирот. По-големи български общности днес живеят още и в градовете Враня, Ниш, Белград и Нови Сад както и в други места където спадат и българските колонии формирани от български градинари дошли в Сърбия през 19 век. По официални сръбски данни през 1960г. в Западните български покрайнини са живели 63 000, а през 2001 само 20 500.

Сърбия завзема тия територии 1920г., още преди да се произнесе международната разграничителна комисия и от тогава до днес, тя провежда интензивна политика на национална асимилация, т.е. сърбизация на това население. До Втората световна война тази политика е провеждана със закриване на българските и откриване на сръбски училища, изгонване на българската интелигенция, сменяване на българските лични и фамилни имена, налагане на сръбски език като майчин език, икономически натиск, пълна изолация от България и тероризиране на населението край границата.

Поради непоносими условия за живот, до Втората световна война в България са емигрирали около 30 000 българи от които около 5 000 по-късно са емигрирали в Западна Европа и САЩ. От 1923 година се появява и първата организирана съпротива с която българското малцинство се противопоставя на насието с диверзантско-терористически действия и културно-информационна пропаганда за освобождаване и присъединяване към България. В тази борба организациите “Вътрешна Западно-покрайнинска организация” и “Въртоп” заедно с други български патриотични организации са провели серия международни изяви с цел съпротива на великосръбската

националистическа политика и десетки сражения със сръбските власти в които само до Втората световна война са загинали около 300 души.

По време на Втората световна война, Западните покрайнини отново са в границите на България и преживяват краткотраен икономически и културен подем.

След Втората световна война, Западните покрайнини отново попадат в Югославия. С югославските и сръбските Конституции от 1946 до 1974 година националните права на българското малцинство формално са признати, но затова пък гражданските права и свободи сериозно са ограничени. По време на социалистическа Югославия, българското малцинство е второ по броя на политически затворници по глава на населението, веднага след черногорците.

От 1960 година, с влошаване на българо-югославските отношения по македонския въпрос и надигане на великосръбския национализъм, отново се интензивира политиката на национална асимилация на българското малцинство. Създаден е един сложен механизъм който чрез разни възпитателно-образователни, икономически, административни и репресивни мероприятия създава сръбско национално съзнание сред българите.

2. Механизми за асимилация на българското малцинство в Западните покрайнини

След разпадането на Югославия и експанзията на великосръбския национализъм положението на българското малцинство драстично се влошава. Държавата иска да доведе до край асимилацията на българите и се сблъсква с тяхната все по-силна съпротива. Те все по-настоятелно искат да се спазват правата им и да им се създадат нормални условия за живот.

С добре разработени действия в областта на териториалното деление, образованието, вероизповеданието, информирането, културно-историческото наследство и в политическата сфера, сръбската държава е разработила следните механизми за асимилация на българското население:

2.1 Териториално деление

В началото на 60-те години на миналия век от Босилеградска и Димитровградска община се отнемат по около 1/3 от териториите и се присъединяват към съседните общини Сурдулица, Бабушница и Пирот. По този начин се разбива компактността на българското население което се разделя на пет части и изкуствено се противопоставя отвътре като се дават по-добри условия за живот на населението в съседните сръбски общини и така се създава нагласата че е “по-добре да ни управляват сърби”. Остатъците от общините Босилеград и Цариброд си остават икономически най-изостанали в цяла Сърбия с изключително лоша пътна мрежа и примитивни условия за живот.

2.2. Образование

От 1960 до 1987 година българският език поетапно е изхвърлен из българските училища и сега се преподава като “чуждестран” само 2-3 часа седмично, докато сръбският се преподава като “майчин” 4-5 часа седмично в зависимост от класовете. Всички останали предмети се преподават на сръбски. Учебниците също са на сръбски. Не се изучава българска национална история и култура. Учениците се възпитават в дух на великосръбски национализъм и национална неприязън към България. Българите във вътрешността на Сърбия (Сурдулица, Враня, Пирот, Ниш, Белград и др.) нямат никакви възможности да изучават български език и култура.

С Конституцията и законите на Югославия е допуснато малцинствата да се учат на майчин език, ако най-малко 15 родители на деца изразят такова желание. Обаче в условия на национална нетолеранция и ксенофобия, при липса на правова държава и сериозна защита на правата на човека и правата на малцинствата беше почти невъзможно да се изрази такова желание. Отделен проблем е, че в Сърбия все още няма учебници на български език. Още по-голям проблем е, че възстановяването на българският език в училищата след промените от 5 октомври 2000г. и свалянето на режима на Милошевич, все още среща силна съпротива както от страна на държавата, така и от страна на самите родители и преподаватели. Което означава, че дългогодишното прилагане на тнр. “двуезичен модел” е успяло да създаде определен тип двойни личности, които трудно се справят с новите изисквания за безусловно спазване на правата на малцинствата.

В началото на учебната 2006/2007г., с общи усилия на българските организации в Западните покрайнини, една група родители и с подкрепата на българската дипломация, в

Босилеград бе открита паралелка в която 11 деца от първи клас изцяло се обучават на български език с учебници внесени от България. Всички останали ученици се обучават на сръбски език. На практика тази паралелка обслужва интересите на сръбската външна политика пред международната общност афиширайки Сърбия като демократична страна която спазва правата на малцинствата, но на място носи опасност от разделение и противопоставяне на децата на “просръбски” и “пробългарски” ориентирани.

С Постановление № 103 от 1993 година Министерството на образованието и науката на Република България поема 32-34 студенти от общините Босилеград и Димитровград на държавни разноски а отделно академичните съвети на Софийски, Югозападен и Великотърновски университет поемат още студенти от Западните покрайнини така че по-голяма част от желаещите да следват отиват в България. Отделно професионалните гимназии в Кюстендил и Дупница намират начини да обучават деца от Босилеград.

2.3. Информиране

Печати се седмичен вестник “Братство”, Списание “Мост” и детски вестник “Другарче”. Съкратени са радио и ТВ-емисиите на български език по Радио Телевизия Сърбия. В общините Босилеград, Сурдулица и Цариброд има местно радио което частично излъчва емисиите си и на български език. Те се финансират от бюджета на Скубщината на Сърбия и представляват трансмисия на официалната политика и държавните медии. Съществуват и други печатни издания сред които напоследък се утвърди списанието “Бюлетин” на Културно-информационния център на българското малцинство “Цариброд” в Босилеград с критични позиции към сръбското правителство.

С появата на сателитните и частните кабелни телевизии сред българското малцинство в Сърбия все повече проникват българските ТВ програми, но общо взето информирането на българското малцинство е недостатъчно, едностранчиво и тенденциозно.

След промените от 5 октомври все още няма готовност медиите професионално да информират на български език. Отделен проблем е че няма професионално информиране което е основно предусловие за демократизацията на общините с българско население.

2.4. Културен живот

Основни носители на културния живот в Босилеград и Димитровград са общинските културни центрове които до 5 октомври 2000г. изключително се занимаваха с представяне на сръбската култура сред българите. По този начин сръбската култура се използваше като средство за изграждане на сръбско национално самочувствие на българите. Като форма на съпротива през 1997-98 година с подкрепата на българското правителство на Иван Костов в Димитровград и Босилеград беше създадено гражданско сдружение Културно-информационен център “Цариброд”, което изключително се занимава с представяне и развиване на българската култура сред българското малцинство. Това сдружение срещаше големи трудности от сръбските власти, но българските културни програми които то предлага се посрещат добре от населението. Така постепенно КИЦ „Цариброд” се утвърждава като културно средище на българите в Босилеград и Цариброд благодарение на подкрепата на Столична община, частично на ДАБЧ и редица други културни дейци в България. За да се създадат културни предпоставки за демократизация и освобождаване на българското малцинство от идеологическите и националистически клишета, необходимо е културният живот на българското малцинство да се издигне на качествено по-високо равнище.

2.5. Вероизповедание

Българското малцинство има 45 църкви и двама свещеници българи. Има известен напредък в богослужението на български език в Босилеград. На двама млади свещеници българи от Димитровград които завършиха образованието си в България, Сръбската православна църква не им разреши да служат в родния си град. Друг един млад българин от Босилеград да напусна Софийската духовна семинария и замина да следва в Сърбия. В сравнение с другите малцинства в Сърбия положението на българското малцинство и в областта на вероизповеданието е много по-лошо.

2.6. Културни паметници

Разрушават се или се предоставят на времето всички паметници от времето на българската национална история преди 1920г. Някои църкви и манастири са сринати, други са варосани за да не се виждат българските надписи, а трети с научни фалшификации се присвояват като сръбски. В Димитровград е сринато българското военно гробище заедно с паметника на българския воин. Полурухнал е паметникът-костница от 1887 година повдигнат в памет на жертвите от Сръбско-българската война от 1885 година. През 2005 година този паметник частично е възстановен, но е променен първобитния му вид. Безследно е изчезнал паметника на Къню Дошев, български воин защитавал Босилеград от сърбите през 1913 година. Новите надгробни паметници са надписани изключително на сръбски език. С усилията на КИЦ "Цариброд" и подкрепата на български неправителствени организации през 2004 година в Босилеград бе издигнат първият български паметник на Васил Левски символ на Освобождението на България от турско робство. През 2006 година частично бе възстановена черквата "Св. Спас" в село Долна Любата. Една от най-големите и красиви черкви "Св. Троица" в село Извор, Босилеградско и първото килийно училище от първата половина на 19 век се намират във фаза на разпадане. Също и черквите от 10 век в село Божица и село Паля.

Същевременно през по-новата история след Втората световна война в Западните покрайнини са издигнати множество паметници на „жертвите на българските фашистки окупатори”

2.7.Здравеопазване

Общините Босилеград и Димитровград имат само болници за първа медицинска помощ и нямат родилни домове. Тежко болни, родилки и нуждаещи се от специализирана медицинска помощ в Босилеград се карат през планината Власина в съседния град Сурдулица отдалечен 70 км. което при зимни условия често пъти се оказва фатално за болните. Децата се раждат в съседните общини Сурдулица и Пирот и там се записват в кръщелните книги като "сърби", а на женските фамилни имена се слага неправилно окончание –в, а не –ва, с което се създава основа за по-лесно придаване на окончанието –ич, и се прави разлика между българките в Сърбия и България.

2.8. Административна употреба на български език

Българският език не се използва пред държавните органи на властта. Зачестяват случаи на сваляне на двуезични фирми и надписи, променяне на българските имена на улици, градове, населени места и местности. Не се издават двуезични лични документи, свидетелства, дипломи, призовки и т.н.

През 2005-2006г. бяха направени първите прецеденти съдопроизводството в Босилеград и Сурдулица да е водено на български език.

2.9. Икономика

В икономическо отношение общините Босилеград и Димитровград се намират сред последните пет от най-изостаналите общини в Сърбия. Има две главни причини за това. Първата е, че тези области географски са насочени към българските пътища и пазари, а границата прекъсва всички възможности за нормално икономическо сътрудничество. Втората е, че Сърбия съзнателно

не е инвестирала в тия общини с което е насърчавала миграцията към вътрешността на Сърбия където те по-лесно са се асимилирали. След разпадането на Югославия, икономическото положение на българското малцинство драстично се влошава. Безработицата достига 80%, а заплатите са сред най-ниските в Сърбия. Социалното положение на безработните и възрастните е изключително тежко.

В условията на пазарно стопанство и икономически реформи продиктувани от общия стремеж за интеграция в ЕС, Западните покрайнини изпадат в още по-трудно положение, най-напред заради това, че пазарната логика налага икономическо сътрудничество с България за което няма политическа готовност, а после и затова, че сръбските инвеститори губят икономически интерес да инвестират в нашите краища поради огромната отдалеченост от сръбските пазарни средища и главни магистрални и железопътни пътища. Отделен проблем е, че митницата край Босилеград не е регистрирана за трафик на тежкотоварни камиони.

2.10. Избирателна система

Българското малцинство е разделено на две избирателни колегии в които българите представляваше съответно само 4% и 7% от избирателната маса, така че то няма възможност на свободни демократични избори да избере свой представител който да защитава интересите му в Парламента. След гласуването на новата конституция, е намален броя на необходимите съдебно заверени заявки за партиите на националните малцинства на 3 000, което при сегашното разпределение на силите пак няма да доведе до влизане на народен представител в Парламента на Сърбия.

В последните няколко години се забелязва рязка промяна в националния състав на полиция и гранична полиция в общините с българско население като над 90% от тях са сърби.

След гласуването на Закона за националните малцинства в бивша Съюзна Република Югославия, бе създаден тнр. Национален съвет на българското малцинство избран от назначени лица от състава на общинските съветници в Босилеград и Димитровград, представители на обществени и политически партии и кандидатирани представители срещу 100 подписа. Така в този съвет отново попадна старата комунистическа номенклатура. Представителите на младата национално мислеща интелигенция предпочетоха да останат извън този съвет. Председателите на националните съвети на всички малцинства в Сърбия съставляват тнр. Съюзен съвет на националните малцинства който се оглавява от премиера на сръбското правителство. По този начин националните съвети на малцинствата вместо да представляват интересите на малцинствата пред сръбското правителство се превръщат в негови органи чрез които то провежда своята политика към малцинствата. За това свидетелстват и значителните суми които сръбското правителство отпуска за работа на канцелариите на националните съвети създавайки по този начин силна малцинствена бюрокрация подчинена на Белград.

Самите малцинствени съвети имат само съвещателни права в сръбската администрация но се стремят да играят ръководна роля на всички нива вътре в самите малцинства.

2.11. Научни фалшификации

От средата на 90 години на миналия век, в сръбските академични среди беше лансирана “научна” теза според която в Сърбия няма българи, а някакви “шопи” и “торлаци” които живеят в областта на Стара планина и Сичевац в Сърбия до някъде зад София в България. Бяха отпечатени и няколко книги на тази тема и беше започнало създаване на “шопски” речник, с който се искаше чрез комбинация на сръбски и български югозападни диалекти да се създаде изкуствен език със сръбска граматика на тази изкуствено създадена “нация”. Дори бяха преведени книги на някои български писатели на този “език”. Това трябваше да бъде заключителната фаза на асимилацията на българското малцинство с претенции за “сръбско малцинство” в България и овладяване на нови български земи. Само общата криза на сръбския национализъм и острата реакция на българската дипломатия и на българската общественост предотвратиха това начинание. Иначе в официалната сръбска история е залегнало становището че Западните покрайнини са “освободени” през 1920 година.

2.12. Политически живот

Българските общини в Западните покрайнини винаги са били управлявани от партиите които са на власт в Белград. Опозиционни прояви е имало, но те никога не са могли да застрашат монопола на управляващата партия. С разпадането на Югославия и първите вестители на демократизацията, българското малцинство създаде своя политическа организация – Демократически съюз на българите в Югославия /ДСБЮ/. Политическата програма на тази партия бе заснована на Конституциите на Югославия и Сърбия и международните документи за правата на човека и правата на малцинствата. Програмата изцяло бе насочена към опазване на националната и културна идентичност и създаване на условия за всестранно материално, културно и демократично развитие. Това предизвика бурна реакция от страна на властите, но и от страна на сръбската опозиция. ДСБЮ беше нападат като сепаратистка организация която иска да присъедини тази област към България. Активистите на тази партия непрекъснато бяха изложени на преследване а лидерът на партията Марко Шукарев бе сред редките който бе арестуван и лежа в затвора по време на режима на Милошевич. От тогава до днес ДСБЮ се намира в постоянна дефанзива, принуден да се бори за правото си на съществуване и непрекъснато изложен на опасности от преврати и забраняване. Нито една сръбска партия не го подкрепи даже и от чисто принципни съображения в борбата за елементарни човешки права.

В еуфорията след 5 октомври 2000г., в Босилеград бяха създадени общински съвети на десетки сръбски политически партии които изместиха ДСБЮ от естествената му среда и временно наложиха своите “демократични”, “граждански”, “либерални” и други концепции за решаване на проблемите на българското малцинство. Местните съвети на сръбските демократични партии в Босилеград и Цариброд още в началото се поставиха като сръбски партии сред сръбско население. Много българи, съблазнени от нови синекурни длъжности в системата на властта, тръгнаха да членуват в сръбски партии. ДСБЮ отново остана сам да защитава интересите на малцинството, тоя път от покушенията на все още не докрай дефинираната сръбска демокрация. ДСБЮ отново бе изолиран като “националистическа” и “екстремистка” партия и на малцинството бяха наложени други политически концепции идващи от Белград. Под тяхно влияние, се наложи тнр. Либерална концепция за правата на малцинствата според която правото на национално самоопределение е лично право, каквито са например религиозните и политически права и свободи. Така беше избегната колективната концепция за спазване на колективните права и свободи с оглед на специфичните исторически, географски, икономически, културни и други особености на Западните покрайнини които могат да бъдат реализирани само в условия на политическа автономия и децентрализация на властта, каквато е и практиката в развитите европейски държави. Пет години след това резултатите показват, че демократичните сръбски власти всъщност са продължили старата политика с нови средства.

2.13. Българско гражданство

След 1990г. сред българите в Западните покрайнини се увеличава интереса за придобиване на българско гражданство. Според Държавната агенция за българите в чужбина през последните шест години българско гражданство са придобили 141 сръбски граждани. Българите в Западните покрайнини негодуват поради бавната процедура за придобиване на удостоверение за български произход които се издават от ДАБЧ както и бавната процедура за придобиване на българско гражданство която се бави повече от две години.

Смятаме, че по отношение за българите в Западните покрайнини трябва да се приложи практика на възстановяване на българско гражданство тъй като се касае за територии които са откъснати от територията на България и граждани на които с никакъв закон не е отнето българското гражданство.

3.1. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От всичко това може да се заключи, че проблемите на българското малцинство са твърде сериозни и са част от държавническата криза довела до разпадане на Югославия. По времето на всеобщата националистическа истерия и гражданска война в Югославия българското малцинство успя да запази спокойствие и мир в този регион. С това бе даден принос за улесняване и на българският преход и интеграцията на България в ЕС. Ние очакваме това да бъде оценено от страна

на ония фактори които ще решават югославската криза. Би било твърде опасно ако другите малцинства които използваша насилието като средство за политическа борба постигнат своите цели, а ние които използвахме цивилизовани средства не постигнем нищо. Това би означавало насърчаване на насилието като средство за постигане на политически цели.

Състоянието на човешките права на българското малцинство би трябвало да бъде фактор който определя българо-югославските отношения. За съжаление, българските правителства не отстъпват от идеологическите лозунги за “българското малцинство като мост на сътрудничество” в двете страни. На практика това води до жертване на интересите на малцинството за сметка на добрите българо-сръбски отношения.

Българското малцинство е сред най-потиснатите в Югославия. Досега то постави минимални политически изисквания които се отнасят до опазването на неговата национална и културна идентичност и нормално икономическо, културно и демократично развитие.

Българите настояваха само за демократично разрешаване на проблемите с демократични средства, но това не зависеше само от тях. В Сърбия те не можаха да намерят събеседници на тази тема. И власт, и голяма част от сръбската националистическа опозиция имат еднакво нетолерантно отношение към малцинствата и вероятно ще мине още доста дълго време докато сръбския народ се излекува от шовинизма който с десетилетия беше развиван в него.

След падането на режима на Милошевич се забелязват тревожни тенденции на приемственост на неговата политика от демократичните сръбски правителства. Няма признаци за преосмисляне на сръбската национална доктрина чиято жертва са и българите от Западните покрайнини.

В такива условия се стигна до обособяване на Черна гора като независима държава. Областта Косово се очертава като независима държава, а областите Санджак и Войводина като автономни области.

Очакванията, че Белград рано или късно ще бъде принуден да се съобразява с международните стандарди за правата на човека и правата на малцинствата са възможни, но все още не са реални с оглед на силните великосръбски националистически разположения.

Какво е бъдещето на българското малцинство в Западните покрайнини в сегашните условия?

Ако териториалната цялост на Югославия беше непокътната, българското малцинство в Сърбия се нуждаеше от автономен политически статус който да гарантира неговата национална и културна идентичност и нормални условия за всестрани духовно, политическо и икономическо развитие. Известно е, че Западните покрайнини и особено Босилеградската част са изкуствено присъединени към Сърбия поради анахронни военно-политически и военно-стратегически съображения. В нормални условия на демокрация и пазарно стопанство те са осъдени на сигурна икономическа смърт, ако отново не се създадат условия за свободни икономически връзки с България към която Западните покрайнини са насочени поради географското си положение. Те са естествено насочени към българските пазарни центрове и пътища, а пазарните закони по същество не признават изкуствените политически граници. В пазарните условия на стопанисване Сърбия вече губи и все повече ще губи икономически интерес да инвестира в нашите краища поради огромната отдалеченост от сръбските пазарни центрове и магистрални пътища. В такъв случай може да се очаква българското малцинство или напълно да изчезне, или да се превърне в нова кризисна точка на Балканите.

Ето защо днес, когато е очевидно, че Югославия окончателно се е разпаднала а великосръбските концепции за създаване на Велика Сърбия с окупация на чужди територии и асимилация на чуждо население са претърпяли историческо поражение, проблемът с бъдещето на българското население в Западните покрайнини отново става актуален.

Изхождайки от историческите принципи, че насилствено създадените държави от чужди територии и чуждо население в условия на свобода и демокрация се разпадат, както и насилно разделените настояват да се обединят и имайки предвид новите реалности настанали с членството на България в ЕС, и необходимостта на интеграция на Сърбия в ЕС се очертават следните възможни решения:

1. Ако Великите сили и преди всичко България решат, че българското малцинство трябва да остане в Сърбия, тогава на него трябва да му се гарантира широка политическа автономия с тристепенни органи на властта върху които Белград да прехвърли част от законодателната и изпълнителната власт за да може българското малцинство с подкрепата на България, Сърбия и

международната общност и съответните конституционни и законодателни механизми да поеме отговорността за своето икономическо, политическо и културно развитие.

2. С оглед на това, че след отделянето на Черна Гора Югославия като страна подписничка по Ньойския мирен договор вече не съществува, Ньойския мирен договор подлежи на ревизия и българското правителство може да поиска връщането на Западните покрайнини.

3. След разпадането на Югославия, Сърбия не може да бъде единствен наследник на Западните покрайнини защото такива права имат и останалите страни създадени на територията на бивша Югославия. Българското правителство може да поиска специален статус (кондоминиум) т.е. съвместно управление над Западните покрайнини от правителствата на бившите югославски републики които са законни наследници на Югославия, което е също един от начините за трайно решаване и подобряване на положението на българското малцинство в Западните покрайнини.

Защитата на правата на българите в Западните покрайнини е не само въпрос на национален интерес но и на национална чест и морален дълг на България – Западните покрайнини са цената с която е заплатена независимостта на България 1919 година в Ньой. България не бива да забравя, че българите от Западните покрайнини дадоха своя принос за изграждането на свободна и независима България. Само жителите на Босилеград в състава на Тринадесети Рилски пехотен полк са дали над 410 убити за свободата на България през Първата световна и Междусъюзническата война. Вече осем десетилетия българите в Западните покрайнини са заложници за свободата и независимостта на България.

Ако Сърбия беше готова да се изправи пред предизвикателствата на демокрацията и да признае на практика правата на малцинствата, тя нямаше да създава в Босилеград и Цариброд сръбски партии чрез които да размива проблемите с евтина реторика, а щеше да остави българското малцинство само да дефинира своите цели и интереси в рамките на системата и само да ги изпълнява. Но вместо да уважава автентичната политическа воля на малцинството, сръбските власти използват формата на демокрацията за да му налагат своята воля.

Проблемите на българското малцинство в рамките на Югославия могат да се решат само ако му бъде гарантиран автономен политически статут в рамките на който самото малцинство да поеме отговорността за осъществяване на правата си, и същевременно да има държавен орган /омбудсман/ който да се грижи за тяхното прилагане. Това значи че не е достатъчно правата на малцинството само декларативно да бъдат признати, но и да бъдат създадени ефективни политически и правни механизми за тяхното осъществяване.

Свалянето на комунистическата власт в Босилеград и Цариброд, и идването на ДОС на власт донесе нови проблеми. Проблемите на малцинството не бяха засегнати по същество. Именно затова се очертава дълбока пропаст между ДСБЮ и останалите партии от ДОС. ДСБЮ бе въвличен в общинската власт в Босилеград и Цариброд, подкупен с политически отстъпки и места в общинските съвети и Националния съвет и с това загуби своята политическа физиономия. Той пое върху себе си отговорността за шуробаджаначината и корупцията която изненадващо се задълбочи сред новите “демократични” партии които използват реториката за гражданското общество за лични цели и интереси. Тия нови партии с по десетина-двайсет члена използват политическата власт за да постъпят на ръководни постове и да си уреждат личните проблеми. Вече ги няма идеалите за свободно и демократично общество. Свободата се превръща в слободия, и никога вече не мисли за изграждането на демократичната структура на обществото, свободата на медиите, човешките права и демократичната култура като начин на мислене и поведение.

От друга страна, разрешаването на етническите проблеми и стриктно спазване на международните стандарти за правата на малцинствата, е едно от условията които международната общност поставя пред Югославия за нейната реинтеграция в международните форуми без които няма излизане от сегашната икономическа криза. Спазването на правата на малцинствата се превръща в национален интерес номер едно. Това налага нуждата от радикална смяна на политиката към националните малцинства. Не само трябва да бъде изоставена и осъдена политиката на национална асимилация на малцинствата, но трябва да бъдат лекувани и последиците които тя остави в съзнанието и менталитета на хората.

Практиката показва, че Сърбия все още разчита с бившите служители на комунистическата власт и националните еничари на българщината. Нужно е да се направи остър завой и решително да се скъса с миналото и личностите които го олицетворяваха. Това е пътят за духовният катарзис на сръбската нация и национално помирение с другите народи, малцинства и етнически общности.

От България се очаква да прояви много по-сериозно държавническо поведение по въпроса за Западните покрайнини и да наложи решение което да доведе до коренна промяна на статута на българското население в Западните покрайнини което да гарантира неговото оцеляване и създаване на условия за нормален живот. Плахата политика през десетилетията и подчиняването на интересите на българското малцинство за сметка на идеологемите за “братство”, “славянство”, “добросъседство” и “мост на сътрудничество” със Сърбия която по същество е потисник и окупатор на българското малцинство доведе до разочарование и огорчение и разколебаване на българското малцинство в България като страна майка – защитница на правата и интересите му.

Предстоящото членство на България в ЕС носи нови изкушения за българите в Западните покрайнини. Те остават на външната граница на ЕС и за тях ще важат всички ограничения за влизане в ЕС (визов режим, ограничения за внос и износ на стоки и т.н.) Тъй като българите в Западните покрайнини дори и по времето на тоталитарните режими бяха отправени на ежедневно минаване на границата, очаква се тяхното положение след влизането на България в ЕС рязко да се влоши и усложни още повече. Откриване на българско консулство в Ниш не може съществено да облекчи процедурата по придобиване на визи защото Ниш се намира на 180 км. от Босилеград.

4.1. ПРЕДЛОЖЕНИЯ

По отношение на българското малцинство в Западните покрайнини, българската външна политика трябва да има ясно дефинирани дългосрочни и краткосрочни стратегически цели. Дългосрочните трябва да са насочени към крайната цел на българската политика към Западните покрайнини съгласувано с международните усилия за решаване на кризата в страните от бивша Югославия, а краткосрочните към опазване на националната идентичност на българите и създаване на нормални условия за живот.

Краткосрочните цели трябва да са насочени към:

- А) изучаване на български език и българска история в училищата;
- Б) опазване на българското културно наследство и развиване на българската култура;
- В) защита на правата на човека и особено на правата на малцинствата;
- Г) възстановяване на икономиката в Босилеградско и Царибродско в контекст на европейските интеграционни процеси под формата на създаване на тнр. еврорегиони и тяхното свързване с българските и европейски пазари;
- Д) Облекчаване на процедурата за придобиване на българско гражданство (възстановяване).
- Е) Продължаване на политиката на приемане на ученици и студенти в професионалните гимназии и на университетите;
- Ж) Развиване на регионалното сътрудничество със съседните български общини;
- З) Финансиране на проекти на неправителствения сектор за развитие демокрацията и на гражданското общество.

Тия краткосрочни цели трябва да доведат до опазване на българската национална идентичност на българите в Западните покрайнини, създаване на условия за тяхното всестранно икономическо, политическо и културно развитие и естествена икономическа интеграция на Западните покрайнини в региона.

В дългосрочен план българската дипломация трябва да има стратегическа цели за приобщаване на българското малцинство в Западните покрайнини към българското културно, икономическо и държавно пространство.

**Културно-информационен център “Босилеград”
Иван Николов**

Какво се случва в България...

Последните президентски избори очертаха една трайна тенденция в политическия живот на България. Десните сили в цялото си многообразие от републиканци, монархисти, либерали, социалдемократи, консервативни и земеделци събрани под знамената на СДС отстъпиха властта на левите сили в лицето на столетната комунистическа, а впоследствие социалистическа партия. Началото ѝ беше положено, когато завърналият се преди около 6-7 години бивш български монарх

Симеон II спечели парламентарните избори в страната и за най-голяма изненада на стотиците хиляди гласували за него, започна да управлява заедно с бившите комунисти и българските турци. Изненадите не свършиха до тук. В последвалите избори за президент падна и кандидата на СДС, дотогавашен президент Петър Стоянов. Начело на държавата застана председателя на БСП – Георги Първанов. Сгромолясането продължи в следващите местни избори за общински съветници и кметове. Довчерашни традиционно сини общини в градовете бяха превзети от социалистическата партия. Така по места властта премина в ръцете на БСП. Последваха нови парламентарни избори загубени още по-унизително от десните партии в страната, които пропуснаха пред себе си БСП, царската партия – НДСВ и ДПС на Ахмед Доган. Така се очерта една трайна, както ще видим по-нататък, управляваща коалиция. Продължението стана още по-конфузно, когато при преждевременните избори за кмет на София, падна и столицата, и за градоначалник беше избран човек на Царя, а именно Бойко Борисов.

И ето, че дойде реда на последните президентски избори през настоящата 2006 година. Този път нямаше даже и двубой, защото боеспособни десни сили нямаше. За сметка на това изплува националното движение “Атака”, ръководено от Волен Сидеров, човек с доста противоречиви противоречиви разбирания за бъдещето на страната: хем беше за национална независимост, хем призоваваше за скъсване с НАТО и отказване Европейския съюз, хем анатемосваше комунистическите управници в страната за грабежа на националното богатство, хем теглеше страната отново към Русия. Ако добавим и нетърпимите му изблици спрямо турци и цигани в страната, образа му (в медиите) добиваше доста тревожни и заплашителни очертания. За последното свидетелствуват и намеренията му да анулира всички приватизационни сделки и въобще да даде предимство отново на държавната собственост, както беше по времето на социализма. Отново стотици хиляди хора залитнаха към него, така както на времето бяха спечелени от Царя. Подлъгани от евтиното критикарство изкарващо на повърхността ежедневните житейски проблеми, но не предлагащо сериозни алтернативни решения, хората дадоха наказателен вот в лицето на АТАКА. В крайна сметка от това спечелиха само социалистите, чийто кандидат Георги Първанов успя без да срещне съпротива от някакъв сериозен съперник да стане отново българския президент. Синият кандидат Неделчо Беронов не успя дори да стигне до балотаж.

Такава е нелицеприятната картинка за дясното пространство в България. Хората симпатизиращи на някогашното СДС, като че ли свикнаха с ролята предпочитаните от тях партии да бъдат все опозиция, било в парламента или извън него. Как и защо се стигна до това положение? Ще се опитам в следващите редове да стигна заедно с вас до отговорите на тези въпроси. Нека потърсим ключовите думи.

Обедняване е първата ключова дума. Така наречения демократичен преход в България продължава вече 17 години. През цялото това време обществото в България се разслои много отчетливо. Оформи се една малка прослойка от свръхбогаташи и едно огромно множество от бедни хора. Средна класа в страната няма. Това обедняване засега милиони хора. Пенсионерите са на ръба на физическото оцеляване с мизерните си пенсии от по 100-200лв. Младите семейства вече не са в състояние да отгледат и едно дете. Изхранване, дрехи и образование са неща, които те не могат да му осигурят. Тогава какъв е смисъла да се раждат деца предварително обречени на нещастен живот! Младежите пък след свършване на образованието си, средно или висше, не могат да намерят работа, която да бъде достойно заплатена и да отговаря на ценза им. Всичко това настрои милиони хора срещу ГОЛЯМАТА ПРОМЯНА настъпила на 10 ноември 1989 година. В нея те виждат виновника за всичките беди в живота си.

Втората важна дума е **разочарование**. Първоначалният голям ентузиазъм на хората, че става нещо знаменателно в живота им се изпари. Няма ги вече многохилядните митинги по площадите, и пълноводните шествия по софийските булеварди. Няма ги барикадите на студентите, песните им и плакатите по стените. Всичко остана в миналото. Хората се разочароваха от новите си лидери. В така наречената демократична опозиция бяха заложени доста “мини”, чието взривяване вървеше по някакъв предварително нагласен сценарий. “Гърмяха” последователно Желю Желев, Петър Дертлиев, Дренчев, Петко Симеонов, Петър Берон, Георги Марков, Емил Кошлуков. Накрая дойде реда и на Царя. Щом и той беше принуден да участва в задкулисни игри и договорки, то какво оставаше за обикновените хора изплували по един или друг начин на гребена на вълната. Такава беше и целта на сценария – първоначалното разочарование да е спрямо лидерите и постепенно да прерасне в разочарование към идеята за демокрация.

Огорчението пропълзя сетне и към по-ниските етажи на властта. През периодите на управление на СДС, сини активисти в общинската и изпълнителната власт не издържаха на изкушението и натопиха пръсти в меда. Други по-безочливи запретнаха ръкави и бръкнаха безсрамно чак до лакти в кацата. От това народа не просто се разочарова, а започна да изпитва отвращение.

Но нещата не спряха до тук и на хоризонта се яви следващото гнусно явление, а то беше – **корупция**. “Дай ми за да ти дам”. Сега вече не беше никак трудно да се подаде на хората знаменитата фраза: - “**И тия са като ония**”. Българите започнаха да изпитват погнуса от фигурата на държавния и общински служител защото ги свързваха именно с това явление. Корупцията стана един от синонимите на ПРЕХОДА.

Следваща много, ама много важна думичка е **почтеност**. Става дума за почтеност към хората, които са ти гласували доверие и са те избрали на поредните избори. И тук десните лидери са големи длъжници на своите избиратели. В историята на прехода имаше един период, когато властта изцяло беше в ръцете на СДС.

Министър председател, президент и парламент бяха под контрола на Съюза на демократичните сили. Милионите избиратели бяха овластили най-после лидерите на СДС, давайки им възможността да осъществят ПРЕХОДА. Хората очакваха голямата промяна най-сетне наистина да се състои.

Очакваха закона за **лустрацията**, който безкомпромисно да изхвърли от управлението на държавата бивша партийна и държавна номенклатура и то за достатъчен срок от време. **Това нещо не стана!**

Очакваха всички досиета да бъдат отворени за да се разбере и знае кой- кой е в тази държава. **Това нещо не стана!**

Очакваха да бъде потърсена отговорност от онези, които ограбиха държавата през времето на беззаконието и изнесоха милиарди левове в чуждестранни банки, стартирайки впоследствие първоначално натрупаните си на капитали. **Това нещо не стана!**

Всички тези неща не се осъществиха, все в името на големия КОМПРОМИС, прехода да бъде мирен. Поддържан на различни нива и през различни периоди, този компромис превърна прехода в безкраен застои дал възможност на бившата номенклатура да трансформира политическата си власт в икономическа и впоследствие отново в политическа. Създатели на тази стратегия бяха лидерите на социалистическата партия, а нейни изпълнители изброените по-горе “мини”, които “гърмяха” по разписание.

Ето как вметихме в отговора и поредната ключова дума наречена **компромис**.

Когато се натрупат толкова много **не станали** неща трудно можеш да задържиш ентузиазма и енергията на хората. Те просто престават да те следват и започват да гласуват наказателно. Наказват тия в ляво и тия в дясно, наказват мошениците, лицемерите, нагаждачите, ченгетата, предателите, наказват всички, наказвайки по този начин и себе си, че са вярвали толкова време в нещо, което пак се оказва поредната утопия. Всъщност точно това се случи в българското общество през последното десетилетие. От един момент българският избирател престана да гласува **ЗА**, и започна да гласува **ПРОТИВ**, все за да накаже някого. Оказа се, че всеки път той просто наказва себе си.

През последните години социалистите се престараха в усилията си да очернят дясната опозиция и нейните лидери. Това не беше трудно, защото Българската социалистическа партия разполагаше с цялото информационно пространство: вестници, радио и телевизии. Разполагаше със сензационна жълта преса, с Биг-Брадър, с Шоуто на Слави, с безкрайни “сапунени” телевизионни сериали, с блудкавите новинарски емисии съобщаващи ни задъхано за земетресението на Курилските острови, но пропускащи да ни съобщят за бавната смърт на цял един народ.

Властта разполагаше и с **организирана престъпност**. Ето я следващата много важна думичка. Тази престъпност не случайно се нарича организирана, защото тя трябваше организирано да мачка и сплашва целокупния български народ. Нали точно този народ искаше ДЕМОКРАЦИЯ. “На му сега на този народ “благините” на демокрацията. Да бъде зялят с проституция, рекет, наркотици, корупция, безработица, бездуховност, мизерия и глад. Ха сега накрая да го попитаме тоя търпелив народ, кога се живееше по-добре? Кажй бе народе! По-рано ли ти беше хубаво, по бай-Тошово време, (когато кюфтето беше 30 стотинки) или сега, когато дойде ДЕМОКРАЦИЯТА?”

Така думите демокрация, парламент, избори, многопартийна система станаха нарицателни за беззаконие и ненаказуемост!

Само че, тук столетната партия малко се престара. След като се случиха всичките тези неща на ошавения български народ, демократичната опозиция взе, че затихна, затихна и поумря накрая. Изпокриха се лидерите й, стопи се електората. И понеже в живота, включително и обществения няма вакуум, на мястото на омаломощената до смърт демократична опозиция се настаниха разни

случайни хора и организации. И още по-лошото беше, че тези нови субекти решиха, да изтрепят циганите, да прогонят турците, да развалят американските бази и накрая да покажат среден пръст на Европейския Съюз, защото ние можем и без него. Ние сме велико племе, а като се привържем и към панславянската ос под скиптъра на Русия ще станем направо могъщи!

Ето този ход на нещата пропусна да предвиди престаралата се Българска социалистическа партия и сега могат да ѝ се случат разни лоши неща. За съжаление, не само на нея, но и на целокупния български народ. Като например да се започне една касапница в страната ни подобна на тази в бивша Югославия.

Ще завърша с един пример. Година преди “българският Милошевич” да се появи на политическия небосклон, в съседна Югославия “оригиналният” Милошевич направи референдум по въпроса за Косово. Той кротко питаше сияйния сръбски народ: “ Ние ли сами, вътрешно да си решим Косовския проблем, или да допуснем някакви си външни европейски страни да ни го решават?” Отговорът на 90% от сърбите беше за “вътрешно” решаване на проблема. Този отговор бе изваден от емоциите, от митовите за “сръбското Косово” и мнимото величие на сръбския народ надут до пръсване от медиите и политиците, но нямащо нищо общо с геополитическото съотношение на силите в Европа и света. Окрилен от резултата на референдума Милошевич вкара югоармията в Косово и голямата касапница започна. Крайният резултат го знаем: стотици хиляди прокудени, изнасилени, осакатени и убити хора. Самата държавност и територията на Сърбия е доведена под въпрос. Сега албанци и сърби не могат повече да съжителствуват заедно, а Косово предстои да се отдели напълно от Сърбия.

За това, драги ми социалисти, постарайте се да премислите добре всичко, когато брутално се опитвате да си отгледате послушна опозиция или направо да я изкорените, защото на нейно място може да избуи такава фашизоидна “плевел”, която да ви отнеме и слънцето и въздуха дори. За сега това не се случва, но на следващите избори – не е изключено. Аз не желая един ден някой “роден” Милошевич да ме пита съгласен ли съм да организираме голяма “екскурзия” на българските турци и цигани в Турция и Индия. Това няма да е моята Бългаия и аз няма да участвувам в подобни дела. Вярвам, че няма да участвуват и онези близо 60% българи, които не гласуваха на последните президентски избори.

17.11.2006г

София

Д-р Валентин Янев

Отровното семе на Коминтерна

Няма Македония без ВМРО. Тя е нейният символ, нейният гръб, нейният защитен знак. В миналото и днес Македония и ВМРО представляват една цялост, неразделима и неразрушима. И не става въпрос коя е Македония, става въпрос за кое ВМРО говорим. Дали говорим за онова ВМРО на д-р Асен Татарчев, дали за войнственото ВМРО на Дамян Груев, дали за ВМРО на Тодор Александров или за ВМРО на конспиративния и отмъстителен Иван Михайлов. Да, за всички тези ВМРО говорим, но някак си забравяме, че имаше и едно друго ВМРО – комунистическо, разузнавателно и коварно – ВМРО – обединена. Продукт на Коминтерна и на изменниците на българската национална кауза, те формираха организация, която приключи като недоносено дете, още не започнала да живее. Но отровното семе, което пося, живее до днес. На територията на Македония и България сметките с тази организация се разчистиха. Но агентурният дух на Коминтерна остана да вилнее из македонско-българските простори. ВМРО – обединена под диктовката на Коминтерна, прокламира съществуването на македонска нация. Но тя направи и повече, раздели целостта на българското национално тяло и направи възможно насилственото присъединяване на македонските българи към сръбската държава. Днес, 70 години след ВМРО-обединена, на българска територия възникват организации, които говорят за “националните права на македонците в България”, за “македонският език в училищата” и др. С желание да се върне колелото на историята назад, към България и Георги Димитров. Винаги когато поробените българи в Западните покрайнини повдигнат своя глас за почитане на техните национални и етнически права от страна на сръбската държава, като далечно ехо се отзовават организациите в Пиринския край, които говорят за правата на македонците в Пиринска Македония. Приказката е много проста: вие ще ни търсите български права в Сърбия, ние ще ви търсим македонски права в България и ще видим кой е по-силният. Сега

засега по-силна е Сърбия: повече пари, повече агентурна мрежа и по-голям пазар на илюзии. Българите не се интересуват от сънародниците си в Македония и Западните покрайнини. Голяма част от политиките в България още живеят с пораженския дух от изгубените две световни войни. Това е възможност на територията на България да се формира националистическа македонистка организация от типа на ОМО “Илинден - Пирин” с участието на разузнавателните капитали на скопските баровци в чужбина и със срамното безучастие на българската държава.

За съдбата на ОМО “Илинден – Пирин” и за нейната разколническа дейност сред българското национално общество не са важни нито изявленията на държавния прокурор, нито изявленията на някакви си лидери на забравени организации каквато е тази на Каракачанов. Българската общност и специално журналистите и медиите трябва да повдигнат глас срещу разпокъсването на българското национално тяло, докато последствията от това не станат по-сериозни. Никой в Македония и до ден днешен не може да формира никаква българска организация. В страната няма български вестници и списания, няма телевизионна програма, няма нищо. Размяната на идеи между двата народа е направо замръзнала. В македонската страна положението прилича на това от 1948г., когато се правехме, че българите не съществуват въобще като нация. Даже и формирането на едно наивно и невинно сдружение от типа на “Радко” завърши с бомби и насилие. И днес се правят, че не знаят какво е станало. А на сцените на насилие в Македония присъстваха и българският посланик в Македония, няколко депутати от българския парламент и един главен редактор на известен български седмичник. Но нито един от тях не повдигна глас срещу насилието върху македонските българи, упражнявано от тогавашната македонска власт.

Толкова ли е голям страхът от Коминтерна? И толкова ли дълбоко е вкоренен в българското общество, че никой няма кураж да спре насилието срещу българския народ. ВМРО-обединена отдавна отмина в историята. Коминтернът е между нас, а тепърва ще видим какво ще ни поднесе ОМО “Илинден – Пирин” в ревизията на българското национално съзнание сред македонските маси в Пиринска Македония и в Македония въобще.

Владимир Перев

Земя на илюзиите

Македония е земя на илюзиите. Никой, който не е бил в Македония, не може да знае колко този народ е запленил от илюзиите за своето величие, от илюзиите за това какво представлява на Балканите, в Европа и по света. И за пореден път илюзиите се разбиват не само на всеки четири години, когато са изборите, но и в други моменти – когато се оформят правителствата или се подписват документите с търгове с държавните имоти. Днес за Македония са най-важни изборите. Европейската общност знае с кого си има работа и наложи на македонците да проведат европейски, или както те обичат да казват, скандинавски избори. Македонското правителство, парламентът и масмедията поеха задачата да убедят народа, че такива избори в Македония са възможни и нужни. Само такива избори ще отворят пътя на държавата към НАТО и Европейската общност, нещо толкова желано от всички македонски правителства.

Но и този път очакванията не се оправдаха. По-точно оправдаха се скритите очаквания, че в Македония не може да се проведат свободни и демократични избори. Още веднъж тя се показва като страна на политическо и духовно насилие. Още в началото на предизборните кампании, по-малко от месец преди изборите, в двубой влязоха двете най-големи албански партии – ДУИ (Демократична уния за интеграция) на Али Ахмети, и ДПА (Демократична партия на албанците) на Арбен Джафери. От друга страна един срещу друг си ръмжаха ориентирани към ВМРО партии и лявоориентираната групировка на бившите комунисти, организирани в СДСМ (Социалдемократичен съюз на Македония). В първите дни все още имаше някакви илюзии, че сблъсъците ще престанат. Американската посланичка в Македония Джилиан Милованович и посланикът на Европейския съюз Ерван Фуере повикаха в американското посолство в Скопие на “съветодавен разговор” лидерите Ахмети и Джафери. Изявленията след срещата бяха, че разговорите са завършили сполучливо, но още на следващия ден в Тетово, само на 40 километра от Скопие, от куршумите на калашников падна пронизан един от членовете на партията на Ахмети. И тогава предизборната кампания заприлича не на борба за печелене на гласове на изборите, а на война между двете албански партии – война на живот и смърт, унищожителна война. Македонският

блок закъсна малко с насилствените си методи при провеждане на изборите – само с два дни. В центъра на Скопие се сблъскаха групите на младежи от ДПМН и СДСМ и извадиха оръжие. За щастие жертви нямаше, но войната беше неприкрита.

Всеки, който си мисли, че изборните насилия в Македония са нова мода, установена от новите политически отношения на Балканите и в Македония, се лъже. Само онези, които не знаят историята на националните борби в Македония, както и борбите за социалните ѝ права, могат да си мислят, че насилието е някакъв модерен етап в изборите в тази държава. Парламентарния живот в Македония започва през 1918г., когато тя влиза в Кралството на сърбите, хърватите и словенците, след това в Кралство в Югославия, като поробена от сръбския духовен и национален хегемонизъм страна. Тогава сърбите като победители в Първата световна война нахлуват в Македония с невиджани военни, полицейски и параполицейски части, които извършват невиджан терор и насилие над македонското население. Знае се, че става дума за национално насилие върху българското национално самосъзнание на македонското население в този период, както и за един вид социално насилие – икономическа експлоатация на македонците. Но малко се знае, че най-жестокото насилие в този период е изборното – Сръбската радикална партия и параполицейските организации на крал Александър Караджорджевич, олицетворени от “Черна рука”, извършват невиджан терор върху населението по време на изборния период с цел кралската партия и близките до краля да спечелят на изборите. Жертвите, които тогава дава македонското население, за съжаление до днес остават неизвестни.

По време на Втората световна война в периода 1941-1944г. в Македония няма изборно насилие по простата причина че няма избори, Македония не живее парламентарен живот. Парламентът е в София, депутатите са там, тогавашната власт не обръща никакво внимание на македонските политици и интелигенция. До днес ще остане неразкрита тайната защо царска България не проведе демократични избори в Македония и защо македонските интелигенти и политици не взеха участие в бурните, вихрени военни дни на българското царство.

След 1944г. отново започнаха избори в Македония. Това бяха “избори” в прослава на Комунистическата партия на Югославия. Също така насилствени и безумни, както в Кралство Югославия. И тогава за пореден път по същия начин, със същите методи се служеше на политиката на Белград. Периодът на комунистическата власт в Македония и проведените тогава избори бяха илюзия за една никога непостижната и непостижима демокрация.

След падането на Берлинската стена и разпадането на Югославия отново се появи илюзията за демокрация и демократични избори. Земите около Македония, близки по нейната социалистическа идеология – Албания, Черна гора, Сърбия, дори Румъния, отидоха много по-напред и вече съвсем малко се говори там за липса на демократичност и насилия на изборите. А България, България е нещо съвсем друго. Тя е най-успешната приказка на Европейския съюз. В България има демократични избори, с които може да се похвали и пред скандинавските страни.

Не трябва да се мисли, че корените на изборните насилия в Македония са само исторически. Конкретния момент има и своя етническа основа. Преди всичко тук са албанците. Тази етническа група исторически е позната с насилствените си методи при решаването на спорове, както с извън албанските елементи, така и между самите себе си. Носенето на оръжие се смята за дълг, за национална чест и гордост. Но това е само върхът на айсберга. Проблемът е на вид етнически, но той е и дълбоко политически. Албанската нация живее разделена на три големи части – Албания, Косово и Македония. Видно е, че Македония върви по-бързо към Европейския съюз, отколкото Косово и Република Албания. В Македония демократичните процеси се развиват по-бързо. И македонските албанци са изправени пред дилемата да вървят с македонците заедно към Европейския съюз и да изберат риска да бъдат отделени от своите албански братя от Република Албания и Косово. Ако това се случи, те ще изгубят идентичността си, културата и традициите. Ще ги застигне съдбата на македонските българи, които, отделени от майката земя в измислени граници, промениха националното си самочувствие. Вторият избор е да останат заедно със своите албански братя от Косово и Албания и заедно да делят тежката съдба на народите извън Европейския съюз. Очевидно те избраха второто. Автоматични оръжия, убийства и насилие спират пътя на Македония към Европейския съюз и държат албанците заедно като едно цяло в нещастната съдба на Западните Балкани. Това е техният избор и никой разумен човек не може да очаква 200 000 албански гласоподаватели да тръгнат към някакво европейско бъдеще без своите братя от Косово и Албания.

В македонския блок положението е същото. Малко се знае, че изборните насилия в Македония започнаха с избора за президент на сега вече покойния Борис Трайковски. Тогава, през 1999г., ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ се сблъскаха на цялата територия на Македония. Сблъсъците бяха както между македонците, така и между албанците. Крайният резултат бе много пребити хора, счупени глави, крака и ръце, един млад албанец, убит в село, близо до Скопие. Това беше цената, на която всички избрахме Борис Трайковски за президент. Преобразените комунисти в Социалдемократичния съюз на Бранко Цървенковски и Владо Бучковски говорят, че искат да вървят към Европа, но още сънуват Сърбия. Белград е техният непостижим идеал, мястото, където искат да водят парламентарната демокрация, така, както са правели техните предци в последните 80 години. В съзнанието им Македония не може да съществува без Сърбия и Югославия. Нещо повече – пътят към Европа ще означава и път към България, което определени структури на ВМРО вече уговарят. Всяко приближаване на Македония към България ще бъде разрушаване на идеала им за взаимодействие и сътрудничество между Белград и Скопие. Затова изборите трябва да бъдат провалени, насилствени, с лоша оценка от Европейската общност и да е така, докато и Сърбия не бъде готова да влезе в Европа.

Днес във вечерните часове може да се види следната картина: група младежи от една партия лепят изборни афиши по стените на сградите от едната страна на улицата, охранявани от маскирани хора с автоматично оръжие. От другата страна на улицата може да се види същото – други младежи от друга партия лепят изборни афиши, и тях ги пазят маскирани хора с автоматично оръжие. За да бъде гротеската още по-истинска – само на 50 метра от тях стоят полицейски автомобили, от тях гледат и не се намесват. Тази черна картина от Македония говори за духовното насилие, извършвано над един малоброен народ, и оръжието, престрелките и жертвите са малките му проявления.

В Македония няма и не може да се проведат демократични избори. Не само сега, но и в бъдеще. Ако средната заплата в Македония е 180 евро, ако 37% от населението не работи и е на трудовата борса, ако държавата не изпълнява задълженията си към народа в изкупуването на житото, тютюна, гроздето, ако държавата не си плаща сметките, а иска безработния и обеднял народ да прави това, тогава тази земя е обречена на неуспех и разпад. Не дълъг пътят на Македония към Европейския съюз – той е невъзможен, той е само една илюзия.

Владимир Перев, Македония

В Македония се развива мощен процес на ребългаризация

Какво предизвиква медийната кампания срещу България в Македония и наблюдава ли се корупционна практика при даването на българско гражданство – това коментира пред агенция “Фокус кандидат-президентът и лидер на “Целокупна България” проф. д-р Григор Велев.

Фокус: Проф. Велев, в последните месеци се наблюдава целенасочена кампания срещу България в македонските медии. Защо Македония показва такова отношение към България преди приемането ни в Европейския съюз?

Проф. Григор Велев: Тази антибългарска кампания не е от вчера. Тя е от момента на създаването на т. Нар. Македонска Народна Република – 1945 година, когато с декрет се създават македонската нация и македонският език. А от това произтича формирането на македонска история и т.н. Всичко това се прави на антибългарска основа. В продължение на десетилетия създадената група от македонстващи или така наречените сърбо-комунисти, които налагаха с огън и меч политиката на антибългаризъм, е силно стресната от политическия ефект на влизането на България в Европейския съюз. Влизането на България в Европейския съюз обрича до голяма степен влизането на Македония в Европейския съюз да бъде по-проблематично. Проблематично, защото национално мислещите българи не биха се съгласили да ходатайстват за влизането на Македония в Европа с този “багаж” от антибългаризъм, от толкова много злоба и настървение срещу всичко българско. Очевидно ние ще

трябва по нов начин да разгледаме българо-македонските отношения. За пръв път се поставя въпросът, че ако те не са коректни към България, ние ще си помислим по въпроса за ходатайството. Това предизвиква вълна от недоволство срещу легиона на македонските еничари. Това е основната причина. Те виждат че краят на тяхното царство и на тяхната демагогия наближава, защото все по-голяма част от народа на Македония е в процес на една мощна ребългаризация, т.е. освобождаване от комплексите на миналото и търсенето на своите истински корени.

Фокус: Как България трябва да отговори на подобни нападки в чужди медии?

Проф. Григор Велев: Трябва да разделим кампанията на две – кампанията срещу България в Македония и кампанията срещу България в някои медии на страни от Европейския съюз. Аз имам преди всичко две държави – Англия и Германия. В тези държави упорито се насажда недоброжелателство. Имам твърденията на някои македонски журналисти, че влизането на България в Европейския съюз ще създаде много големи проблеми на страните от Англия, Германия, Франция и др., тъй като българите не били достатъчно културни, не са възпитани. Едва ли не те носят белезите на старото варварство, както някога преди християнизацията на България и че това е един народ, който ще пречи на нормалното развитие на всякакви процеси – културни, икономически, социални, политически и т.н., т.е. ние ще бъдем хората, които ще пречим на нормалното развитие на Европейския съюз. Това е една пропаганда, която е плиткоскроена и тя няма да може да намери своето оправдание или аргументация по-нататък. Същото нещо се отнася за Германия. Имаме много дълги, традиционни връзки с Германия. Голяма част от македонския народ познава психологията на българите, като се има предвид че сме воювали в две войни заедно с тях. Имали сме огромен икономически обмен, но въпреки, но въпреки това някои техни вестници се поддадоха на подобни внушения и смятат, че ние ще се отразим неблагоприятно върху социалните процеси на Германия – нещо, което не е вярно. И третото което се използва, това е значителната маса от цигани, които наистина нахлуха в Европа и до голяма степен ни компрометираха със своите кражби, със своето аморално поведение. Ето например Австрия казва “да”, но ако може без нейните цигани, защото само за два месеца около 350 джебчий деца са върнали в България. Аз смятам че това е нормален процес на злоба и завист на онези които, които не желаят България да влезе в Европейския съюз, но въпреки това ние сме народ с история, с ценностна система, която се познава от голяма част от тези страни. Така че това едва ли би могло да ни попречи.

Фокус: Една от най-дискутираните теми в Македония е безразборното, според съседите, раздаване на български паспорти. Има ли такова нещо? Има ли корупция при процедурите за получаване на българско гражданство.

Проф. Григор Велев: Аз преди малко казах, че в момента в Македония се развива един мощен процес на ребългаризация. Известно е, че непосредствено след 45-та година, т.е. след декрета за създаване на македонската държава и нация, започна един мощен процес на прочистването на всичко българско. Т. нар. шпиц-команди са имали за задача да изчистят всички българи, които активно са сътрудничили на българската власт по време на периода 42-45 година. В резултата на това 25 000 българи са били избити в рамките на около месец и половина. След това започна един мощен процес на прочистване на българомислещите или българофилите. 145 000 българи от Македония са били изпратени в концлагерите на Югославия. Така че почти всяко второ или трето семейство на Македония е пострадало от тази акция, което довежда до една страшна психоза. Дори моите роднини, когато говорим на публични места, казват: “Ние сме македонци, нямаме нищо общо с българите, но когато се съберем в къщата, тихо ми казват: “Много те моля, няма да се сърдиш, нямаме дрег начин да декларираме това, защото ще ни преследват”. Очевидно този страх през тези 15 години вече отшумява и огромната част от населението на Македония и особено сред интелигенцията вече свободно декларират националната си принадлежност към българската нация. Този процес на ребългаризация се съпровожда и със стремежа да получат българско гражданство. Интересно е да се каже, че в България този огромен натиск и стремеж да се получи българско гражданство се посрещна по коминтерновски. Тъй като голяма част от администрацията, която се занимава с даване на паспорти са хора с възпитание от времето на тоталитарния режим които продължават да разглеждат македонците като не-българи. Какво е интересното? Въведоха 15 документа които правят изключително трудно придобиването на българско гражданство.

Това породи една огромна корупция. Оказа се възникнаха т. нар. посредници – предимно това са адвокатски кантори в Македония, които срещу пари, които започваха от 500 евро, а вече 2 500 евро, за да се добие български паспорт. Очевидно е, че тези пари не остават в тези кантори, а се дават на българските чиновници, защото тези, които платят 2 50 евро, получават до няколко месеца паспорти, а тези, които не платят, чакат 2 и повече години. Когато ние казваме защото се създават такива пречки, отговорът е, че ние трябва много внимателно да следим да няма наркопласъори, да няма криминално-проявени и т.н., нещо, което е достатъчно да се провери само с един документ – съдебно свидетелство от съответния съд. Още нещо се твърди – че този стремеж за получаване на български паспорт е свързан със желанието им да отидат да работят на Запад. Но има друго нещо, което коминтерновците не могат да разберат, че те ще отидат на запад не като македонци, а като българи. Това е фундаментално различие.

Фокус: Това според вас добре ли е за България?

Проф. Григор Велев: Добре е. Изключително добре е. Мога да ви кажа и нещо още по-интересно. Статистиката показва, че 60% от тези, които са подали документи, са на възраст над 55 години, т.е. те са аутсайдери на борсата на труда. Въпросът е тогава, защо искат да получат български паспорт? Искат да получат, защото искат да си припознаят българската национална идентичност. Те искат морална подкрепа в този труден период за населението в Македония, което е подложено на непрекъсната агресия от албанците. Те просто се чувстват българи. И ние правим всичко възможно да им откажем това тяхно желание. Нека да ви кажа и още един друг интересен факт. Аз имам точни сведения, тъй като имам контакти с хора от висшия ешелон на властта в Македония в Македония, че първите, които получиха български паспорти в Македония, са всички висши служители на службите за сигурност в Македония. Днес няма министър или заместник-министър в Македония от български произход, който да не е получил български паспорт. Има една стара поговорка – когато корабът потъва, плъховете първи го напускат. Има още един куриозен въпрос. В България следват между 4500 и 5000 македонски студенти. Това, което е интересно – в научния център, който аз ръководя, за национална стратегия, идват много хора и казват “ние сме лежали в концлагерите като българи и нашите внуци, които идват да следват в България, ги карат да плащат, въпреки че имат български паспорти по 3 500 долара, а децата на нашите учители, т.е. служители на УДБА, всички получават в България държавни стипендии”. Ние направихме проверки и се оказа че е истина. Пита се, какъв е феноменът? Очевидно остатъците от бившите служби на Държавна сигурност в България и на македонските УДБА, които са комунистически служби, си правят добра услуга. Веднага обслужват децата им, като им дават български паспорти, въпреки че и тези деца, макар и да завършват в България, продължават да ругаят България. Това са феномени на парадокса, които могат да се случат само в България. Ще кажа още нещо – 1941 година излиза за българското поданство на всички граждани на новоприсъединената област – това е Вардарска Македония, от български произход. Те стават български поданици. Но кое е интересното? Справката на нашата юридическа секция към центъра показва, че този закон не е отменен и до ден днешен. Т.е. достатъчно е да се подаде една молба, в която да се потвърди желанието им да си останат български граждани. Тези, които не желаят – тяхна работа. А ние правим всичко възможно в духа на Коминтерна, да докажем, че те не са българи. Това се посреща с много голяма обида от гражданите на Македония. Аз съм обходил многократно цяла Македония на шир и дълж. Дори съм открил българска книжарница в Скопие, в продължение на две години и направиха чудо да я закрийт. Тя се превърна в център на българщината и хората се удивляваха, защо към тях държат така враждебно българските държавни власти. Това е остатъчен синдром на миналото, на тоталитарния режим, когато ние казваме “ те са македонци, те не са българи”. И аз съм безкрайно учуден, че г-н Георги Първанов президентът, в продължение на петте си години на управление никога и никъде не каза една дума срещу т.нар. “еничари” в Македония, които непрекъснато възпроизвеждат едни и същи лъжи срещу България, не каза никога една дума. Сега, когато наближиха изборите, казва: “Не, ние трябва да се държим по-твърдо. Не агресивно, но по-твърдо към техните претенции”. Какво значи това? Не може да има по-твърда или по-агресивна позиция. Има или българска, или небългарска позиция по отношение на македонския въпрос.

България – школа за духовно възмъжаване

България – школа за духовно възмъжаване е особен род предизвикателство. Защото България не е школа само за мъжество – онези копия, които са имали победна власт; онази конска опашка и она орел, който след това става знамение на българските победи. Тя е не само прозрението на българина в приложността му на военното, бойното изкуство, което създава ордени; не е само властта и победната институция – само с това не можем да характеризираме проблема за възмъжаването. Искам да спра определението именно върху духовността – школа за духовно възмъжаване! Защото това е във вибрационна хармония, в една пълна съпътност с Учението Път на мъдростта.

В българина е вградена сянката на Мъдростта!

Какво е онова което можем да изискаме, за да имаме една по-реална, а оттук вече изведена в нейната мистичност или абстрактност формула що е България? Нашите историци говорят за няколко Българии, но в края на краищата има само една – тук!

България е с много прославности в осъществяване на своето историческо присъствие в тези земи, макар че българите са минали през много други места, оставили са добри дири, сели са странни семена, които светът е нямал. Историята ни е по-дълга от тази, за която човешката история свидетелства. Не е само проблем на доказателства, че един от синовете на Ньой, както се твърди, е утробност на българина. По-съществено е другото – това, което казвам за неговия основен белег – че българинът е духовен, а не само покрит с бойна слава. И не само защото е изключителен в своето трудолюбие, е оставил плод на ръце, имал е благополучие, могъл е да направи една държава, която граничи с Адриатика и Черно море, с Карпатите и Бяло море...

Кое е онова което дава лик на българите за духовно възмъжаване? Имаме ли някакви други факти, определили това тяхно трайно присъствие тук (повече от 13 столетия), когато са бродили къде ли не? В “Шестоднев” на Иоан Екзарх, който е короната на културата на Златния век на България, се говори, че тесалийските мирмидонци на Ахил са българи. Значи ние имаме едно предшество в тази земя с хилядолетия. След това същите българи са минали през много култури; минали са през големи планини, а планината е част от заслона, тя е идея! Ето какво е събрано в България и създава наистина една школа за духовно възмъжаване.

Историята като приложна воля, е провиденция на националния Дух!

Тогава какво е необходимо, кой е пътният фактор, който заземява, но не ни лишава от духовност? Величието. Българинът винаги е прилагал своята воля за плодоносието – негов белег е трудолюбието, но той никога не се е лишавал от Небе, от своя Танг Ра! Танг Ра е самото Небе – воля за просперитет и величие за духовност! И никой не може да ни отнеме величието, когато го носим! Коя е обаче властността, която задържа българите тук и ги кара да правят това, което е изключително и в миналото, но най-вече в бъдността; кое е онова, което дава характер, за да кажем точно тази страна? Нима няма други страни в Европа, нима нямаме белязани страни и извън Европа? Защо България съм извел на един пиедестал, че тя е школа на духовно възмъжаване, което безспорно ще даде и култура на бъдността? (Защото третото хилядолетие е белязано с предназначението България да даде на света нещо, което йерархията на Духовните вълни носи и търси планетна утроба, която да остави на света една нова духовна култура!) Какво е нужно за това? Необходимо е първо земя, и то осветена, необходима е харизмата, дори името на тази земя! Такава, която трябва да бъде отличаваща се. Защото земя имат всички, но това, което е тя тук, не е само, че е станала територия, а че територията е станала знак на държава. А държавата е организирана социалност и изградени институции, които правят култура!

Земята, която обитава българинът с поселението си сега, а и в едно свое предшество, се е наричала Тракия. Тракия на финикийски е Ракхива и е означавало “небесна твърд”, “етерно пространство”. Не това, което се разбира сега, не тази междина между гледа на човешките очи и малко по-голямата астрална пробудност, не етерен двойник! Под “етерно пространство” в далечината на хилядолетията се е разбирало точно онова, което провиденцията е създавала като познавателност у нас; разбирало се е именно духовната еманация на това, което ние наричаме сили, а сме го изповядали като божество – Небе. То е градирало пластове със своя ментален, душевен и духовен свят и по този начин е изграждало духовното възмъжаване на България. Къде намираме подобна формулировка за земя?

В първа глава на книга Битие, когато Творецът създава с Fiat lux небе и земя – там имаме благослова и лицеизраза “небесна твърд” И на цялата планета само тя, Ракхива, обиталище сега (макар и в ограничени граници) на българина, е именно небесна твърд. **Тракия е духовно огнище – етернохрамово изповедно и душевно състояние на народите тук!** Ето в наличие първия фактор, за да можем да кажем, в протяжността на историческото на историческото осъществяване, наистина ли България става школа за духовно възмъжаване.

Кой е другият необходим фактор? Защото може да има територия, може да има земя, която е осветена, но там, в самата идея на Сътворението, най-същественния фактор е този, който трябва да прави оплождане. И какво беше казал Творецът: Да сътворим човека по наш образ и Наше подобие! Следователно другият фактор е човекът, т.е. личност. Имаме ли такава личност, за да твърдим, че наистина България е школа за духовно възмъжаване? Да, имаме едно божество, облечено в човешки образ, което безспорно е същност от същността на Твореца и родител на това, което нарекохме потекло. Имаме едно стихийно божество, най-властното в цяла Европа – Дионис или Бакхус на латински (А “Бакх” или “Вак” значи висша духовна сила). И това божество е на разрушението и възкресението (както Шива в индийската култура). Божество, което разрушава и възкресява в цялата тази земя – не е в ковчега на Изида! Не въздействието, което прави кадуцейт, койко докосва разкъсаня Озирис, за да възкръсне. Разбира се, след хилядолетия вече е идването на Христос в идеята да възкръсват не с външна сила, а с вътрешната своя будност – в гробницата (а тялото ни е една гробница) да извършат великото Самокръщение, за да можете да направите Възкресение. И с възкресението си да срещнете Човешката си божественост с Божията човечност – доа осъществите Единосъщиято. **Възкресението е култура на обожествяването!** Най-голямата властност, която земята и човекът са чакали в послание на благодатната воля на Твореца, е била именно това – да разрушавате, но да може и да възкръсват! Разбирате ли какво е носело тук това божество с енергия на смърт и възкресение!?

Пазвите на тази гръд, която сега ние наричаме България са обиталище, а безспорно и храмов отвод на енергиите на това, което се нарича смърт, а тя ще е най-новата добродетел в битието на човечеството, защото е знакът на безсмъртието. Нейният ликов образ в лицето на Дионис е именно възкресение. Този излив е безмерен и той импрегнира с духовността си цялата наша земна плът.

Така втората необходимост е личност, която да е манира божествената си даденост с това, което наричаме Човешка божественост; личност, която създава аурата на земята, за да може тя, акумулирала енергиите, да изгради светилище, да изгради олтар на молението. Защото молението е поведение на връщащия се в Бога човек!

Третата потреба е **морал**. Моралът, това са добродетелите, с които ние сме огърлени, с които се изграждаме. Религиите, разбира се, ги приписват на боговете, за да ги изискват от човека. Като път за съвършенство моралът изработва у нас поносимост за знание, което пък е пътят за духовно живеене. Но **няма отговорно знание без божествени добродетели!**

Добродетелите, в акта на утвърдението си, са искали от човека и поведение на признание към кумира – това, което се нарича обред.

Следователно, четвъртата потреба е **обред** – израз на вътрешния образ на религиозно съзнание и повеление. Той е, който поддържа устойчивостта и уплътнява усвоената духовност. Обредите целят да събудят и чувството ни на дълг към щедростта на Божеството. **Обредът е земно притегляне на човешката душевност, но и съпричастие с Всемирността!**

Земя, личност, морал и обред

Са приложната необходимост

За духовно възмъжаване!

Това са факторите, с които ние можем да изградим образа на България и да видим какво създава школа в душевността, в пътя на един народ, който в хилядолетното си битие никога и никъде не опорочва светостта на предназначението си! Така започват да се създават институции, култури; започват да се създават школи, светилища; започват да се създават учители, оракули –изхранена от енергиите на съответното божество и поселниците, каквито са били траките. Те не са компонент в историко-етническото ни ядро, но като психологическа даденост са в сърцевината на националния ни дух.

Знайна е тракийската култура, и то много подчертано, защото тя, обратно на цялата култура на човечеството, изповядва възхвала, тържествен химн на смъртта и, разбира се, умерен плач на раждането. Затова при тях ще намерим Залмоксис – една от най-великите земни личности – личност, която е роб, която е жрец, която става цар! Залмоксис приема жертвоприноса си, за да може

отгоре, от Небесните полета, да бъде благодатен извор на просперитета на своя народ. Доброволна жертва имат само тракийците, само Ракхива – през три години една велика личност трябва да се принесе в жертва. Вижте как продължава идеята за жертвата, защото има възкресение, защото има химн на смъртта – белегът на безсмъртието! Орфей (макар че и той е тракиец) слиза долу – в Адеса, да търси Евридика, на Залмоксис отива в царства Небесни (както Христос хиляди години след това ще рече: *Стига преизподни, има горе царства небесни*) *Свобода от заземяване, свобода от адесу!*

Така земята ни започва да се храни с енергии както от Сътворението – когато е белязана, така и от присъствието на тези, които ѝ дават физиогномичността и институциите. И имаме един образец, който ни оставя тази велика тракийска култура: Перперикон – най-големия храм, чиито културни пластове са от преди девет хиляди години. А пирамидите са само на четири-пет хиляди години, както и културата на Индия е само на пет хиляди години. Имаме и тракийски гробници... Идеята за безсмъртната душа е била будността в отговорност да се изграждат гробници. Виждате ли как не са губили съзнание, че са безсмъртни! Защото гробниците, както пирамидите, са свидетелство за безсмъртие! (Затова в пирамидите под главите на фараоните са слагали Книгата на мъртвите – душите им да четат и да вървят в отвъдността) Имаме ли тогава възможности осезаемо да пипнем материализиран Дух? Безспорно да. Представете си каква е била тази велика клата, с която можете да изведете своя народ в победност – клатата на Духа!

За да бъде попълнена духовната култура – предназначението на Тракия за свобода от заземяване, тук идва българското божество Танг Ра. Танг Ра на всички езици на далечния Изток (китайци, монголци и пр.) има един превод – “Небе”. Велико Небе! Така тази земя става магнитна потреба, която извежда и довежда онова, което някога си е отишло – българинът.

Българинът идва с много странна воля – волята за държава и за земя. (Това е величието на Аспарух!) Но водителят му оня, който присъства в неговата духовност, е именно божеството, каквото няма никой в света – Танг Ра, Небето, което е слънце, съвест, всичко.

Българският народ единствен в света

Е имал само една книга – не книгата

На земята, а книгата на Небето!

Българската душа никога не е смущавана от чужди божества и никога не е разпилявала енергии в многобожие: И има нещо още по странно: Танг Ра няма баща и майка, няма ангели и сатани – нито излишна добродетел и покров, нито съблазън! Това е единственото божество цялостно, без орнаменти и потребата на сътрудници – изчистената божественост! Тангризмът е най-изчистеният монотеизъм в света, единствената религия, която няма раздвоение, която няма огледален обратен образ. Танг Ра не води битката добро-зло, така както културите няколко хилядолетия стоят в изповедалната и олтарното коленопреклонение. Като че ли още тогава е сложена тази формула на Учението на Мъдростта – **Няма зло, има нееволуирало добро.**

Така че тук идва една духовна култура в лицето на това божество, което носи един особен морал: “Танг Ра знае, Танг Ра вижда!” Ние нямаме десетте Божии заповеди, защото заради нарушение не е нужно чрез правда да получаващ възмездие. Трябва будност, за да бъдеш отговорен пред това, което казва културата на Танг Ра – не се изведе добродетелта “бъди добър”, а поведението ни се определи от това, че не можеш да направиш на другия зло, защото “Небето вижда”. С окоето на Танг Ра еволюцията градира моралната таблица на българина. Танг Ра няма добродетели, той има прозрение!

Това е величието на българина – прозрение, защото отсъдено му е предназначение, та когато дойде до Третото хилядолетие, да даде една нова тайна – идеята на изведената Божия човечност; идеята, че **човек е един бог в развитие**. Вижте колко добре стои в пазвите на едно минало, че нямате битка между добро и зло – с това тази земя е напоена, за да каже сега Учението Път на Мъдростта, че злото е нееволуирало добро. Защото на този народ е белязано не само да покаже добродетели, но и да не отвърне с онова, на което ние сме много бедни – бедни в поведение да правим злини (няма народ по-беден от нас на това). Ние по същност не притежаваме идея за злина! Затова виделината, вощеницата на нашата съвест никога не ни е позволявала да замръкваме в злини.

И още нещо – Танг Ра носи висшата духовна енергия, с която именно божествата на възкресението е напоявало, импрегнирало е тази земя – енергията, наречена оренда. Към прилива на Мировото съзнание, с което имаме възкресение (но не още идея за Единосъщие, което Христос направи), идва Танг Ра, който локализира своята оренда в главата на хана. Ето защо казвам, че **история се прави от волята на цезаря, но винаги и с молитвата на жреца!** С орендата Танг Ра осветява, бележи и динамиката на времето, като слага тази енергия в опашката на коня. А някои с лека присмехулност

ще говорят за “конски народи”... Не, има белязани народи! Защото много други народи в сърцето на Византийската империя имат земя, но нямат територия и не са направили държава. Именно хан Аспарух, благословен обюздва коня, за да спре в тази земя, да вдигне олтар и да направи трон. Само ние, българите, дойдохме и смутихме великата империя в нейното двуличие. В Източната римска империя (един вече остатък), в нейното сърце ние направихме свой трон и свой олтар. Защото само ние в света носим в генетичното си начало и прилагаме в своята историчност духовна сила – орендата. Не като благословение, а като път за съвършенство! Ето това е другото, с което е напоена земята ни – с великата оренда!

Така Танг Ра предоставя няколко свещени повеления в държавата ни – когато българинът тук прави институции. Не е проблем само дали Мадориският конник – това храмово капище, а акумулираната идея на нашата национална битност – великата мистерия на религиозната ни съвест. Създава се една много странна доктрина: българинът не позволява на Византия да вбие своето копие – румфея, в нашето медно гумно, където е светилището ни. Два века те не могат да ни победят в гръд; два века с Танг Ра сме непобедими! Нямали сме други богове. Но имаме Омая – майката земя, и тя е свещена утроба (не богиня); имаме Йерсуб, свещената вода (за нея Христос рече: Давам ви жива вода, от която няма да ожаднеете). Колко много страници сме направили, за да бъде трапезата ни достатъчна да нахрани будността ни, да нахрани и света!

Виждаме как се попълва страница по страница книгата на възмъжаването чрез Дух. Танг Ра и Дионис се събират тук в една велика среща за път и взаимност! Тези две линии очертават идеи – не идеологии. Идеологиите обвързват човека, а след това се обръщат в негово малтретиране. Танг Ра е битие на безспорността Небе, докато Дионис е възкресение! Така се сплита венецът над тази свещена земя, която придошлият българин осветява след това с още едно велико знамение – знамението на човека, не на стихията, която възкръсва; знамението на Сина Човечески, Който прави Самокръщение – възкръсва и става Син Божий. Той не е отрицание на Дионис и Танг Ра – Христос е друго Възкресение и друго Небе. С него се направи триъгълникът над България.

**Дионис – Танг Ра – Христос
е великият духовен триъгълник
над българската земя!**

Ето кое съставлява енергиите на това България да бъде школа на духовно възмъжаване. И тя го показва из началните си още векове и ще го показва до своя неопределен още векове и ще го показва до своя неопределен още завършек. Защото империи като Римската, като Византийската, като великата империя на Наполеон и пр. ги няма. Виждате ли как това духовно вълмо от енергии можа да захрани една тепърва организираща се държава, сменяща своя олтар, за да създаде предпоставки осветеността на душата ни да въздейства на будността на очите и ума с това, което се нарича социална форма на тайнствата и култура на историческата ни потреба!

Прозрението за кръщението на българите е действително историческа потреба. Необходимостта е да се направи единството между Дух и материя, между добродетел и знание – ето потребата да извикаме на живот Христос. С каква далновидност! И виждаме линията – лъча на просветата, на просвещението, защото невежеството е най-лесната плячка на хиената, както наричаме Византия. А ние, българите, сме хиляди пъти по-посветени, защото не извратихме Христос!

Кръщението на българите е нещо, което го няма в света – свят, който е трябвало да смени само един бог. Дори не да се смени, а да може да се приеме Синът Човечески и да Го направим така възкръсващ, както в тази земя преди това е възкръсвал Дионис. Така се получи великото съчетание – една земя, наречена България, да стане школа на духовно възмъжаване!

Тогава възмъжаването какво е? Идея за свобода! Възмъжаването не е само идея на половете, където енергията в принципа на мъжа е воля и приложност, а в принципа на жената е съхранение и самосъхранение. **С възмъжаването правим характеристика!** Затова имаме земя, имаме и личности, които еманират своето лично и мирово съзнание в пазвите на тази земя – правят я свещена. Защото само личностите, когато са свещени, могат да направят свещени институции!

А какъв е моралния статут, който изгражда институцията ни – това е статутът на свещения меч. Българските ханове когато подписват договори с византийските императори, не приемат само клетва в светото Евангелие, а изискват да бъде целунат свещения меч – свещената клетва на българина! И само ние имаме символ седмицата, седмолъчната звезда. Нямат я другите. Само ние, българите, имаме седмолъчна розета с изписани имената на седемте небесни светила! В същото време сме имали и орела – водаческото начало в бъдната история на България!

С какво друго се ознаменува тази земя, кой е другият белег, за да стане тя именно школа на духовно възмъжаване? Има в нашата старобългарска литература един израз “Приложение книг”! Приложение книг – това е великият събор (893г.) в който ние правим своето не само кръщение вече, а своето велико търсено знание –култура. Да влезе в институциите на старобългарското писмо, да ратуваме за самостоятелна църква...

Своя азбука, свое служение, своя базилика. Това е другият триъгълник.

Така започва и се създава онова което никой няма в света – златни епохи имат, сребъри и глинени, железни и какви ли не, но Златен век на книжнина на духовност – нямат! Мнозина могат да се хвалят със своите философи, но малцина могат да кажат, както нас, че имат мъдреци, духовни учители. Така охранихме азбуката, която бе предопределена за други, но предназначена за българите. Златния век е една велика страница в душата на нашия народ: **културата е националната кръв на българите!**

Тогава се питаме – кой ни съхранява в падения и във възходи? Дали паденията не са добрите ни уроци да се съхраним за това, което една бъдност ни готви – готви за нас, българите, които в своята мощ диктувахме световни култури и граници? И когато се виждаме в едно петстотингодишно робство, влизаме с голямата идея на исихазма в своята вътрешна пещера, за да го понесем с думата отговорност пред континент, земя и Небе!

Българите прекланят своя меч и застават на страната на онази сила, която спира и акумулира инвазията на азиатството, за да може да предостави на Европа да изгражда поне етажите на цивилизацията. Защото Европа култура не може да направи, а върна културата на древността. Това, което умът дава, е цивилизация – култура се създава от големите духовни вълма, които разгарят световната откровеност, тайната на интуицията! Виждате ли в каква аура е изграждан духовният, социалният и гражданския ни бит! Тогава няма какво да се учудваме, че можем да приложим исихазма – мистичното, безмълвното християнство. Правим и един прорез с богомилството, независимо от дуалистичните му начала, което след това създава тревоги и битки в Запада.

Когато даваме преценка на българите и, трябва да кажем, че сме били под робство, но никога роби! Затова след като се освобождаваме и правим Търновската конституция в 1879 година, там има един член (в гл. XII, дял I, чл. 61), който определя че всеки роб, щом стъпи на българска територия, става свободен. Това е психологията ни и в цялата ни история хилядолетна – да създаваме път и идеология за свобода. Няма народ, който да не е имал идея да оробява – само нашият! Българите нито в личното си поведение, нито в социалната си доктрина, нито в приложната си победност – никога не сме прилагали робство! Побеждавали сме, но никъде не сме правили роби. Ние, българите, винаги сме имали морално огледало. Затова не правим кръстоносни походи. Калоян не приема призива на папата и не облича тогата на крал – отказва да участва в кръстоносен поход. Нашата огледална будност не ни позволява да приложим и доктрината на Инквизицията, която води своята утроба от Синедриона, обявил Онзи, Когото изповядаме, за богохулник, а Римската империя пък Го обявява за бунтовник. Ето от какво сме опазени! Каква странност намираме в книгата на живота на българина, в който няма нито един позорен Василий – българоубиецът. А и цялата инквизиция не е ли един позор?! Това носим – идеи за възмъжаване, с които после в годините на небройност, бих казал, на вековни, трябваше да дооформим характеристиката си, и то безспорна безспорна характеристика на мъжество и Дух. Разбира се, че в пазвата на възмъжаването ни влиза и това, което е негаснещия огън в светилицето на българската будност – Будителството, възраждането което сме осъществили. **Будителството е провидения на Духа в историзъм!** Тогава, когато се е мислило, че огънят е загасен (една тайна носи българинът – Огънят), в пепелта са стояли въглените и именно нашето Будителство слага вятъра на националната доблест. Издухваме пепелта на вековете, извикваме това, което предназначението ни е дало. Така тръгва нашето Възраждане, което има много богата и провиденциална историчност. То не започва с ренесанс на гръцката философия – за разлика от Европа ние не правим Ренесанс, а той не ни и трябва. Ние не прославяме чужда култура и философии, защото имаме достатъчно величава своя култура като същност, а и притежаваме знака на една белязана земя. Нашето народно будителство, Възраждането е уникат – няма го в световната история! То е национална отговорност – една от най-големите ни идеи, която сложихме в пазвите на бъдещето, защото го усвоявахме в приложността на едно минало.

С основание ли се гордеем, че с Възраждането ние сме доработвали характеристиката на духовното възмъжаване, на духовната даденост, която носим в хилядолетията? Да, защото вековете не можаха да погубят вътрешната ни иконография, защото духовната ни същност стоеше жива в душите ни.

Безспорно там има една дързост, има един основен белег – искаме да си върнем себесъзнанието с това, че сме имали, т.е. с миналото.

Никой не можа така добре да квалифицира душевните правила, никой не създаде такъв статут властен, както Паисий – “Имали сте култура...”! “Имали сте” е възкресението ни – българският народ има духовността да възкръсва! Тогава можем да разберем нашата изповедност в столетията на робството и каква битка сме водили – битка за просвета, битка на меча и битка за моление. Това пък е триъгълникът на българското Възраждане!

И ето една даскалоливница – идеята, линията на триъгълника за просвета, битката за просвета. В българина не е болката да го просветиш само, а да го посветиш! Това правят нашите школи. Ние нямаме институция държава, а създаваме Книжовно дружество – Българската академия на науките. Кой не възмъжава (без налична социална и политическа свобода) в такъв акт! Ето и читалищата, които наричам винаги академии на българското знание, ето и тоягата на хаджи Генча – символ на нашето училище, килийно или гимназиално... Тези символи не могат да бъдат забравени, тази тояга е носила енергия за възмъжаване!

Още по странното – имаме и мъже, чийто дух никога не е смутен, защото възмъжава в тази школа на духовност. Може, които живеят с тревогите за онази свобода, която трябва да ни донесе битката на меча, кален през това огнище на школата за дух. Една велика тайна знаят те – идеята на възкресението, пътя на възземаването. Защото това е богатството – да имате от всичко! Тези мъже, които носят обидата на личната доблест, на осквернената сестра или майка – тези синове имат не идеята за протест, а права на бунт. И това правят – бунт, който е огнената стихия на възмъжаващия дух. Светостта на оскърбената съвест и поруганата чест не могат да не те пожертват! Това е голямото тайнство – идея за безстрашие пред безизходността. Ето как се изгражда другата линия на триъгълника – мечът. И кое е онова, което покровителствува меча? Нашият Балкан, както Пенчо Славейков го нарича “побащим стар”!

А в лъча на молението – битката за моление, Българската православна църква, без да съществува като институция в оробената епоха, прави институционни дела! Застава срещу Цариградския патриарх и извоюва Екзархия, без да имаме нито институцията държава, нито институцията свободна църква. И Екзархията ни бележи границите на бъдната Санстефанска България! Ползваме нещо страшно голямо – ползваме идеята на възкръсналия Христос – Възкресението, когато обявяваме (3 април 1860 г.) независимост на Църквата. Защото възкресението е феномен, а идея за живот!

Коя е идеята на бъдещето? Свободата! Животът е едно голямо насилие, насилие обаче, което обаче не ви краде най-важното – свободата, а ви слага в епохата на тревожна лична голготска пътека. Да не крадеш, а да си извоюваш свобода!

Затова, за да имаме история, нужна ни е доблест, но ако искаме да имаме отношение към света, трябва да имаме идеята за Бога! Това е поведение на молитва, но не баналната, която всеки ден слушаме в църкви, в салони, а молитва вътре у нас. Защото за първи път Мъдростта поставя въпрос – олтар Книгата на живота, която е съзнание на Бога у нас. Не олтар, който с хилядолетия е за един трансцендентен Бог, Който е вън, а за иманентния – Бог вътре у нас!

Воля, въображение и духовност е характеристиката на българския народ! Тогава какво ни е определено? Определено ни е на света да дадем една нова Духовна вълна – на знанието, вълната на вътрешното откровение; да направим таблица не на добродетелите, а на прозрението. Третото хилядолетие е предоставено на българите! България е избраница на Божия дух! Затова изходихме Голготски път – с едно лично битие; затова имахме столетия робство – едно социално Разпятие; и в края на краищата, затова приехме голямата идея за вложената възможност в човека за Възкресението – т.е. едно Мирово битие. Човекът е една необходимост на Бога, а на тази земя се възмъжава с Дух и служение без Себе си!

Българският дух трябва да възмъжее в приложната теза на една нова духовност – Духовната вълна на Мъдростта!

СРЪБСКО-БЪЛГАРСКАТА ВОЙНА ПРЕЗ 1885 ГОДИНА /ВОЙНАТА НА КАПИТАНИТЕ СРЕЩУ ГЕНЕРАЛИТЕ/ (Продължение от предишния брой)

Отговорът на министъра на Външните работи на Русия, Гирс на 13 септември е от името на Императора. Съдържанието му е твърде обезпокоително. Русия се надявала, че княжеското правителство е щяло да се отнася с пълно доверие към нейните съвети целящи постигане благоденствие и добро бъдеще на българския народ. Но поради това, че правителството не се е посъветвало с Русия и е действувало

самостоятелно и въпреки желанията на Императорския кабинет, Руския Император счита, че при тези условия пребиваването на руските офицери в редовете на българската армия е невъзможно и нежелателно. Така войската бива оставена без офицери, което по същество я “обезглавява”. Но въпреки това мобилизацията върви и българските части потеглят към Южна България. Очаква се, че ако Турция реши да нападне, борбата в Тракия ще бъде упорита и кървава. Освен румелийските войски, и от Княжеството се набират хиляди опълченци, които тръгват от разни градове към Тракия. И военните части потеглят: Търновския полк през Казанлък и Ески- Загра, Дунавския полк през Шумен и Сливен за Ямбол, Приморския полк също тръгва на юг, и прочие и прочие. Засилва се и дипломатическата активност. На посещение при руския Император заминава петчленна делегация предвождана от митрополит Климент. Срещата се осъществява в Копенхаген, където гостуват по това време Александър III и външния министър Гирс. Руският император приема на 21 септември 1885г българската делегация предвождана от Митрополит Климент. Проведеният разговор между тях е обезкуражителен за българите. Императорът буквално заявява:” **Не одобрявам постъпката, която извършихте без да ни предупредите, поставяйки ме в затруднително, а може би и безизходно положение. Вече за разединение не може и дума да става, но как и под каква форма да бъде Съединението е въпрос, който трябва да решаваме. Докато у Вас е това правителство (има се предвид и княз Батемберг-бел. Автор.) нищо, нищо, нищо не очаквайте от мен. Вашата необмислена постъпка разбуни всички племена на Балканите и особено сърбите.....**

Многозначително звучи това последно изречение – сърбите! Зловещото загатване ще се изпълни със съдържание само месец по-късно.

Така безуспешно завършва това посещението на българската делегация при руския император. Над току що обединена България надвисват тъмни облаци. Последвалите събития смрачават бързо българския небосклон. Двучино се държи външния министър Гирс,заявявайки, че **“Русия се старее чрез Австрия да задържи Сърбия да не навлиза в България”** Това е меко казано неистина, защото крал Милан вече обмисля да отвори война на България окуражен при това именно от руската дипломация.

И така докато българската армия се съсредоточава на южната граница с Турция, на западната започват да стават обезпокоителни неща.

Из Рапорта на Т. Васильов, началник на административно-полицейското отделение при Министерството на Вътрешните дела до Министъра на Външните работи и Изповеданията.
/изпратен като приложение към писмо на временно управляващия министерството на вътрешните дела/.

“било предложено от сърбите следующото: нашето погранично население да поиска присъединението си към Сърбия чрез възбунтуване против властта, чрез подписване прошение до сръбското правителство или най-сетне чрез изпращане до сръбските власти на една депутация, която да ги покани да завземат техните места.....От две недели насам сръбските погранични власти са се запретнали да агитират между населението в Трънското окръжие да се възбунтува против българската власт и да поиска съединението си със Сърбия....Ежедневно се привиквали наши погранични селяни от сръбските погранични

власти, та ги убеждавали да работят за осъществяване на тази идея.....В Трънската, Брезнишката и Царибродската околии населението много ненавижда сърбите и е готово със сила да им противостои.Причината за това е съзнанието, че то е българско и затова трябва да бъде под България.

Тези неща не убягват от вниманието на българските власти.Така управляващия военното министерство капитан Константин Никифоров докладва на княз Батемберг за взетите по този повод мерки: **Земам мерки за сръбската граница против сръбските интриги. Пращам в Кула, Белградчик и Цариброд по една рота, а в Брезник ще пратя втората доброволческа чета под командването на капитана Кавалова.**

Самият Княз също не бездействува. В изпратеното от него писмо до Крал Милан I Обренович писмо четем:

Скъпи братко,

Новините от Сърбия започнаха да безпокоят населението на България.....аз се обръщам към тебе скъпи приятелю, с молба да ми позволиш да опровергая всички тези тревожни слухове и да мога наистина да успокоя духовете в България. Събитията в Румелия с нищо не са променили чувствата на братско приятелство, които българският народ винаги е хранил към сръбския народ, обединението на двете Българии няма никакъв враждебен характер към Сърбия: напротив, аз съм само изразител на чувствата, вълнуващи всеки българин, и те уверявам в приятелството и братската любов, които всички ние храним към сръбския народ и неговия крал.....

Твой Александър

Историята обаче е решила друго и последвалите събития неумолимо приближават двата братски народа към братоубийствена война. Крал Милан отхвърля предложенията на княз Александър I Батемберг за разреждане на напрежението и установяване дух на добросъседство между двете държави. Години по-късно Милан си признава в един частен разговор: **“Аз не можех да простя на княз Александра прогласеното от него Съединение без предварителното споразумение с мен, както се бяхме уговорили.”**

Междувременно започва укрепяване на позициите при Брезник и Сливница като две роти са изпратени незабавно да заминат за Сливница и при помощта на местното население да укрепят позицията там по протежение на Царибродско шосе. Тези мерки са основателни защото междувременно Трънският окръжен управител донася, че: **“според доставените сведения сръбските войски из вътрешността на Сърбия се концентрират в граничните градове Лесковац, Власотинци и Пирот. В Пирот има около 16 батальона и 30 топа, във Власотинци три или четири батальона.**

Военните започват да работят вече по стратегията и тактиката на една евентуална война. Ето какво обсъжда по това време капитан Рачо Петров в качеството си на Началник щаб на армията: **“.....Трябва да земете предвид, че нашата главна позиция трябва да бъде в Сливница и че следователно да не дробим твърде силите си.....Нашата главна позиция е Сливницката. Тя е малко широка, но като се земе предвид, че центърът е почти неатакуем и при това укрепена, аз я считам за достатъчна за отряд от 15 хиляди души. От Сливница до София няма почти никакви позиции.....!!!”**

И така докато народът опиянен от Съединението събира сили за война срещу Турция, Княза, правителството и военните виждат вече неизбежния сблъсък със сърбите. Да надникнем впрочем в сръбските военни архиви от онова време и да разберем какво са мислели и как са подходжали към предстоящата война сръбските генерали. Ето част от Инструкцията на командира на Тимошката войска генерал Милойко Лешанин сведена до подчинените му офицери и войници месец октомври 1885 година.

“С приближаването на часа, когато ще се начене борбата измежду сръбските и българските войски, намервам за нужно, да ви дам някои обяснения и инструкции както на командирите и въобще на началниците, така и на всичките войници, тъй като важността на такова велико и историческо предприятие изисква да се обръща внимание на всяко нещо, а особено на следущето:

ОБЩ ПРЕГЛЕД НА БЪЛГАРСКАТА ВОЙСКА

1. Българската войска е млада и без никакво боево изкуство.

С излизането в оставка на руските офицери из нейните редове, тя е лишена от едно значително число висше и низше началство и нейният кадър е останал в най-ограниченото число от низши и млади офицери българи, от които някои са едвам стигнали до капитански или майорски чинове.

Във всичката българска войска има само няколко висши офицери, и то в чин майори, и ни един от тях не е служил повече от седем години. Тя е въоръжена с Бердановски и Кринковски пушки, но и едните и другите са много по-долни от нашите.

Артилерията ѝ е значително по-слаба от нашата, с неусъвършенствувана принадлежност и никакво изкуство. Конницата- значително по-малобройна и без знание за кавалерийска служба. Администрацията не е уредена.

Духът на войската и в народа е упаднал, че както войската, така и народът виждат, че ще се борят с войска, която те сами имат за изкусна и много силна.

2. Нашата войска, изпробвана в две войни с многобройната турска армия, има прочее боево изкуство. Въобще с по-голям кадър. Висшето управление и администрацията са несравнено по-добри.

Въоръжението на пехотата[е по-добро], много по-добра е артилерията със своето изкуство в миналите войни. Духът на войската, военната дисциплина са на най-висша степен.

Превъзходствата, прочее, на една добра войска са в нашите ръце.

И недопустимото все пак се случва. През нощта на 1 срещу 2 ноември 1885 година в 0,5 ч. дежурния телеграфист в София приема телеграма с открит текст от сръбския министър-председател Милутин Гарашанин до гръцкия дипломатически агент в София Клеан Г. Рангабе, защитаващ по това време и сръбските интереси, че от 2 ноември 1885 година, 6 часа сутринта Сърбия ще се счита във война с България. Още в 2 часа през нощта съдържанието на телеграмата е доведено до знанието на княз Александър I Батемберг, министър-председателя Петко Каравелов и началник щаба на армията капитан Рачо Петров, които се намират по това време в Пловдив. Текстът на телеграмата съдържа една голяма заблуда, че българските войски нападнали непредизвикано сръбски батальон заемащ позиции в сръбска територия. С тази нагла лъжа Сърбия оправдава вероломното си нахлуване в България. Разчитала е естествено на това, че победителите няма да ги съдят.

Отговорът е незабавен.

МАНИФЕСТ НА КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР I БАТЕМБЕРГ ЗА ПРИЕМАНЕ НА ОБЯВЕНАТА ОТ СЪРБИЯ ВОЙНА И ЗА ЗАПОЧВАНЕ НА БОЙНИ ДЕЙСТВИЯ СРЕЩУ НЕЯ

Пловдив 2 ноември

1885г.

**НИЙ АЛЕКСАНДЪР I
ПО БОЖИЯТА МИЛОСТ И НАРОДНАТА ВОЛЯ КНЯЗ НА БЪЛГАРИЯ**

Правителството на съседния нам сръбски народ, водимо от лични и егоистични яцели и желяющо да осуети свящото дело-Съединението на българския народ в едно цяло,- днес, без всякакой законен и справедлив повод, е обявило война на нашата държава и е дало заповед по войските си да нахълтат в земята ни. С голямо прискърбие ние чухме тая печална вест, защото никога не вярвахме, че нашите еднокръвни и едновърни братия ще дигнат ръка и ще почнат една братоубийствена война в тия трудни времена, които преминават малките държави на Балканския полуостров и така безчеловечно и безрасъдно да се отнесат към своите съседи, които, без да причиняват никому вреда, работят и се борят за едно благородно, справедливо и похвално дело.

Като оставям върху сръбите и правителството им всичката отговорност за братоубийствената война между двата братски народа и за лошите последствия, които би могли да сполетят и двете държави, ние обявяваме на своя любим народ, че приехме прогласената от Сърбия война и дадохме заповед на нашите храбри и юначни войски да започнат действията си срещу сръбите и мъжки да защитават земята, честта и свободата на българския народ.

Нашето дело е свято и надяваме се, че Бог ще го вземе под своята защита и ще ни даде нужната помощ, за да възтържествуваме и победим вразите си. Като сме уверени, че нашият любим народ ще се притече да ни поддържа в трудното, но и свято дело (защитата на земята ни от нахлуването на неприятеля) и че всеки българин, способен да носи оръжие, ще дойде под знамената да се бие за своето отечество и свобода, призоваваме Всевишнего да пази покровителствува България и да ни помага в трудните и усилни времена, които преминава страната ни.

Нека Всевишния Господ Бог ни бъде на помощ

Александ[ъ]р

Започва най-важната война за България!

За тежкото положение в което изпада младата държава свидетелствува един телеграфен разговор между началника на щаба на армията Рачо Петров и командира на източния корпус Данаил Николаев проведен на 4 ноември: “ Положението е във висша степен критическо! Негово Височество желае и всички министри са съгласни с това, че е по-добре да увардим нещо щогоде, отколкото да изгубим всичко. На това основание трябва да се дигнат от Южна България не 16 дружини, както бяхме говорили, а тридесет дружини и толкова топа с тях. В такъв случай ний оставяме Румелия, която все едно ще бъде наша кога да е, и ще пазим Северна България.....сега, като ви кажа само, че едва ли ще удържим до Вашето пристигане на Сливнишката позиция.....Вий виждате доколко е нужна помощта на войските от Южна България. Негово Височество (Князът; бел.автора) е на мнение, че като оставим в Южна България само 12 дружини, 12 топа или даже по-малко.....това ще бъде достатъчно да се уварди мирът и след решението на конференцията да бъде възстановено status quo ante. Румелия нищо не ще изгуби от това, което е било по-преди, а между тем с войските, които са там, ний можем да направим твърде много тука. Негово Височество желае, ако ще иска да навлезе турска войска в Румелия, то трябва да и се позволи и да не се гърми против нея, защото инак ще бъде опасно за населението.”

Стратегията предлагана от началника на щаба на армията капитан Рачо Петров е абсолютно правилна и спасителна. Проблемът е в това, как да бъдат прехвърлени бързо повече от сто хиляди войници от южната ни граница на Сливнишката позиция пред София. В онова далечно време на слабо развита железница и лоши пътища, в условията на начеваща зима и сурово време, при студ, дъжд и сняг, по разкаляните пътища на страната да се изминават на ден по 70 – 80 километра. Непосилна задача за къде по-модерни армии и благоустроени европейски държави, а какво остава за една все още изостанала страна като България и отскоро създаващата и се армия.

И българските войници тръгват за да извършат невъзможното. Някои историци твърдят, че тази война всъщност е спечелена от **войнишките крака**, които е трябвало да изминават без почивка тези разстояния от единия край на отечеството до другия. Същите тези войници с изпокъсани цървули и вехти шинели (не всички при това), оброчени с домашни торби, и пушки Кринки и Берданки през рамо, напъхали патроните си из пояси и по джобове са изглеждали доста зле спрямо професионално подготвената, и отлично въоръжена сръбска армия. Патроните би им стигнали само за един- два сериозни боя. Всичко е било оскъдно: сухари, храна, плодове, зеленчуци и самият им подвоз. Всъщност войскови обоз почти липсва поради изтощението на слабите коне и отсъствието на продоволствие. Положението е спасено до някъде от наличието на месо, благодарение изобилието на рогат добитък из местностите през които преминават войските. Нелицеприятна картина на състоянието на цялата българска армия. Това са знаели сърбите и върху това са почивали очакванията им за бърза и лесна победа.

София
27.07.2006 г.

Д-р Валентин Янев

6 ноември 1920 г.

Протоiereй Арх. П. Стаменов

Това беше страшният ден, в който се изпълни още по-страшната присъда. Това бе дата, на която се извърши едно жестоко дело, една смъртоносна ампутация, едно безчовечно резане и хвърляне на живи части от жив народен труп. Това бе денят, когато злобата и мъстта, насилието и неправдата добиха съизволение и право да сложат смъртоносен удар върху свободата и независимостта на едно в нищо невинно население. Това бе датата когато Европа за лишен път доказа, че е далеч от всека хуманност, правда, човещина и морал. На този ден 1920 год. маската се разбули и под нея се откри грозният фалш на “свобода и цивилизация” на “прогрес и култура”. Под благовидните думи: народно самоопределение, изпълниха се средновековни заповеди: завладявай чужди народи, присебявай чужди права и владичествуй над чужда земя. Това страшно повеление, макар и отживело и отсъдено, наново се роди в Парижката конференция и се приложи на днешния ден 1920год. към родните наши краища от Царибродско, Трънско и Босилеградско. На 6 ноември се извърши обрядът на жертвоприношението пред култа на човешкия егоизъм в подножието на който паднаха коленнопредклонно малки и големи, слаби и силни. Под знамето на който застанаха “християнски” народи и с “висока култура” нации. Прогласиха този култ на всеуслишание за по-велик от най-великият, като детронираха в душите и в сърдцата си Богът на братолюбието, на човешкият мир и благоволение и определиха дни на празненства, дни в които трябвало да се пеят химни за неговата сила, славословия за неговата мощ. Един от тия дни е и 6-ий ноемврий.

Да, 6-ий ноември се празнува и в Сърбия, празнува се и в България, празнува се и в нашите поробени огнища от Царибродско, Трънско и Босилеградско. Но дали еднакво се празнува? Дали едни и същи мисли и чувства вълнуват всички. Дали днешната радост на официална Сърбия е радост и за българския народ, особено за онова население, за чиято сметка става това празненство? Дали в Сърбия този празник не предизвиква чувства на самодоволна мъст, в България тъга и съчувствие, а в поробените такива на въздишки, страдания и неволи? Навярно, властниците на западните български краища се бият в гърдите и зоват населението му да чествува своето “освобождение”, тогаз, когато това население плаче за своята родина, за своите прокудени деца, за наблегналата го беда. Да, днес в Цариброд, в Босилеград и др. центрове на западния край се правят молебствия и тържества не по воля, не по чувства, а по заповед. Нека се запомни добре, че покрай другите насилнически похвати, днес на нашите родни огнища се върши друго от особен род насилие: заставят се там да пеят “осанна” на завоевателите и да произнасят молебствия за тия, които ги откъснаха от отечеството, от челяд и свои. А това не е нищо друго, освен гавра и кощунство с чувствата и копнежите на тоя нещастен народ. Не е ли по-съвестно и по-човешко да се остават поне днес нашите бащи, майки, братя и сестри там, на този траурен ден, свободно да оплачат, макар и тайно похитената им свобода и изгубената им радост? Братя сърби, колкото и да ги изнасилвате, колкото и да се мъчите да създадете на тях настроение и симпатия, вие няма да сполучите, защото денят в който ги карате да се веселят и благодарят е черен и съдбоносен за тях. Само споменът за 6-ий ноември е по-силен от всека ваша наредба и заповед. Този спомен ще намери днес време и место да пролее много сълзи и да предизвика тежки въздишки и грозни проклетия. Не си правете илюзия, че ако вие се веселите ще развеселите и тях, че ако вие се радвате ще възрадвате и тях. Напротив, по-тъжни мисли ще им навеете; по мили впечатления и по горещи желания към миналото ще им създадете; по-страховито и по-отвратително и по-бедствено настоящето ще му представите. Това е грозната и печална истина. Всичко друго е фалш и самоизмама.

Няма ли един ден да се попитаме и ние и сърбите: каква полза от такива празници? Какъв сеир от така означенувани събития? Не е ли по-желателно за двата братски народа да се чествуват други дни, в които да се изразяват чувства на сговор, на добро съседство, та дори и на братство? Защо ви бяха, братя сърби, тия бедни за вас и скъпи за нас краища? Да се увеличи ли четиринадесет милионната ви държава? Не. Тя и без тях е велика и мощна. Да се запазите ли стратегически от слабата и обезоръжена България? Не. И за стратегията въпрос не може да става. Да се подобри ли икономически пространна Югославия, та трябваше да се присъедини това малко парче земя към нея? Не. Планинските баири и липсата на всякаква индустрия и природни богатства в тия бедни заселища няма да допринесат никакъв плюс към икономическия напредък на страната ви. Да се

обедини ли сръбското племе, та бе нужно да се приютят и синовете на тия краища към Югославия? Да се твърди подобно нещо то би било абсурд и нагла историческа лъжа. Нямаме, братя сърби, нито етнически, нито стратегически права на това население. Вие го завладяхте по силата на един несправедлив договор, който в нищо не се различава от фарисейската присъда над Христа. По-право, вас ви накараха други да го присебите, защото техните, а не вашите интереси диктуваха това. Вие се повинихте на чужди заповеди, макар че можехте да не се подигравате. И във вас имаше тогава трезви гласове, които ви казваха: “не си струва за нова пропаст”. Но въпреки това, вие послушахте тия, които не искат разбирателството между славянските народи. Забихте още веднъж ножа в снагата на България и откъснахте части не полезни вам. Присебихте ги без да може да ги съживите за вас, нито да ги умъртвите за нас. Оставихте ги просто да агонизират далеч от жителния сок на духовна и политическа свобода, далеч и от всякакви условия за икономическо съществуване. А това е голяма жестокост, не толкова към България, отколкото към това бедно и малочислено население, което и днес не престава да емигрира за да не умре от глад.

Братя сърби, денят 6-ий ноември макар и печален е в резултат на братска кръв е ден исторически за двата народа, като така, той ни налага една спокойна преценка на жалкото минало. Пристрастно би било ако отменим и безумните дела на някои български водачи, които, подобно на ваши такива, дадоха ухо на чужди интриги и коварни домогвания. И в нас имаше държавници които като деца биваха лъгани и помамвани за сметка на своя народ. Но отрадното е, че днес българският народ клейми и проклина ония свои вождове в миналото и тия на Сърбия, които ред години са били несъзнателно чуждо оръжие и служители на чужда кауза. В България днес гласът за спокойствие, за добро съседство, за славянско разбирателство, дори и за югославската уния, при еднакви национални права е силен и подавяющ. Дано и във вашата братска нам страна се подеме той. Не ви желаем да дойдете до нашето положение на победени, за да се опомните. Не. Нека отрезвяването настъпи при сегашното ви величие и сила, качества от които би се ползували и вие и ние и цялото славянство. Ние не ви завиждаме, но и вие не злорадствайте. Турнете ножа в ножницата и дайте полюбовно да направим равносметка на греховете си. Признайте, за Бога, че у вас има наше, което никогаш не е било ваше и ни го повърнете. Това е оная педя земя, която завладяхте на днешния ден (6-ий ноември) преди три години. Ние братски ви подканваме и вие братски да се отзовете. Дайте да турнем с това начало на нов живот, с нови разбирания, с ново и по-светло бъдеще. Разбирателството и погодбата са по-големи придобивки и от най-сполучливата присъда. Да бойкотираме съдиите, които досега ни присъждаха. Да излезем от чуждото опекунство.

Ние, бежанците от западните краища празнуваме 6-ий ноември, тая печална тригодишнина, не да дразним и предизвикваме, а с най-добро желание да бъдем чути не от някаква “европейска цивилизация”, но от “културна и просветена” Европа, и от добре съзнатите интереси на двата народа. Досегашните страдания на Царибродчани, Босилеградчани и Трънчани и прокудата на техните емигранти, нека бъде изкупителната жертва за политическите грехове на България и Сърбия. Дано отсега нататък не се празнува 6 ноември. Дано този фатален ден се замени с ден на радост, с ден когато сърби и българи ще си подадат ръка и ще кажат: стига се водим от други. Дано и ние забягналите отново да се приютим без всека съпротива в бъдните на мили бащини огнища и там под лъчите на свободата, а не под черния облак на робството, да запеем песента на братския мир и химна на едноплеменната сплотеност. Дано и Бог помогне.

В-к “Западно ехо”, 6 ноември 1923 год. София

Как взривих Военния клуб в Белград

Спомени на клисураца Любен Янакиев член на ВЗРО “Въртоп”

През декември 1921г., с още трима съселяни заминахме за родното ми село Клисура – Трънско, Югославия. В София бях дошъл през пролетта на работа при чичо ми. По стара традиция цялото семейство се събирахме за Бъдни вечер. И така, тръгнахме пеша от София за Стрезимировци (тогава нямаше превозни средства), Трънско. То е разделено на две: половината на българска територия, а другата на сръбска. Клисура е пръсната на махали, отдалечени една от друга на голямо разстояние. Махалите са разположени по височините, а центърът на селото е като в дупка, и се казва Дервент.

Клисура е централна община и към нея са селата: Драинци, Грознатовци, Стрезимировци, Суи дол и Паля. В Клисура – Дервент, има основно училище, прогимназия, поща, джандармерийска станция, 4-5 кръчми, фурна, бакалница и други магазини.

Към обед на първия ден на Коледа пристигнах в къщи, радостно посрещнат от родителите си и сестра ми. След няколко дена властта разбра за моето пристигане и понеже през пролетта не бях се явил на наборна комисия за войник, с един джандар-стражар закараха ме за гр. Враня – военното окръжие. Трябваше да служа съкратен срок, понеже няхах брат, а баща ми е възрастен. През цялото време на службата не ми разрешиха нито един час градски отпуск, страхувайки се да не избягам за България, защото имаше подобни случаи. В ротата разбраха, че съм българин и войниците сърби се държаха много лошо с мен, като ми се заканваха, че ще ме убият. Ротният командир, бивш подполковник от австро-унгарската армия, а сега капитан първи клас в югославската армия, Воислав Гьокич, след като разбра, че съм българин, взе ме под негово покровителство. Често ми казваше: Ти си българин, а аз хърватин. При една война какво ще правим?

След уволнението ми останах цялата зима при родителите си на село. На пролетта с трима души една нощ нелегално минахме границата и заминахме за София. Продължих да работя при чичо ми и на края на годината отново заминах на село. Пак за Коледа с намерение да се ожения, защото това искаха и родителите ми, а и сестра ми беше вече за женене и те оставаха сами. Това беше желанието на всички ни. Но сръбската власт вече беше взела да се държи много лошо. Беше си поставила за цел да ни сърбизират. Забраняваха да се носят каскети, защото били българска шапка. Караха да говорим с тях на сръбски. Който не говори на сръбски, пробощаха му езика с игла. Бяха създадени специални потерни групи от 3-5 фанатици, които през всяко време на денонощието имаха право да влизат в домовете на хората и където нямаше мъже, изнасилваха девойките и жените. Имаше две момичета, сирачета от махала Терзимова, които бяха изнасилени. Едната забременя и се обеси.

Всяка неделя става съборът на селото и младежи, които носеха каскети, караха ги по два часа да стоят в заледена Ерма.

Една вечер аз, родителите и сестра ми, току-що бяхме седнали да вечеряме, се чука на вратата. Влизат трима джандари от потерната група. Започнаха най-вулгарно да задирят сестра ми. Тя беше на 18-19 години. Хвърли се от прозореца на стаята в двора и забегна в съседите. Преспаха и на сутринта заминаха. На обяд, като се събрахме всички майка ми каза: “Любенце, ти ще си заминеш за България, а аз и баща ти нека кучета ни ядат тук.” Изпари се желанието на всички ни за женитба. От този момент у мен става прелом, зароди се желание за отмъщение. И през март отново заминах за София. С всеки нов ден все повече и повече се засилваше желанието ми за отмъщение. Заживях с тази мисъл. Споделих това с Крум Растов, също от Клисура – махала Велкова, който беше член на организацията “Въртоп”. От него научих, че шеф на ВЗРО “Въртоп” е Иван Гьошев, бивш директор на Царибродската гимназия (също от Цариброд). Понастоящем лектор по математика в курсовете за строителни предприятия при търговската камара. В същото време аз бях курсист. Открих се на Гьошев, и след един месец бях приет в нелегалната Западноукраинска организация. “Въртоп”.

“Въртоп”, отначало строго конспиративно, провеждаше леки наказателни акции отатък границата. В същото време сърбите затвориха границата – по цялото нейно протежение поставиха телени мрежи, вълчи ями и засади. Започнаха да извършват нечувани зверства над местното население.

Тогава “Въртоп” започна да организира и изпраща въоръжени групи, които провеждаха наказателни терористични акции: нападение на казарми, разрушаване на жп линии и мостове и други. Асен Николов, родом от с. Поганово – Царибродско, извърши много групови нападения – в Пирот, Зайчар и Ниш. Извърши и единична акция: на гарата в Ниш постави адска машина. Въобще ВЗРО “Въртоп” развиваше трескава революционна дейност. При такава обстановка аз започнах да работя в организацията.

Отначало извършвах по-леки задачи, изпращах групи до границата и др. Направих предложение на Крум Гигов и Иван Гьошев – с последния бяхме непрекъснато заедно, да замина отново за с. Клисура – Югославия и Белград и да проведе няколко акции. Иван Гьошев ми обеща да говори с Владимир Куртев – член на ЦК на ВМРО и завеждащ терористичните акции за Югославия, защото всички терористически акции в Югославия се извършваха с тяхно съгласие.

Започна обучението ми за действие с адска машина. След свършване на обучението предложих план за работа. Трябваше да инсценирам бягство от България и да се установя и легализирам в родното ми село Клисура.

Заминах за с. Стрезимировци, явих се на нашия граничен пропускателен пункт. Поисках старши подофицерът да ми разреши да се срещна със сръбския граничен от поста офицер, защото имам

родители и сестра в Клисуре и да го помоля да разреши моята сестра да дойде на границата, за да се видим. Подофицерът ми разреши среща със сръбския офицер, на когото казах, че съм от Клисуре, имам родители и сестра и искам да се срещна със сестрата, като успях да кажа, че искам да се върна на село, обаче нашите власти не ми разрешават. Той отговори, ако действително сте от Клисуре, можете да се върнете, няма нищо лошо да ви се случи. Казах – в София имам да уреждам някои работи и след два дена отново ще дойда.

След два дена отново пристигнах на Стрезимировци и помолих нашия подофицер да ми разреши да се срещна пак със сръбския офицер. След около един час дойдох трима войници и ме заведоха на техния пост. В Клисуре пристигнахме може би към 9-10 часа. В селото нямаше осветление – тъмно като в рог! Предадох ме на джандармерийския участък. Разпитаха ме кога и как съм заминал за България и защо се връщам. Оставиха при мен двама джандари да ме пазят и така изкарах нощта на стол. Следобед ме качиха на горния етаж и започна разпита. Най-напред се изказаха положително за моя баща и ако искам да бъда добре, да им разкажа всичко, каквото знам за организацията “Въртоп”, също и за ВМРО с ръководител Иван Михайлов, от когото се интересуваха най-много. Бях категоричен: нищо не зная и сега за пръв път чувам. Тогава взеха едно дърво като кол, задават въпрос, замахват и удрят. Най-после отново ме свалиха долу и останах още една нощ.

На другия ден към 9 часа сутринта с двама джандари ме закараха в с. Власина, и ме предадох на военните. Веднага ме заведоха в кабинета на началника на заставата – майор. Направи ми впечатление – беше много елегантен, красив и нямаше вид на граничен офицер. Веднага започна разпита. На третия ден ме предадох на жандармерийския участък в с. Божица. Дадох ми ядене и с един джандар ме изпратиха за следващия участък – в село Лисина. Пътном джандарът ми разправяше за атентата във Вранска Баня и заловеният комита от с. Лисина Захари Янакиев. В Лисина, след едно грубо посрещане от жандармерийския командир преспях в участъка и ме препратиха в Босилеград където след подробен разпит ми дадох кон и се върнах към с. Божица, а оттам продължих пеша за Клисуре.

Там се регистрирах и промених името си: от Любен Христов Янакиев на Люборча Ристич Станкович – на працядо ми. Всички в село недоумяваха защо съм се върнал – те мечтаеха да избягат. Отговарях, че съм се завърнал по здравословни причини, но родителите ми предчувстваха целта на моето идване. Провеждаха се избори за народни представители и аз използвах случая да замина за Белград уж за да разуча за кого да гласувам, а всъщност да разбера какви проверки по гарите и влаковете се правеха.

До Белград направиха може би 15 проверки. В Белград отседнах в хотел “Славия” – там се събират нашите предприемачи майстори от Клисуре. Видях се с много мои съселяни, разучих това което ме интересуваше и осведомих в София. Дойде есента и майсторите и предприемачите се прибраха. Есента и зимата в Клисуре е време на събори и сватби. Всяка неделя имаше по 10-15 сватби които се правеха много тържествено и продължаваха по 3-4 дни. Почти всеки събор и сватба завършваха с побоища и арести. Властите нареждаха да се носят шайкачи. Никой младеж не поиска да си сложи на главата тази сръбска шапка. Властта искаше всички, особено младите, да говорят на сръбски език. Всички говореха на своя роден майчин език. За това им упорство пробуждаха на младежите езиците с игла. В училището учениците трябваше да казват: “Ми смо прави сърби”!

Зимата ми мина в разузнаване. Писах в София на Гьошев, да ми донесат “материали”. През април получих препоръчано писмо, че “материалите” са оставени на определеното място – “Марини гробища”. С помощта на стрина ми оттам извадих четири адски машини, три бомби, пистолет “Маузер” – 7, 65, три пълнителя и една кутия с патрони. Жандармите се бяха усъмнили – бях непрекъснато под наблюдение. Оповестих, че ще замина в Белград на работа. Сега ми предстоеше най-опасното: занасянето на адските машини в Белград. Направих четири колета. В тях сложих адските машини, а отстрани – храна, сланина, баница, дрехи и др. Така приготвените пакети адресирах до войници от 2-ри и 18-и полк. Взехме коне и пристигнахме в Сурдулица, в кръчмата която държеше Иван Ангелов от Клисуре – голям българин. В кръчмата видях жандармерийския командир Тонич и го поздравих. Той ме покани да седна и поръча бира. Казах на водача да закара коня в яхъра а багажа да остави в кръчмата. След това с фойтон потеглихме за Владишки ханове и се качихме на влака. До Белград направиха 11 проверки. Щом ме питаха “шта ѝе то?” отговарях “То ѝе за войнике”. В Белград се срещнах с моя братовчед Стоя Симов от Спасина махала и се настанех в столарската работилница на Влади Сивков. После си намерих удобна квартира на ул. “Шумановска” № 74, при една възрастна жена. Там преместих бомбите и пистолета.

Проучвах обектите къде да сложа адските машини. За такива набелязах: редакцията на вестник “Правда”, гарата, военната академия, двореца. През средата на юни използвах едно отсъствие на хазайката и ги разнесох за около три часа и половина и към десет се прибрах в квартирата. Легнах си и сутринта отидох на работа. Гледам, пред работилницата се събрали работниците и четат вестник. Целият вестник – къде са избухнали адските машини и какви поражения са нанесли. Бях ги курдисал да избухнат към три часа след полунощ. Адската машина пред военната академия е била открита а останалите избухнали и разтърсили града, където настъпила голяма тревога.

Всички вестници писаха, че атентаторите са били най-малко четирима и твърдяха, че това е дело на хърватските усташи. В града се създаде паника, започнаха арести, особено на хървати.

След 15 дена се обадох на Гьошев в София с една картичка, че другия месец заминавам за село и да ми изпратят още материали. Хазайката подготвих, че заминавам на село за жетва и коситба. В Клисура пристигнах два дена преди Петровден. Обстановката бе значително променена. Кметът Коста Христов Гранджев от Гранджина махала беше много студен към мен. Неговата сестра е женена за моя чичо Милан Янакиев и живееха в София. Братът на кмета Димитър, с когото бяхме приятели от деца и роднини, имаше магазин за манифактура в Клисура. Димитър ме покани в магазина. Жена му е сестра на моя зет Гаврил от с. Драинци, тъй че отвсякъде роднински връзки. Обръща се към мен и казва: “Да се пазиш от брат ми Коста. Той изказа съмнение, че атентатите в Белград са твое дело. Отговорих, че не ме интересува кой какво мисли и какво е станало в Белград. На другия ден, на Павловден, на събора в махала Кошница, показах на Димитър вестник “Въртоп” със снимка на Захари Янакиев и Асен Северинкин и той пребледня и изпусна вестника.

Всяка вечер проверявах в гробищата и момчетата от София донесоха адските машини. Димитър отиваше за Лесковац и аз тръгнах с него с намерение да прекарам адските машини към Белград, но той из пътя се изплаши много и ми отказа съдействие. Плачеше и се молеше да му простя. Бях яростен и го упреквах, защото ме беше изнудил да му се доверя, а сега ме оставя. Заплаших го, че ще пиша до организацията в София и че ще го убият. Той ми се закле в детето, че няма да ме издаде, но от тогава за мен настанаха черни несигурни дни. Димитър все повече пиянстваше а кметът се държеше все по-дръзко с мен.

В началото на август приготвих един пакет в който поставих разни вещи и адската машина и го изпратих на моя адрес в Белград и заминах. На третия ден получих пакета. След една седмица получих и другия пакет за който бях казал на Димитър да го изпрати от Сурдулица.

В Белград взех една къща за преустройство и двама строителни майстори. Синът на единия беше офицер – капитан. От него научих, че на 27 септември военната организация “Църна рука” ще има тайно заседание във Военния клуб. Отидох да проуча къде е Военният клуб. Оказа се, че е на главната улица, Теразие. Снабдох се с визитни картички – капитан Ранкович. Взех един куфар, наслагах разни дрехи в него и двете адски машини. Мислих много и станах в 3,00 часа след полунощ, облякох сивия си хубав костюм, и отидох в “Карагьоргеv парк”. Съмна се, започнаха да идват хора. Минаха двама носачи. Спрях единия, представих му се като капитан Ранкович, подадох му и визитната картичка. Предложих да ми занесе куфара във Военния клуб точно в 7, 50 часа, защото ще трябва да пътувам и ако ме няма, да го остави в клуба, а аз ще отида до дома да си облека военните дрехи. Дадох му 50 динара и той остана много доволен, повтори 7, 50 часа. До това време ще се съберат офицерите и ще започне събранието. Адската машина трябваше да избухне в 8,00 часа.

Хамалинът отишъл на плацата срещу Военния клуб където се събираха хамалите и се заприказвал с колегите си. Времето отминало и той вместо да остави куфара и да излезе, веднага започнал да търси капитан Ранкович. В това време двете адски машини избухват и той загива. Целият първи етаж е в развалини, а на втория изхвъркват прозорците навън.

След като предадох на хамалина куфара, върнах се обратно в квартирата и смених костюма си. Към осем часа тръгнах на работа. Към 9,00 се връща от пазар момичето на капитан Герич много развълнувано. Попитах какво й е. Тя отговори, че Военният клуб е вдигнат във въздуха. Избухнала адска машина. Към 2,00 излязох и се упътих към центъра който беше блокиран от войска и полиция. Носачът, докато чакал да стане време да занесе адските машини, всичко разказал на колегите си и те веднага съобщили на полицията. В разлепените афиши се съобщава, че лицето, което е извършило атентата във Военния клуб се намира в града, облечен в сив костюм, слаб и висок. Който помогне за залавянето му, ще получи 500 000 динара. Прибрах се в квартирата. Следобед спрели движението и блокирали целия град. Започнаха обиските по къщите. Идва най-критичният момент. Личната карта,

макар че съм си променил името, беше издадена от с. Клисуре – Босилеградско. Само това беше достатъчно да бъда арестуван.

Реших да остана в квартирата си – нямаше никаква възможност за бягане. Взех решение, когато дойдат на проверка и ако искат да влезнат вътре да правят обиск, да възпламеня бомбите и да ги избия, а аз да се самоубия, защото нямаше никаква възможност за бягане. Съблякох се по пижама, значително “успокоен” от взетото решение. Към полунощ – чука се на прозореца... Запалих нощната лампа и гледам.. униформен джандар, цивилен и жената която живее в двора и искаше да й стана квартирант. Аз седнах на кревата и почнах да протестирам, че ме събуждат в най-хубавия сън. Подавам адресната карта в която пише Любора Ристич Станкович. Върнаха адресната ми карта без да искат лична карта.

Съмна се, облякох се и отидох на работа. Гледам – градът побелял от афиши. Всички вестници бяха изпълнени с описание как е станал атентатът. Генерал Драганович се изкачвал по стълбите и бил тежко ранен. В града започнаха арести на българи от Западните покрайнини, на македонци и най-много на хървати. Месеци наред изходните пунктове бяха блокирани. На всеки пътник се правеше шателна проверка. Всеки трябваше да има открит лист. Настанаха тежки и мъчителни дни. След една седмица получих писмо, че майка ми е починала. Узнах по-късно, че кметът отишъл у дома и казал: “Всичко това което става в Белград, Люборчо го върши”. На тръгване за Белград тя ми каза: “на връщане от Белград мини отгук да те видя още един път”. Тя стана първата жертва.

С малко преживелици се върнах в Клисуре. Баща ми беше много съсипан. Направихме панихида за 40 дни. Сестра ми Павлина беше много разтревожена и ми каза да замина за България.

Аз умишлено пунах в Клисуре слух, че ще се женя, но се налагаше да намера заместник и да се изтегля в България защото вече се бяха усъмнили в мен. Обучих моя братовчед Гаврил как се действа с адските машини и помислих за още един човек – Гицо Иганчев. С тях постигнахме договор да заминат в Белград и да извършат няколко атентата. От София вече ми бяха изпратили две адски машини до “Марини гробища” където се видях с Асен Николов, брат му Тодор Петров и Йордан Николов. С големи прекеждия минахме границата над с. Паля. Асен носеше шмайзер. На другия ден вече бях в Кюстендил където Асен Николов ме заведе при Владимир Куртев който ме посрещна с голяма радост и ми разказа как един сръбски шпионин се опитал да ме провали в сръбската легация в София.

След три дена напуснах хотела и се настанах на ул. “Батенберг № 24 – семейство Манчеви. Имах няколко срещи с Иван Михайлов който възторжено ме посрещна и не можеше да се нарадва, че съм жив и здрав. На една среща се сварихме с Марко Дошен – представител на хърватската организация. След 10-15 дена получих писмо от Гаврил и Гицо, че са пристигнали в Белград и са добре. Те обаче много скоро се издънили и ни предали. Една сутрин взимаме в. “Правда” и виждаме на първата страна Гаврил и Димитър направили пълни признания. Гаврил казал всичко каквото знаел за мене и че аз съм извършил атентатите в Белград.

На 19 май 1934г. става прератът. Разтурват ВМРО и ВЗРО “Въртоп” също и ВДРО и ВТРО. Почти всички членове на ВМРО бяха арестувани и изпратени на лагер. Бях арестуван и аз. Изпратен бях на лагер – казармите в Ловеч, където беше отделено едно помещение за нас. Бяхме поставени под силна охрана. Така завърши моята революционна дейност.

Извадки със съкращения от книгата “Въртоп”, на Методи Петров, Военно издателство, София 2003г.

“МНОГО ТЕЖЪК УДАР ЗА НАШАТА ИКОНОМИКА Е ЗАГРАБВАНЕТО НА БОСИЛЕГРАДСКО ОТ СЪРБИТЕ”

В историческата наука е наложено мнението, че Западните покрайнини са поискани от сръбските политици по стратегически и съчинени етнически причини. Съществуват обаче документи, в които се доказва, че Босилеградско е поискано предимно по икономически съображения. Такова е мнението на дългогодишния комунистически функционер Захари Бонев

Янев (1892-1970) от село Горно Уйно, Кюстендилско. Интересното в този случай е, че авторът адресира своите виждания до Централния комитет на Българската комунистическа партия - един от най-значимите органи на управление в България. През 1968 г. в специално изложение той споделя загрижеността си за бъдещето на този български край и за изключително икономическите мотиви на сърбите да го присъединят към Югославия. Неговите познания за стопанския потенциал на Босилеградско се базират на работата, която той извършва по време на престоя му в кралството като политически емигрант през втората половина на 20-те години на ХХ в. Въпреки че в България е преследван за противодържавна дейност, в Югославия получава възможност да работи немалко отговорна работа, като изследва рудното богатство по долината на р. Драговищица. Без да коментирам този факт, само ще спомена, че това е известен механизъм, с който си служат сърбите да привлекат на своя страна противниците на режима в България. Самият документ изисква сериозен научен анализ, което не може да бъде направено при сегашното му публикуване поради органичните възможности на списанието. Все пак с изложението трябва да се запознае по-широк кръг от хора, защото съдържа информация за рудното богатство на Босилеградския край и показва нови неизвестни факти, които провокират откъсването му от Отечеството. Документът се съхранява в Регионален исторически музей – Кюстендил, като при публикуването му не е извършена никаква редакционна намеса.

СОФИЯ
ЦЕНТРАЛЕН КОМИТЕТ НА БКП.

ИЗЛОЖЕНИЕ

От Захари Бонев Янев от с. Горно Уйно Кюстендилско, живущ в гр. София, бул. Прага 40. Член на БКП, активен борец против Капитализма и Фашизма.

Другари,

Повод за написване на това изложение са претенциите на македонците за Пиринския край и Босилеградско и писанията на някои югославски вестници, които ни обвиниха във Великобългарски шовинизъм.

Преди три години македонците са поискали от Сърбия да им даде Босилеградско в замена на Пиринска Македония, която българите не им я давали. Сърбите не удовлетворили молбата им.

Миналата година се срещнах на събора на Славчето с един сърбин, геолог по проучването на Босилеградско, и го запитах за претенциите на македонците за този край. Отговори ми, че е верно, но те немало да дадат Босилеградско и за три Пирински края. Пиринско бил беден край. Давал само чушки-домати и катран, а в Босилеградско имало толкова много богати руди, от които до голяма степен зависело бъдещето материално благосъстояние на Сърбия.

От 1927 до 1931 г. като политемигрант постъпих на работа по издирване на руди в Босилеградско, Вранско и Сурдоличко при Милоя Сокич от Белград, народен представител и редактор на тогавашния голем белградски вестник Правда. Проучих продължително време и грижливо рудните находища в Босилеградско.

През летото на 1928 г. дойде в Босилеград Милоя Сокич заедно с инженер Милутин Коич, главен директор на Белградската рударска дирекция, да проверат работата ми и рудните находища. Коич носеше със себе си план на Босилеградско с рудните му находища. Запитах го от къде има този план. Отговори ми, че планът е на Босилеградската рударска дирекция, предаден ѝ от Италианската минна компания, която допреди Първата световна война работеше оловният рудник в с. Мусул, Босилеградско, единственият тогава оловен рудник в България.

При откриване на рудника в Мусул сръбското правителство и италианската компания се споразумели рудата да бъде извозвана през сръбска територия, като компанията направи въздушна линия от мината до гара Корубевац, в долината на Морава, и предаде на сърбите плана на Босилеградско с рудните му находища.

Компанията е построила въжената линия и извозвала рудата за Солун. Проучила е доста грижливо рудните находища и предаде плана на сърбите и въз основа на този план сърбите ни взеха Босилеградско – заради рудите, а не по стратегически съображения. Босилеградско не представлява никакъв стратегически обект, а много ценен икономически.

Рудното богатство на Босилеградско е следното:

ОЛОВНО-ЦИНКОВИ РУДИ:

1. Мината Благодат в с. Мусул. Тя е по средата на склоновете на връх Бесна кобила. Рудата е чист галенит, бленда и пирит. Тя не е в жили, а в дебел пласт. Италянциите са изкопали три галерии една-друга около километър и трите. От двете страни на най-ниската галерия са изкопани две галерии по около сто метра и една отвесна шахта от 25 метра, но никъде не са достигнали до скала или земя.

Сега сърбите са продължили работата в страничните галерии и са навлезли повече от километър, но не са стигнали до скала. В югозападна посока върви на около три километра покрай старата граница и се явява в сръбското село Бабина поляна. Тук става нагъване на планината почти под прав ъгъл. Една част върви по посока на Осогово, а другата към планината Руй, в Трънско.

На североизток, на около два километра, рудата на Благодат минава през селището Барие и се губи в Плочката планина. Некои от мазетата на с. Барие са вдълбани в рудата.

През войната със сърбите през 1915 г. нашият 13 Рилски полк ограби имуществото на мината и повреди машинарията. Малко след това немците го задигнаха заедно с въжената линия, дълга повече от 25 километра. Оттогава италянциите не са работили. Когато почнах издирването на руди в Босилеградско в мината имаше един пазач италянец, на име Мурина, минен техник. Той е ръководил проучванията на рудите във италянкската концесия и е бил главен съставител на шпионския план. Сприятелих се с него и ми оказа голяма помощ за работата ми. От същия научих, че чистотата на галенита е достигала до 80 % олово, а в пирита до 5 % злато.

Сега сърбите прекаврат галенита от мината в с. Крива Фея, а пирита поставят в пломбирани чувалчета и изпращат в мина Бор.

2. В Църна река, Мосулско землище, на левия ѝ брег през 1932 година пороен дъжд смъкна чимовете от скалите и се откри едно пространство от около половин декар чиста галенитна руда. Тя е около половин километър по-дълбоко от рудата на Благодат. Италянциите не са я знаели, а е в техната концесия.

3. В планината Валози, Долно-Любатско землище, сърбите са открили пласт оловно-цинкова руда. Аз и италянциите не бехме я намерили. На около един километър под тази руда има в едно дере половин метрова оловна жила и един метър манганова.

4. В с. Долна Любата, местността Широки дол, в началото на дола, има три жили с дебелина около един метър, отдалечени една от друга на около 40 метра. Дола слиза от пл. Валози. От същата планина слиза и Кози дол. Тук има половин метрова жила. В Криви дол има 80 сантиметрова жила. Дола слиза от Дукатска планина.

5. В с. Горна Любата, местността Суха Любата, има 5 жили с дебелина около 50 сантиметра, разположени в ивица хумище от 15 метра.

6. В махала Колчина Гарина, Горно-любатско землище, в подножието на връх Стърмна има две фосфориращи жили, примесени с хума.

7. В махала Явор Горно-любатско землище има две плитки галерии с дебелина на жилите към 2 метра. Съдържат към 80 % чисто олово и 5 до 8 % сребро, в пирита от 3 до 5 % злато.

8 Жилите от махала Явор продължават в югоизточна посока с прекъсвания, от долове и рекички. Галерии от нея има в мах. Гашевица, Долно-Любатско землище, Дукат, Назърица, Долно Тлъмино и Доганица. Същите жили минават на наша територия в Гюешево и Осогово, но с значително намаляване и влошаване на рудата.

Всички галерии са плитки. Некои от тях са били зазидани. Вероятно това е станало когато султан Баязид се е върнал от Косовската битка и изклял населението на Босилеградско.

ЖЕЛЕЗО

1. От черквата на гр. Босилеград до училището на с. Долна-Лисина се простира на повърхността магнитна жила по левия брег на река Божичка с дебелина от 6 до 10 метра и дължина 8 километра. Много от тази руда се е откъртила и свлекла в реката, а другата образува сипеи.

2. В Горна Любата, на дъното на река Суха Любата, 32 метрова магнитна жила пресича дъното ѝ почти перпендикулярно. Съдържа 70 % желязо.

3. В с. Ярешник, на южния склон на връх Църноок, има четири метрова магнитна жила с 75 % желязо. Рудата се вижда на повърхността на повече от 2 километра и е издигната над нея повече от метър. Голема част се е свлекла в Назъришката река, а образувала и два сипея.

4. В Божица и Топли дол има големи пространства с зърнест магнетит. През време на цар Крум и Симеон чрез промиване е обработвана рудата.

МЕД

1. В с. Долна-Любата, махала Мулина и махала Клисурата има жили, дебели над един метър.

2. В с. Брестница, махала Придолска и Качарска сърбите са открили дебела медна жила с голем процент злато в нея.

СРЕБРО

1. В всички оловно-цинкови руди има голем процент сребро.

2. В махала Колчина-Гарина, Горно-Любатско землище има 30 сантиметрова кварцова жила, която дава на тон руда 2 килограма и 200 грама самородно сребро.

3. В с. Долна-Любата, при устието на Широки дол се намира сребарен нитрат. Жилата е дебела над 2 метра и се вижда на повърхността 300 метра.

ГРАФИТ

На дъното на река Любатска, където в нея се влива река Църношичка, има пласт чист графит. През 1929 г. дъното на реката беше оголено и графита се виждаше на разстояние от 150 метра. А когато реката е вдълбала коритото си до графита станало големо свличане на Глошка планина с ширина около два километра и с дълбочина към планината към 4 километра. При това свличане се образували на левия брег графитни скали. Една от тях е висока 8 метра. Свличане е станало и на десния брег, но то е по-малко. Образувало се възвишение, на което има стара крепост.

ЗЛАТО

1. В пирита на оловно цинковите руди има от 3 до 5 % злато.

2. В с. Мусул в подножието на връх Стърмна има отвестна кварцова жила. Тук е добивано самородно злато. Италианците са откривали галерията и наново са я затрупали. Нанели са я в плана даден на сърбите с означение, неизчерпана златна галерия.

3. При училището на село Мусул, на десния брег на реката се намира четири метрова жила с смесена руда от желязо, мед и др. Златото в нея е от 24 до 46 грама на тон руда. Освен златото, медта, среброто и желязото били достатъчни за много рентабилен рудник.

Тази жила е много дълга. Проследил съм я на повече от 40 километра. На запад се скрива под връх Стърмна. На изток върви под баирите на Горна и Долна Любата и излиза на повърхността в Божичка река при училището на Долна Лисина. Тук рудата е преработена. След това минава под баирите на Милевци и Груинци и излиза на наша територия при фермите на село Киселица, но е на дълбочина към 30 метра и продължава около два километра и излиза на повърх на Златарева чука, Горно-Кобилско землище. Тук рудата е изработена. Жилата продължава на повърхността в с. Чешлянци, където също е изработена. Минава на левия брег на река Драгойчинска и отива nekъде към Трънския край.

През 1937 г. рудите в Бослеградско минават за проучване и експлоатация в ръцете на Миленко Месаревич от Белград, собственик и съдържател на големите Белградски хотели Балкан и Лондон. През пролетта на 1939 г. Месаревич влиза в преговори с Американска компания за продажба на златната жила. Американците му предложили 25 милиона динара и 40 % участие в бъдещия рудник, а той е искал 50 милиона и 50 % участие. Сделката не е станала поради нападението на Полша от Германия.

4. В с. Назърица, в Еленичката гора има стари златни рудници, експлоатирани през цар Симеоново време. Сега сърбите работят в тях при голема тайна. В рудниците не допускат никого освен работниците, които са само сърби. Рудата поставят в пломбирани чувалчета и я извозват с камиони в мина Бор. До рудниците са направили асфалтиран път. По него може да извозват желязната руда от с. Ярешник и оловото от селата Назърица и Долно-Тлъмино.

5. В с. Горна-Лисина, мах. Потресииска се намира 6 метрова златоносна жила. На запад върви под повърхността на с. Топли дол и планина Варденик. Излиза в долината на река Елашница, десен приток на Морава. На много места жилата е отвлечена от реката.

При устието на Елашница през 1915 г. имаше френски инсталации за промиване пясъка от реката. Добивали са от 10 до 12 килограма злато месечно. 13 Рилски полк, в когото бе и аз разруши машинариите и подпали сградите. Промиването до сега не е възобновено.

Тази жила минава на левия брег на Морава под планината Куковица и излиза на повърхността към град Ябланица. Тук има златна мина, която дава към 15 килограма самородно злато на месец.

На изток от Потресииска махала жилата е пресечена от Божичка река, но се явява наново на Милевска планина. Тук има дълбока галерия в жилата. От милевска планина кравца минава на наша територия през с. Шатковица. И тук има две галерии и една в Метохийско землище. Жилата продължава и минава под центъра на с. Драгойчинци. Продължава към Трънския край.

6. В селата Извор, Белут и Ресен има грамадно количество златоносен пясък от некаква стара река. Тук римляните и българите от Първото Българско Царство са промивали злато. Тези пясъци минават на наша територия в с. Горно-Уйно и продължават по долината на Драговищица и Струма.

ВОЛФРАМ

На седловината между планините Гложка и Валози на повече от квадратен километър се намира на повърхността волфрамовия минерал ТУНГСТЕН. До сега тук никой не е работил.

МОЛИБДЕН

1. до Слатинската река в с. Божица продължава Сурдулишкото молибденово находище, второ по големина находище в света.

2. Върхът на връх Стръмна в с. Мусул е от молибден.

3. Под целото Босилеградско поле, което е от около 10 квадратни километра, на 50 метра под повърхността, сърбите са открили молибденова руда. Вероятно е молибдена да минава на наша територия в землището на село Уши и Горни-Кортен на дълбочина 100 метра.

НИКЕЛ И КОБАЛТ

В западната част на гр. Босилеград има три затрупани галерии, от които е вадено никел и кобалт. Работено е само на левия брег на Драговищица. На десния брег жилата пада под нивото на реката. В северна посока минава през землището на с. Милевци и Груинци и вероятно излиза при манастирчето на нашето село Метохия, където има неизследвани стари работи.

УРАН

Уранова руда има в с. Божица, Гложие и Паралово, а може да има и на други места. Тех не съм проучвал, защото тогава те не представяваха никакъв интерес.

ФОСФОР

В Божичка река между гр. Босилеград и с. Долна-Лисина има два пласта фосфат. Единият е дебел 30 метра, а другия е по-малък. По качество надминава Чилийските фосфати. Вероятно минава и на наша територия под Милевска планина в с. Метохия под повърхността около 50 метра. С положителност зная, че достига на две трети от разстоянието между Божичка река и Метохия. В подножието на Милевска планина, на около два километра от границата ни при с. Груинци има малко постоянно изворче. През 1929 г. се напих от водата му. Веднага почнах да повръщам. Насмалко не се отрових от водата. Анализа показва че в нея има разтворен фосфор. Такова изворче има и между Босилеград и с. Долна-Лисина. Местните хора и добитъка не пият вода от тех.

Сега сърбите копаят фосфора и го карат на камиони в Владички хан. В бъдеще ще построят въздушна линия от находището до местността Претвор, на старат граница, а оттам ще го препращат по некакви тръби в Владички хан. Въздушната линия ще бъде 20 километра, а тръбите над 25.

Босилеградско е високопланинска местност, силно пресечена с дълбоки долове и рекички. Удобни пътища нема. До преди окупацията на този край към Сърбия немаше нито козя пътека. Сърбите построиха два шосейни пътя. Единия идва от Бесна Кобила за Враня, а другия през Божица за Сурдулица. И двата пътя минават през височини над 1200 метра и два-три месеца са затрупани от

преспи. Железопътна линия сърбите не могат да прокарат до Босилеградско. Коритото на река Морава е по ниско над 500 метра от горното течение на Любатска и Божичка река. Местото е такова, че железен път за Босилеградско може да се прокара само през Кюстендил.

Този край има 35 села с население 40 000 души. То е бедно, трудолюбиво и много любознателно. Има много голем процент хора с висше и средно образование. Неграмотни почти няма. До окупацията в Босилеградско немаше нито един човек от друга националност освен българи. И сега сърбите не се заселват тук.

Рудите в Босилеградско са разработвани от тракийците, римляните и българите през Първото българско царство. От тогава никой не е работил. След освобождението ни от турците софийския инженер Петко Тодоров, народняк и бивш кмет на София по измамнически начин е запазил периметър в Мусул и продал мината на Италианската компания за 100 години. Непосредствено преди окупацията инженер Радославов, бивш директор на мини Перник и фашистки министър е запазил периметър на златната жила в с. Долна Любата, но не е работил поради окупацията. Некои и други лица са запазвали периметри из Босилеградско, те са били ментърджии рудари и не са работили.

Сега сърбите имат грандиозен план за разработка на рудните находища. От мина Мусул копаят 13 километров тунел през който ще прекарват рудата от мината и бъдещите мини на други места до село Крива Фея, където строят голяма флотационна фабрика, където ще прочистват рудите от Босилеградско и техните села Бабина поляна, Стари глог, Сливница и Крива фея. В село Крива фея ще образуват 35 хиляден миньорски град. Ще прокарат над хиляда километри далекопроводи с високо напрежение и близо толкова въздушни линии. Ще разширят Сурдулишката електроцентраля като вземат целата вода от Божичка река /една част са вече взели/ и Топлодолската река. През тунела ще вземат Лисинска и Любатска реки за флотационната фабрика и за електроцентраля, а големия карстов извор в пл. Валози за пиене в гр. Крива фея, който сега няма повече от 800 жители.

При така изготвения план на сърбите за експлоатацията на рудните богатства в Босилеградско ще бъдат взети пет шест от водата на Драговищица. Останалата една шеста ще бъде замърсена не по-малко от река Струма.

Овощните градини в Кюстендилското поле ще бъдат осушени.

Мисля, че нашето правителство трябва да предотврати това осушаване, ако има такава възможност.

През миналото лето обиколих нашите рудни находища в Родопите и Осоговския балкан. Сравнени с Босилеградско те са много бедни.

Много обещаващо е рудното находище в с. Челопеч, което проследих през Балкана до Етро поле.

Много тежък удар за нашата икономика е заграбването на Босилеградско от сърбите.

Дали нема никога да си възвърнем този край ?

26 април 1968 г.

с. Горно Уйно

Кюстендилско.

Др.[угарски] привет: /п/ Захари Бонев

РИМ-Кюстендил, Нова история, научно-спомагателен фонд, инвентарен № 383.

Н.с. Ангел Джонев

Изповедта на един родолюбец

Краят на Междусъюзническата война, регламентиран с несправедливия Букурещки мирен договор от 28 юли 1913 г., стоварва върху България бремето на Първата национална катастрофа. Вместо разрешаване на Националния въпрос, страната отстъпва на своите съседи територии, населени изключително с българи. Тежката умора от двете балкански войни, многобройните жертви, пролятата кръв и безизходицата, пред която е изправено Отечеството, нанасят съкрушителен удар върху бойния дух на българската армия, респектираща доскоро с мощта си останалите съседни държави.

Цялата трагедия в историческата съдба на България през онези драматични времена, сякаш резонира в душевността на един човек, един несъмнен патриот, питаещ безгранична любов към своята Родина, на когото ще се спрем в следващите редове.

Сведения за него, макар и доста оскъдни, откриваме в писмо, което той изпраща до видния кюстендилски общественик и адвокат Милан Христов Киселички и чието съдържание публикуваме на страниците на Бюлетина. За съжаление узнаваме единствено собственото му име – Тодор, фигуриращо непосредствено след текста на писмото. Самият документ е написан в Босилеград на 13 септември 1913 г. Можем да предположим, че въпросното лице произхожда от този български край. Участва в Междусъюзническата война, през време на която попада в плен, но не е ясно кога и къде. Един па-саж в началото на текста ни навежда на мисълта, че, както Милан Киселички – участник в двете балкански войни в състава на 13-ти пехотен Рилски полк, вероятно и автора на писмото е бил мобилизиран в същия полк, с който изминават бойния път от Кюстендил през Кочани – Щип – Радовиш – Струмица – Солун – Дедеагач – Малгара – Булаир. След злополучния завършек на боевете срещу сърбите при Злетовска река (17-18 юни 1913 г.), мнозина български войници, сред които Киселички, а изглежда и неговият близък са пленени и по-късно отведени в Белград, където престояват до септември с. г. Думите “...еднаквата участ, що ни сполете...” и “...напусто отиде изгубеното в Белград време...”, са в подкрепа на това твърдение.

Казаното дотук ни дава основание да предположим, че това лице е известният босилеградски общественик и патриот Тодор Захариев Харизанов, по-малък брат на най-изтъкнатия изследовател на Босилеградския край Йордан Захариев. Известно е, че той е участник в двете балкански войни като подпоручик и адютант на 1-ва дружина от 13-ти пехотен Рилски полк и се сражава срещу сърбите при Злетовска река и Калиманци (1-18 юли 1913 г.), но няма данни да е попадал в плен. Разбира се, без наличието на допълнителни документални свидетелства, доказващи, че автора на писмото до Киселички наистина е Тодор Захариев Харизанов, всичко остава в сферата на догадките. Пребивайки в Босилеград, в посочения документ той разкрива и покъртителната картина, последица от водените военни действия там през Междусъюзническата война. Броени дни след нейното начало, сръбски подразделения навлизат в Кюстендилското Краище и крайнината Каменица, възползвайки се от отсъствието на редовни български войскове части. За тяхното прогонване, командващият 5-та армия генерал-майор Стефан Тошев образува бойна група в състав: 1-ва бригада от 4-та пехотна дивизия, 45-ти и 72-ри пехотни полкове от 5-та пехотна дивизия, 6-ти конен полк и 4-та пионерна дружина. Съгласно получената на 22 юни 1913 г. заповед бойната група атакува сърбите в 3 направления: Едното към връх Църноок, другото по пътя Долно село – Бобешино – Долно и Горно Тлъмино – Бистър – Голем връх и третото направление, към Долно село – Бобешино – Жеравино – Голеш (Кратковременната сръбска окупация на тези области, както и последвалите сражения между българските войскове части и сръбския агресор, са подробно описани от Тодор Димитров в материала “Сръбските грабежи и насилия в Кюстендилското Краище и крайнината Каменица през Междусъюзническата война 1913 г.”).

В резултат на успешно проведени военни действия, българските части овладяват връх Църноок и височините Мала Църцория и Голеш. На 27 юни с. г. сръбски подразделения се насочват и окупират Босилеград, но още в първите дни на юли без особени усилия са изтласкани зад определената от Берлинския договор българо-сръбска граница.

Последиците от кратковременната сръбска окупация на Кюстендилското Краище и част от крайнината Каменица са ужасяващи. Плод на жестокостта на сръбския агресор е лишаването от живот, имот и средства за препитание на мнозинството от местното българско население. Опожарени са множество здания, насилствено са отнети пари, храни, добитък, селскостопански инвентар. Така на-пример, според сведенията на формираните няколко дни след приключването на военните действия комисии за установяване и оценка на щетите, причинени от сърбите, в Босилеградска община са разорени 156 домакинства в селата Милевци, Райчиловци, Радичевци, Гложие, Паралово и Босилеград. “Край шосето са погребани сръбски и български войници, къщите на много места са издраскани от куршуми, по баирите се чернеят окопи, хората разказват за сраженията – всичко ми напомня за пустата война”, тъжно отбелязва автора на документа.

Писмото се съхранява в семеен фонд Киселички, заведен в Държавен архив – Кюстендил под № 282К, оп. 1, а. е. 60, л. 6-7. Публикува се цялостно без съкращения. Запазени са езикът и стилът на автора, с цел текста да бъде предаден в автентичен вид, както и често срещаните в него многоточия.

Босилиград.
Мили ми сватко,

Получих хубавото ти писмо. Много ти благодаря, защото то иде тъкмо навреме. Никога не съм имал нужда от човек близък, пред когото да плача, колкото сега.

Вервай ми сватко, че със сълзи на очи четох това писмо. Така страдам и аз, драги! Еднаквата участ, що ни сполете, може би ни кара еднакво да мислим... Но не е само това... Та нам и на Коджа-Чешме така мислихме...!

Вервай, немам сили да живея... Чудя се какво може да стане с мене... Мене се вижда дори обидно, чедомашните се грижили или плакали за мене. Мене ми е пусто в душата... Може би пленяването е притурило още болки, но вервай, нищо не мога да си обясня... Не мога вече да ям, да спя... Ако продължава това до край, къде ще отида?

Нема място за честните хора в света!

Разказвах как се е случило това нещо още с нас, па още продължавам да разказвам, за да удовлетвори хорското любопитство...

Съжالياят хората за нас, псуват виновниците, кълнат съдбата, ала всичко напусто. Отидох в училището, но и там пусто... Целият ми мир е обхванат от една тъга, голема и необяснима тъга... Не мога да стоя на едно място, не мога да чета... Напусто отиде изгубеното в Белград време... Колко спокойно гледам загубата в това отношение... Аз мислих, че само с немския език мога да живея, но съм се лъгал.

Да видим как страда българския народ. Прости хорица, които не са се интересували за България, и те страдат. Те дадоха всичко що може да даде човек, но и те получиша само разочарованието...

Селяни ми се оплакват, че не могат да работят... Всички страдат сватко! Като че ли тука има по-смислен свет, защото никой не живее със старото, а всекой е разочарован от новото. Притури при всичкото и това, че в Босилиград има и следи от войната. Така край шосето са погребани сръбски и български войници, къщите на много места са издраскани от куршуми, по баирите се чернеят окопи, хората разказват за сраженията – всичко ми напомня за пустата война... Та и тука в този отдалечен кът не съм напълно освободен от онова, що хората наричат война. Понякога си давам усилие да бъда горд, защото повече съм преживял от всички що са воювали, но това минава така бързо и пак ме обхваща онази мъка, онази необяснима мъка, която сигурно ще ме докара до печален край. Събуждам се рано с чувството на грижения, обидения човек. Прекалено честолюбив съм бил! Не съм се бил отърсил от дребнавостите в живота... А епохата е геройска, разбира се, на тези герои, които бегането направи герои.

Искам да чета в лицето на всички подобни едно съжаление към мен, което не изказват пред страха да не ги обвиня и напсувам. Това недоисказване ме ужасно нервира.

Като че ли нема място тука за нас! Ще гледам да съглася нашите да ме освободят за некой и друг месец за душевно лекуване в Европа... Пиши ми моля те, веднага!

Много съм разхвърлян, та прощавай че ти пиша така безсистемно.

На Вашите моа поздрав, а тебе хиляди.

Тодор

16. 10. 2006 г.
гр. Кюстендил

Костадин Николов

Запасно подофицерско дружество “Босилеградско краище” – с. Трекляно

След заграбването на по-голямата част от Кюстендилско краище от сърбите през ноември 1920г. там е немислимо формирането и съществуването на партийни, ученолюбиви, благотворителни и всякакъв род български структури. Дори мисълта за някакво българско проявление е предварително обречена. За самата България времето след националния погром е време разделно, време на национално падение и nihilизъм. Като че ли пред България не съществува национално-духовно бъдеще. Но българският дух, както показва историята е несразим от никакви превратности и катастрофи. И лека-полека в различни кътчета на страната се появяват родолюбиви организации на: запасните офицери, македоно-одринските опълченци запасните подофицери и други.

Не остава настрана от това национално пробуждане и Кюстендилско с принадлежащите му краища. И понеже Кюстендилско краище е разкъсано на две неравностойни части, по-голямата – западната, е осъдена да я тъпче сръбски ботуш, естествено е такава дейност да се прояви и в другата – източната част. И наистина централното селище Трекляно става седалище на запасно подофицерско дружество “Босилеградско краище”. Не искам да се впускам в подробности по правилността на термините Босилеградско или Трекляноско краище, т.е. краища на самите тях. Не е логично. В нашата географско-историческа книжнина е възприето и утвърдено названието Кюстендилско краище. Освен него днес навлизат в употреба – Босилиградско, Босилеградски край, Трекляно, Трекляноски край. Нека обаче оставим разсъжденията, предмет на научната терминология и минем към конкретния ни обект на внимание. А именно Запасното подофицерско дружество – с. Трекляно. Мисля, че названието “Босилеградско краище” е употребено умишлено да напомня и обърне погледите на всички българи на запад, дето български земи и население са стегнати в сръбски окопи.

Инициативата за появата на дружеството е от командира на 2/3 пограничен подучастък капитан Бейков. По негова покана на 25 септември 1925г. в Треклянското основно училище се събират, според учредителния протокол, запасни подофицери (по днешна терминология сержанти) от Добридолска, Драгойчинска, Средоречка и Треклянска общини. Присъствуват бившите подофицери: Симеон Сотиров, Минко Чавдаров, Харалампи Андонов, Наке Величков, Иван Гръков, Гено Иванчов, Стефан Христов, Зинови Рангелов, Иван Захариев, Тасе Чемлянски, Григор Сотиров, Миле Геошев, Сотир Митрев, Григор Йосифов, Стоичко Захариев, Тодор Манчев, Коста Митрев, Георги Попалексов и други. За ръководството на събранието са избрани Коста Митрев – председател и Асен Митов – секретар. Приет е дневен ред и след размяна на мисли е решено да се създаде местна подофицерска структура. Набелязани са основните задачи за бъдещата дейност. Избрано е управително тяло с председател Коста Митрев и секретар Симеон Сотиров. Христо Илиев, Крум Неделин, Харалампи Андонов и Анани Манев са натоварени да изготвят проект на дружествения устав. Той е утвърден, според едно известие, от Министерството на вътрешните работи на 5 август 1929г. Ако е така, доста закъснява официалната регистрация. Сигурно се отнася за преутвърждаване.

Дружеството е поделение на Съюза на запасните подофицери – гр. София. От него и до него е запазена част от кореспонденцията а също протоколи от дружествени събрания, списъци на членове и други. В тях се засяга главно организационното и финансово състояние. Освен Коста Митрев известни са имената на още двама председатели – Минко Чавдаров и Давидко Врътов. Броят на дружествените членове се движи от 15 до 29. Редовно се провеждат събрания, събира се и отчита членски внос. В имуществено отношение състоянието му не е завидно. Най-ценната вещ е дружественото знаме. Не е известно какво е на цвят, какви са символите, дали е запазено и къде се намира днес.

Получава се вестник “Подофицерска защита”, заменен с “Родина”. В малката библиотечка са подредени книги, предимно с военно историческа тематика. Изпращани са делегати на съюзните конгреси. Чествувани са национални и местни празници. Организиран са вечеринки и сказки с родолюбива насоченост.

Дружество “Босилеградско краище” продължава дейността си и в първите години след 9 септември 1944г. Закрито е от комунистическата власт, заедно с други родолюбиви организации, вероятно в интервала 1949 -1952 г.

Дружествената дейност, макар е неподплатено с достатъчно документални свидетелства и затова непълна е необходима и полезна. Организираните запасни подофицери в Трекляноско са не толкова резерв на армията, колкото родолюбив духовно-възрожденски ресурс в почти безнадеждните следвоенни години на България. И същевременно искрица надежда в душите и сърцата на потиснатите им братя в западния дял на Кюстендилското краище.

КИЦ с театралните самодейци на БИТЕФ-Полифония в Белград

От 17 до 19 септември в организация на КИЦ-а в Босилеград петнайсетина босилеградски ученици театрални самодейци за втори път участваха на един от най-престижните театрални фестивали: 40-и театрален БИТЕФ фестивал и 7 БИТЕФ-Полифония в Белград. Те се представиха пред белградската публика с представлението “Един необикновен ден в Босилеград”, замислено и реализирано от самите ученици с което те отправиха остра критика към управляващите, учителите, родителите, към самите себе си и цялото общество за всекидневните проблеми и безизходицата в която затъваме всички заедно. С цел да се насърчи богатството на различията и да се преодолеят провинциалните предразсъдъци по отношение на родната ни култура, представлението бе изиграно на местния босилеградски диалект, и това се оказа най-силното: белградската публика разбра и бурно акламира нашите момичета и момчета.

Представлението бе подготвено заедно с представителите на КИЦ-а и специалистите от белградската неправителствена организация ЦЕДЕУМ (Център за драма и едукация в изкуството) в рамките на проекта “Да се покажем заедно”.

С това представление приключи проекта в рамките на който КИЦ-а в Босилеград заедно с неправителствените организации от Враня, Зайчар, Княжевац, Приполе и Нови Пазар три години работи за развитието на културата на демократичното общество и разбирателство и толеранция с различните етнически общности. Проектът се финансираше от италианската неправителствена организация СООРІ и Европейската комисия в рамките на Европейската инициатива за демокрация и човешки права.

Александър Димитров

България тук трябва сериозно да помага!

Това заяви на 21 септември в Босилеград Председателят на Комисията по въпросите на децата, младежта и спорта в Парламента на България г-н Светослав Спасов по време на официалното си посещение по покана на КИЦ-а в Босилеград за празника на града. Г-н Спасов предаде поздравително писмо от председателя на Народното събрание Георги Пирински на председателя на КИЦ-а в Босилеград Иван Николов.

По време на тридневния си престой в Босилеград, Спасов се срещна с кмета на Босилеград Владимир Захариев, директора на ОУ в Босилеград Методи Чипев, с председателя на Демократичната партия Миле Миленов, ръководството на КИЦ-а и други видни лица в общината. Спасов и кметът Владимир Захариев са обсъждали икономическите, културните, просветните и проблемите на спорта в Босилеград. Станало е дума и за посещение на представители на босилеградска община на Народното събрание с цел да се представи положението на общината и да се потърсят инвеститори за босилеградското стопанство. В КИЦ-а той се срещна и говори с граждани на Босилеград, след това обиколи паметника на Левски, паралелката на български език и селата Извор, Долна и Горна Любата и Зли Дол където разгледа църквите и говори с местните хора. Както заяви самият той, целта на посещението му е да се запознае със ситуацията в Западните покрайнини, с проблемите с които се среща българското население тук, от какво най-много се нуждае и какво трябва да направи България за да му помогне.

Той подчерта, че ще запознае Външно министерство за налагащото се техническо облекчение за издаване на визи на българите в Западните покрайнини след 1 януари 2007 година когато България и официално ще стане членка на ЕС. За нас е повече от ясно, че правата на българското население в Сърбия продължават да се нарушават – заяви Спасов. България трябва да настоява пред сръбските власти обучението в училищата да се провежда изцяло на български език, а самата държава да помага учениците с учебници и учебни помагала. Спасов заяви удовлетворението си от работата на

КИЦ-а в Босилеград и заяви, че ще настоява пред съответните институции в България да отпуснат средства за реставрация на църквите в Босилеградско и да се увеличи бюджета на КИЦ-а.

Културна програма по повод 9 години КИЦ

КИЦ-а създаде традиция с помощта на деловите си партньори от България да организира културни мероприятия по повод годишнините от създаването си. Със здравата подкрепа на Столична община София на 31 септември в Босилеград се представи Софийския театър “Провокация” който е в състава на най-старото читалище в столицата “Славянска беседа”. Гостите изпълниха поетичния спектакъл “Неочаквани възкресения” по стиховете на известния български поет Радой Ралин. Постановката е на режисьора Димо Димов а ролите изпълниха артистите Петър Райжеков, Златин Цветанов и Христина Ангелова. На сцената се сменяваха и известната българска поппевица Весела Минчева която изпълняваше забавни и народни песни и танцовата двойка Яна Димитрова и Георги Ганков от клуба по спортни танци “Средец” от София.

Същевременно босилеградските любители артисти от гимназията изпълниха представлението “Един необикновен ден в Босилеград” с което те се представиха на БИТЕФ – Полифония в Белград. В началото на представлението към присъстващите се обърна Председателя на Програмния съвет на КИЦ-а в Босилеград Иван Николов, че от началото на сформирането си КИЦ остави трайна следа в културния живот и съзнанието на хората с многобройните си културни мероприятия. Като най-големи постижения на КИЦ-а той отбележи Паметника на Левски, “Бюлетина”, Великденския фестивал, Петицията за обучение на български език, провеждането на избори за хора с българско гражданство, увеличаване на интереса за следване на българските ВУЗ-ове, съдействие пред български организации и държавни институции за поправка на черкви и пр.

Гости на тържеството бяха Николай Караколев, съветник в българското посолство в Белград, Галина Божанска – директор на Дирекция “Култура и образование” към Столична община и Петя Йотова – главен експерт в същата дирекция както и гости от Кюстендил. По този повод г-н Николай Караколев връчи на КИЦ-а телевизор дарение от българското посолство в Белград.

Волен Сидеров в Босилеград

В рамките на предизборната кампания за президент на Република България кандидат-президентската двойка на политическа коалиция “Атака” Волен Сидеров – Павел Шопов със сътрудниците посетиха Босилеград. Те изненадващо за всички пристигнаха в Босилеград където участваха в пряко предаване по КТ “КОДАЛ”, положиха цветя пред паметника на Левски и след това дойдоха в КИЦ-а в Босилеград където в продължение на около 40 минути им бе представена дейността на КИЦ-а и положението на българското малцинство в Западните покрайнини и им бяха връчени писани материали за положението на малцинството.

След това кандидат-президентската двойка Сидеров – Шопов се срещнаха с граждани в КИЦ-а където те се представиха и се произнесоха критично за българската външна политика по отношение на българите извън България. Изненадващо за босилеградчани Сидеров в Босилеград се представи много по-умерено отколкото босилеградчани са свикнали да го виждат по ТВ “СКАТ”. След обичайните критики на основния си опонент Георги Първанов и партията на Ахмед Доган ДПС, Сидеров и Шопов изразиха мнение, че България недостатъчно работи за подобрене на положението на българското малцинство в Западните покрайнини и обещаха, че чрез парламентарната група на “Атака” в Народното събрание, те ще се застъпят за облекчаване на процедурата за придобиване на българско гражданство и облекчаване на визовия режим който ще се прилага от 1 януари 2007 година. Сидеров раздели предизборни листовки, плакати и книгите си на босилеградчани. Жеста на посещението на Сидеров в Босилеград се отрази на резултатите от гласуването – на втория тур двойката Сидеров – Шопов имаше най-много гласове.

Избори за български президент в Босилеград

Това са избори които за втори път се провеждат в Босилеград. Миналата година се проведеха парламентарни, а на 22 и 29 октомври т.г. първия и втория тур на президентските избори. Изборите се проведеха в КИЦ-а а право на участие имаха българските граждани в Сърбия главно от

Босилеград, Сурдулица и Враня. От организационна гледна точка както и винаги КИЦ-а се справи успешно. Избирателните комисии бяха съставени от местни хора с българско гражданство и делегирани представители на Външно министерство на Република България. При липса на по-богата предизборна активност, повечето от хората предпочетоха да дадат гласовете си на кандидат-президентската двойка която единствена дойде в Босилеград Волен Сидеров – Павел Шопов. На първия тур резултатите бяха: участвали 74. От тях гласували: за Сидеров – Шопов 30; за Първанов – Марин 21; Беров – Николова 14; Велев – Мутафчиев 4; Марков – Иванова 2. На втория тур гласували 79. Недействителни 4. За Сидеров – Шопов 39; за Първанов – Марин 36.

Ваклуш Толев по повод Деня на народните будители в Босилеград

КИЦ-а в Босилеград тази година отбележи Деня на народните будители заедно със сдужението “Национално движение – Западни покрайнини”. Гост на КИЦ-а бе известния български философ и мислител Ваклуш Толев който посети Босилеград, Изворската черква и старото килийно училище. Той остана впечатлен от размерите на изворската черква и килийното училище за което каза че по времето на робството е било български университет. Във вечерните часове пред около 40 посетители изнесе беседа за значението на Деня на народните будители и проблемите на българската национална идентичност. Той изтъкна, че будителството е било силата на цялата нация за освобождение от робството. Денят на народните будители за пръв път е отбелязан през 1909 година а официално празникът се чества от 1922година. След 1945 година будителството вече не се чества “заради силата на интернационализма” а след 1990 отново е възстановено. Съорганизаторите, председателят на “Национално движение Западни покрайнини” доц. Лозан Митев и д-р Валентин Янев активно участваха в провеждането на мероприятията като направиха първите контакти поеха превоза на философа и дъщеря му от Босилеград до София и обратно.

КИЦ на посещение в Плевен

По повод Деня на народните будители КИЦ-а в Босилеград с група деца върна посещението на плевенските деца които гостуваха в Босилеград за Великденския фестивал. Посещението се проведе по идея на преподавателката по българска филология Вера Апостолова в Гимназията за обучение по чужди езици в Плевен и по поканата на кмета на община Плевен Найден Зеленогорски. Целта бе отново да се срещнат и утвърдят приятелските връзки между децата на Плевен и Босилеград.

По предварително утвърдена програма, босилеградската група бе тържествено посрещната от заместник кмета на общината и Гимназията, а вечерта всички заедно имаха възможност в плевенския театър да гледат изпълненията на фолклорни танцови състави на фолклорния фестивал който се провеждаше по повод Деня на народните будители в Плевен. На другия ден децата заедно присъстваха на час по български език а след това посетиха Троянския манастир и Ловеч. Във вечерните часове отново присъстваха на концерт и се повеселиха в централния плевенски ресторант. Представителите на КИЦ-а Иван Николов и Радко Стоянчов се представиха с произведенията си пред плевенските поети и писатели и заедно с тях четеха стиховете си на литературната вечер на която дойдоха и ученици от гимназията и клуба на писателите. На третия ден децата обиколиха Панорамата, музея и други забележителности на Плевен и в следобедните часове босилеградските и плевенските деца трогателно се разделиха сърдечно изпратени и от техните родители с желание отново да се срещнат в Босилеград.

Босилеградските деца останаха изключително доволни от посрещането и екскурзиите из околността на Плевен. Това очевидно е една от по-ефикасните формите за създаване и развиване на приятелски връзки между младите които не бива да бъдат обременени с историческите наслоения от страх и недоверие към България и българския народ съзнателно култивирани у нас в продължение на десетилетия.

КИЦ-а отбележи Деня на Западните покрайнини в Босилеград

И тази година КИЦ-а в Босилеград отбележи Деня на Западните покрайнини – 8 ноември с помощта на софийската организация на ВМРО. Гости бяха председателя на организацията Ангел Джамбаски и група млади членове на ВМРО от София и Благоевград.

За разлика от предишните години когато Деня на Западните покрайнини в КИЦ-а се отбелязваше с исторически лекции за Ньойския договор и за други исторически събития от българската национална история, тази година основната част от изказванията беше насочена към съвременното – политическата обстановка в България и разискване за положението на българското национално малцинство в Западните покрайнини с оглед на новите реалности настанали с членството на България в ЕС. Стана дума и за възможностите за облекчаване на визовия режим за българите от Сърбия след 1 януари 2007 година.

От дейността на Фенклуба на Левски в Босилеград

Фенклуб Левски в Босилеград с подкрепата на Националния фенклуб Левски успешно продължава да работи и да представя българския спорт в Западните покрайнини. Все повече се увеличава интереса за българския спорт и за международните мачове в София сред младите любители на спорта и в съседните градове Сурдулица и Враня.

През последните два месеца се проведеха няколко организирани пътувания от Босилеград до София където групи фенове от Босилеград, Сурдулица и Враня присъстваха на мачовете от Шампионската лига.

На 27. септември група от 50 фена от Босилеград, Сурдулица и Враня със съдействието на Фенклуба и КИЦ-а в Босилеград присъстваха на мача от Шампионската лига Левски Челси (0 : 3).

На 07. октомври, група от двадесетина фена от Босилеград присъстваха на мача България – Холандия (1 : 1), а на 18 октомври още няколко фена от Босилеград присъстваха на мача Вердер – Левски. На реванша на 31 октомври двадесетина души от Босилеград и Сурдулица пак присъстваха на мача Левски – Вердер (1 : 3).

На 22. ноември около 40 души от Босилеград, Сурдулица и Враня присъстваха на мача Левски – Барселона (0 : 2)

Православни празници и обичаи

1060 години от Успението на ангела-пазител на България св. Йоан Рилски – 19 октомври

Свети-Ивановото име и до днес свети като сияйна звезда в небето на българските летописи и никога няма да угасне, защото безсмъртна е паметта му в съзнанието на българския народ. Никой по-добре от народа не може да определи мястото на народните водачи, благодетели и будители в храма на безсмъртието. Целият благочестив български народ със своята спонтанна и непринудена почит към свети Иван Рилски е доказал, че този “беглец от живота” най-много му е дал. Затуй и народът така горещо обича свети Иван. Затова така усърдно му се моли. Затова го и тачи като свой небесен покровител. Свети Иван Рилски, този най-прославен български праведник, като духовен титан, като някакъв нов Мойсей, е спирал с огнената си молитва потока на Божия гняв в минути на боготстъпничество и грехопадение в България. Със своя пример той е запалвал копнежа по светостта у много православни българи и се е явявал всякога като най-деен подбудител към богоугоден живот за българите. Той е ангелът-пазител на нашето отечество. Той и сега ни закриля от всевъзможни беди. Колко трябва да обичаме свети Иван! Как свято трябва да тачим паметта му! Целият свети-Иванов живот и подвиг е едно дивно тържество на духа над материята и едно потвърждение на библейската истина за приоритета на духовното над плътното.

Света великомъченица Варвара – 4 (18) декември

Варвара живяла през трети век Илиопол, по времето на император Максимилиан, който преследвал християните. Била единствена дъщеря на заможния Диоскор, който ревностно се грижел за нея след смъртта на жена си. Варвара била красива и умна девойка, живееща самотно и тайно от баща си – езичник приела християнската вяра, като отказала да се омъжи. Според преданието

баща ѝ сам я предал на управителя Мартиан и с негово съгласие била подложена на големи мъчения, ала вярата ѝ оставила несломима и всеки следващ ден, когато се изправяла пред мъчителите си, без белези от раните, които нощем Христос изцелявал. Подкрепяла я единствено християнката Юлиана. Диоксор сам станал палач на осъдената си на смърт дъщеря след което го поразил гръм, а телата на Варвара и Юлиана били погребани от християни и там било построен храм, където вярващите ходели на изцеление. Мощите на света Варвара са в Киев, а малка частица от тях – в църквата “Свето Преображение”, София. В народната традиция тя е зачитана като закрилница от болестите и най-вече от шарките. Затова в нейния ден се пекаат обредни питки както и варива подсладени с мед, за умилюствяване на шарките и се раздават за здраве на децата и на домашните животни.

Свети Николай Чудотворец – 6 (19) декември

Николай живял през трети век в ликийския град Патара. Чичо му, Николай, който бил епископ, го посветил в Божие служение и го направил презвитер. След смъртта на родителите си Николай раздал голямото си наследство, като извършвал благодеянията си тайно и скришом и така изпълнявал Божията повеля да прави добро, без да търси почести и известност. Така например, когато един богаташ обеднял и поискал да омъжи дъщерите си за богаташи, тоест, да ги пожертва, за да се съземе, Свети Николай му подхвърлял тайно кесии със злато, за да го отклони от такива грехове... По-късно заминал за Божия гроб и при силна морска буря възкресил моряк, който паднал от мачтата. Когато стигнал до главния град на областта Ликия – Мир, епископите се били събрали там, за да изберат архиепископ на града. И бил избран той. Като духовен баща на Мирликийската църква помагал на всички, а когато се разраснало гонението срещу християните, самият той престоял в тъмница, понесъл много страдания и с вярата си крепял затворниците. При новия император Константин той се върнал към своето архиепископство, а след Никейския събор, на който било осъдено арианството, според преданието сам Свети Никола ударил плесница на Арий, като не могъл да понесе богохулствата му... Извършвал много чудеса със силата на Божието слово и премъдрост – спасявал от кръвопролития при бунтове много хора, спасявал обречени при морски бури, спасявал от смърт невинно наклеветени, като навсякъде се борил да възтържествува справедливостта, защитавал онеправданите и невинните. Словото му било много силно и въздействащо, а лицето му сияело, озарено от Божията светлина и промисъл. Просветлявал и обръщал към Бога и много неверници. Починал в дълбока старост и бил погребан в град Мир, а много по-късно мощите му били положени в град Бари, Италия. В народната традиция е почитан като закрилник на моряците, рибарите, мореплавателите. В негова чест в църквата се занася петохлебие (пендохаро). Някога рибарите в навечерието на Никулден в торби прясната риба и върху всяка торба бил отбелязван родовия знак на семействата върху тръстикова пръчица, пришита към торбата. На Никулден се правят фамилни рибни курбани, сготвя се фасул пекат се обредни хлябове, свиват се постни сарми. И, разбира се, основното ястие, което символизира жертвоприношението към светеца, е шаранът. Може да се поднесе и друга риба, но се препоръчва да е с люспи, които пък символизират многотията, имането, тъй като “голата” риба напомня за бедността, която не трябва да се придзвиква. Шаранът може да бъде и сварен, както в най-старите времена, или печен. За целта се прави рибник – увит в тесто шаран, чиято опашка е още повече удължена от тестото и е предназначена за свещеника, който я отрязва след освещаването на рибника. Другото ястие е пълненият шаран.

Свети мъченици Мина, Ермоген и Евграф – 10 (24) декември

Император Максимилиан, преследвайки християните, изпратил атинския си воин Мина в Александрия да ги откаже от Христовата вяра, ала Мина, бидейки сам християнин, вместо да ги преследва, проповядвал Божията мъдрост разпространявал я и изцелявал страдащите. Тогава разгневеният император изпратил при Мина своя управител Ермоген, който бил езичник, заповядайки му да сломи Мина в християните. Мина разказал на Ермоген как се е покръстил, как е усетил силата на Христовата вяра... Ермоген заповядал да измъчват Мина – изболи му очите, отрязали му езика и краката, ала през нощта сам Христос го изцерил, та на другия ден се явил отново здрав и всички се смаяли от Божиите чудеса. Ермоген се покръстил също и тръгнал с Мина да проповядва, а императорът сам пристигнал в Александрия, за да види как след мъченията Мина и

Ермоген отново се явявали възкресени от Иисус. Към тях се присъединил, като се покръстил, писателят Евграф, когото императорът убил, а Мина и Ермоген били посечени и хвърлени в морето. Ала телата им не потънали, а ковчегът с тях стигнал до Византион, където епископът ги погребал. На техния ден според народната традиция се почита предпазването и разминаването със злото, на всички странници, пътници, кираджии, отбелязали разминаването с изпитанията, та този празник народът нарича “минавам-подминавам” та се пекаат и раздават питки, колачи и хлебчета, наречени на светиите.

Света великомъченица Анастасия – 22 декември

Бащата на Анастасия бил богат римлянин езичник и тя от майка си – християнка и от учителя си Хрисогон съвсем млада получила не само високо образование, ала и просвещение в християнската вяра. Баща ѝ я омъжил насилно за знатен римлянин езичник, който бил много жесток и когато разбрал, че тя дарява на страдащите богатото си наследство и обикаля нещастните, той я изолирал от света. Учителят ѝ също бил в затвор – заради Христовата вяра, и тя намирала начин да му пише, разказвайки му за своето отчаяние. Не след дълго мъжът ѝ умрял и Анастасия започнала отново да помага на болните, бедните и нещастните. Император Диклетиан, който преследвал безкомпромисно християните, заповядал да обезглавят Хрисогон. Анастасия продължила да обикаля тъмниците и да утешава и помага на затворените християни, докато Диоклетиан научил коя е и след като не могъл да я отклони от Христовата вяра, заповядал да я подложат на мъчения. Опитали се да я уморят от глад и жажда, ала Анастасия подкрепена от Божията сила, останала здрава. Тогава решили да я удавят заедно с други осъдени християни, ала пробитата лодка не потанала и спасените от Анастасия били предадени на нови мъчения, а самата Анастасия привързали към четири стълба и я изгорили. След като огънят стихнал, видели че мощите на Анастасия останали невредими, а по-късно били пренесени в Цариград.

Афоризми

- Не знае дали ще дочака другиден, защото живее от днес за утре.
- В живота първите ги стрелят, а последните кучета ги лаят.
- Когато ти поставят ярема, най-близък пътеводител ти остава остена.
- За големите бандити пътищата до затвора са трудно проходими.
- Задните вратички са предвидени за по-предните хора.
- Най-често белите пари се вадят от черна търговия.
- Правниците които са за съд, може да ги осъди само Господ.
- При придвижване към властта са поносими и тежките удари.
- Властоманията е най-заразната политическа болест.
- Кратуната може да се издигне най-много до статута на тиква.
- В кухня кратуна идея не се ражда.
- Едни си дават душата за някого, а други им я вадят.
- Най-често хората на някого, не обръщат внимание на никого.
- Великите сили одраха България и разпъната кожата ѝ на европейската карта.
- За да влезем в евросъюза трябва първо да се поеuropeanчим у нас.
- От задиране най-много се оплакват грозните жени.
- Сгазиш ли лука на мафията, ще те направят на салата.
- Човек най-добре се грижи за тези животни които ще изяде.
- Ако те нападнат завистливци, значи си направил нещо добро.
- За завистливите малкото щастие на близкия е цяло нещастие.
- Подлогата е горда когато си има цървул.
- Всяка по-близка дупка на колана е една излъгана надежда за по-добър живот.
- При социализма доносите бяха невидими стъпала към властта.

- Най-бързо побеляват черните хора.
- Постави ударение върху кражбата и шефът сложи точка на работното му място.
- Затварям си очите че ме краде, а тя ме гледа като ограбена.
- Най-много се залостяват крадците, защото симислят че и другите са като тях.
- Често върху леките самари се товарят най-големите политически тежести.
- Голите факти не могат да се крият в леглото.
- Не е религиозна позата да седиш със скръстени ръце и да чакаш подаение.

Боян Балкански

Политически обзор

Нашият човек се чумери
 за политическите далавери:
 батко-Владко, сербез кмет,
 свика общинския съвет
 и тури на дневен ред:
 на баба Люба пукнала крава,
 трябва помощ да ѝ се дава;
 в циганската махала е страшно –
 трябва да им купим брашно,
 да простим сметките за ток,
 че без циганския вот
 на избори ще се чудим
 и властта ще изгубим!
 Трябва да раздадем бонбони
 за пет-шест евромилиони,
 сръбски байрак да развеем
 и на Кошуница да пеем –
 той ще ни затрупа в злато
 че сме против ЕС и НАТО!
 След това пък стана дума
 да се тъкми референдума,
 Конституция да се нагласи
 та Сърбия да се спаси:
 със една бобарска притка
 ще спечелим косовската битка!
 Стягайте опинци и скутачи,
 за патриотични задачи:
 със джипки и лимузини
 събирайте вуйни, лели, стрини,
 карайте ги от рани зори
 да се влачат на избори,
 че без тяхната подкрепа
 Кошуница ще ме утепа!
 Послушайте речта моя:
 помогнете и на Войа,
 който сега с гладна сръчка
 плаща косовската плячка,
 и в тестаментската тапия
 ни закле за Велика Сърбия!
 На сиромашката шия
 още тегне моята кесия,

но във втората петилетка
ще оправим нащта сметка:
ще асфалтираме джадето,
ще оправим дереджето,
и с правителствените пари,
ще строим дом за баби стари,
ще правим нови телевизии
и гатери за ловджии,
ще има и за зала, и за кроса –
да водим народ за носа,
че и ние сме прочели
Николо Макиавели!
Ето братя, тая зима
нови избори ще има!
Трябва да ви кажа право,
дръжте се за мене здраво,
че Парламента без мен
няма да види бял ден,
и вие моите евромилиони –
през криви макарони!
Кой бурканите ще носи,
кой парите ще проси,
кой на разни събрания,
ще ви дава обещания?
Без никакви преструвки
ще засипе ви с целувки –
аз най-много ви обичам
ден и нощ за вас тичам,
само че още не зная
къде ще му излезе края!

Иван Николов